

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

<p>Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.</p> <p>Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.</p>	<p>Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.</p> <p>Az egyesületi tanács felügyelete alatt: Főszerkesztő és kiadóért felelős: Kubinek Gyula az OMGE. igazgatója. Felelős szerkesztő: Buday Barna.</p>	<p>Szerkesztőség: Budapest, IX., Köztelek-utca 8. Kiadóhivatal: Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám. Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.</p>
--	---	--

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Ülésnapok a Köztelken.

1907 november 13.	d. u. 4 órákor. Könyvkiadó-vallalati bizottság ülése.
" "	14. d. u. 4 órákor. Ipari és kereskedelmi szakoszt. ülése.
" "	15. d. u. 4 órákor. Közgazdasági szakosztály ülése.
" "	18. d. u. 4 órákor. Állandó tenyészállatvásár-telep létesítése ügyében kiküldött bizottság ülése.
" "	19. d. e. 10 órákor. Igazgatóválasztmány ülése.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ igazgató-választmányának ugysis mint a „Gazdasági Egyesületek Orsz. Szövetsége“ végrehajtó-bizottságának

1907. évi november hó 19-én, kedden d. e. 10 órákor a „Köztelek“ székházában (Budapest, IX., Köztelek-u. 8. szám) tartandó

II. rendes ülésére.

(Tárgysorozatot lásd a „Köztelek“ 88. számában.)

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ ipari és kereskedelmi szakosztálya

1907. évi november hó 14-én (csütörtök) d. u. 4 órákor a „Köztelken“ tartandó ülésére.

Tárgyak:

1. Szakosztályi elnök lemondásának bejelentése, a szakosztály ujjaalakítása, elnök, alelnök és szakosztályi (ipari bizottsági) tagok választása.
2. Jelentés a kendertermesztő szövetkezet részére kérelmezett államsegély tárgyában érkezett miniszteri leiratról.

3. A komló származási jelzését a saazi piacra nézve kötelezővé tevő ausztriai törvényes intézkedések ismertetése.
4. A szakosztály 1906/1907. évi jelentése.
5. Folyó ügyek.

Bernát István s. k.,
szakoszt. alelnök.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“

közgazdasági szakosztálya

1907 évi november hó 15-én (péntek) d. u. 4 órákor a „Köztelken“ tartandó ülésére.

Tárgy:

Állásfoglalás a szövetkezeti törvényjavaslat tárgyában. Előadó: Buday Barna szerkesztőtitkár.

Budapest, 1907 november 7.

Zselénski Róbert gróf s. k.,
szakoszt. elnök.

Pályázati hirdetés.

A néhai Csáky Petronella grófnő által magyar-országi gazdasági tanintézetekben tanuló vagyon-talan ifjak részére tett alapítvány kamataiból két egyenként 600 koronás ösztöndíjra az 1907—1908. tanévre ezennel pályázat hirdet-tetik.

Ezen ösztöndíjra elsősorban a teljesen árva, ilyenek hiányában pedig oly szegénysorsu hallgatók pályázhatnak, akiknek atyjuk nem él.

A pályázni szándékozók kellően felszerelt kérvényeiket a m. kir. földművelésügyi minisz-terhez czimezve folyó évi december hó 1-ig bezárólag a magyaróvári, debreczeni, kassai, keszthelyi vagy kolozsvári m. kir. gazdasági akadémia igazgatóságánál nyújthatják be.

Jelzett határidőn túl benyújtott kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Budapest, 1907. évi október hava.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Egyről-másról.

(Az osztrák-magyar bank kamatláb-emelése. — Agrár-reformok Romániában. — A német tőzsdetörvény reformja. — Különös interpelláció.)

Az Osztrák-Magyar Bank főtanácsa f. hó 9-iki ülésében a leszámítolási kamatlábat 5%-ról 6%-ra emelte fel és ezzel bankrátánk nyolcz év előtti legmagasabb színvonalát érte el. Jegy-bankunknak ez az egész közgazdaságunkra súlyos kihatású óvrendszabálya a nemzetközi pénzpiac általános feszültségének és az egész világgazdaságot végigsöpörő viharának a vissza-keztében tört ki és csakhamar átcsapott az európai piacokra is. Az amerikai válságot az ottani trösztöknek merész vállalkozásai és tul-hajtott spekulációjára idézték fel, melyek modern molochként a felhalmozott tőkék számlálatlan millióit nyelték el s amidőn a tröszt-ellenes mozgalom és a kedvezőtlen konjunkturák ha-tása alatt meginogtak a szédítő vállalkozások kártyavárai, a bizalmatlanná vált közönség valóságos rohamot intézett a bankok ellen be-tétjeiért. Megingathatlannak hitt vállalatok rész-vényei úgy szállottak alá, mint őszel a hulló falevél s a kormányoknak minden igyekezete sem bírta a romboló válságot megállítani. A megfogyott aranykészletek pótlására, megingott hitelszervezetének készpénzzel való megszi-ár-dítására Európa nagy bankjaihoz fordult az amerikai piac és megindult Amerika termékei-nek áradata az óceánon, hogy átesalogassa tőlünk az ideszállított áruk vételára fejében az európai bankok csillogó aranykészleteit.

Az amerikai váltók és áruk veszélyes mértékű beözönlése és a féltve őrzött aranytartalékok kiszivárgása ellen az európai jegybankok egy-öntetűen a diszkontpolitika legerősebb eszközével, a kamatlábemeléssel kényszerültek védekezni, így az angol bank 7%-ra, a francia nemzeti bank 4%-ra, a német birodalmi bank 7¹/₂%-ra, az orosz bank 9%-ra, a belga bank 6%-ra, Németalföld és Olaszország jegybankjai, valamint a svájci bank 5¹/₂%-ra, a svéd bank 6¹/₂%-ra,

Veszünk **Luczernamagot**

Arankamentes és nagyarankamentes **lóheremagot**

a legmagasabb áron.

Lóheremagból kérünk 5 kilós mintát utánvétel mellett.

Magyar

Mezőgazdák

Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-u. 31.

a dán bank $7\frac{1}{2}\%$ -ra emelték a hivatalos diszkontot és nincs kizárva, főleg Angliában és Németországban, a kamatláb további emelése sem. Az amerikai válság ugyanis annyira kiélesedett, hogy 8, 10, sőt 12—15%-ot is megadnak az európai aranyért, hiszen egy-két amerikai milliárdos 80—100%-os uzsorakamatot húzott a wall-streeti páriktól.

A tulajgázott amerikai spekulációért tehát egész Európa kereskedelme, ipara és mezőgazdasága megszenved most, de ne feledjük, hogy a nagy jegybankok kamatlábpolitikája kettős célú szolgál s míg egyrészt gátat igyekezik emelni az aranytartalékok kiözönlésének, másrészt feltartóztatja az európai piacoknak Amerika áruival való elárasztását is, hogy így még nagyobb válságoktól óvja meg az európai termelést. E szempontok figyelembevételével, noha a rendkívüli pénzdragulás az idej mezőgazdasági helyzet mellett nagyon is súlyos terhet ró a gazdára, nyugodtan kell bevárnunk a viszonyok jobbrafordulását, de elvárjuk a jegybankoktól, hogy amint a jelenlegi nemzetközi feszültség enged, azonnal leszállítja a jelenlegi abnormis rátát és önző osztalékpolitika követése helyett kötelesség szerűleg segítségére siet a súlyos válságoktól erősen próbára tett mezőgazdaságunknak, iparunknak és egész hitelszervezetünknek.

Megemlékeztünk már lapunkban a román kormány agrárprogramjáról, melynek fokozatos megvalósítása az idej tavaszi véres parasztlázadást előidéző mélyreható bajoknak az orvoslását célozza. A román kormány a napokban terjesztette elő már régebben kilátásba helyezett reformjavaslatait s azoknak beható megvitatásával most egy parlamenti bizottság foglalkozik. A benyújtott törvénytervezetek között legfontosabb a parasztság haszonbérleti és munkaviszonyainak szabályozásáról szóló, mely kerületenként mezőgazdasági bizottságokat kontemplál a haszonbér minimumának és a munkabér maximumának megállapítására, teljesen eltörli a jobbágyság korából fenmaradt, még mindig divó robot munkát és dézsmát s általában az eddiginél hathatósabb jogvédelmet biztosít a

parasztságnak az öt sanyargató bérlőkkel és földesurakkal szemben. A községi legelők létesítéséről szóló javaslat minden község határában legalább 150 hektár közlegelő kisajátítás útján való kihasítását írja elő az állattenyésztés fellendítése érdekében, a falusi békebírói intézményről szóló javaslat pedig az agrárreformok végrehajtását ellenőrző és kisebb jogvitákat szóbeli eljárással elintéző vándorbírákat állít 5—10 szomszédos községből álló békebírói kerületek élére, akik havonként többször kötelesek minden egyes községüket meglátogatni s ott a nép panaszait meghallgatni és elintézni. A népbankról szóló törvény földbérlet- és egyéb szövetkezeteknek állami támogatással való létesítését kívánja elősegíteni, a parasztság sorsának javítására törekkenek a helyi közigazgatásnak és a csendőrségnek újjászervezéséről szóló javaslatok is. Mindeme és más, még csak készülő javaslatok végrehajtása külön földművelésügyi miniszterium felállítását teszi szükségessé, amelyet már legközelebb meg fognak alakítani.

Az agrárreformokkal kapcsolatban a pénzügyminiszter érdekes javaslatot terjesztett elő a falusi korcsmák államosításáról s a szeszés italok kímérésének állami egyedárúságba vételéről. E javaslat szerint jövő évi áprilistól fogva minden falusi korcsma a községi hatóságok kezelésébe menne át (a jelenlegiek megváltása útján) s az üzletet községi bizottságok ellenőrzése mellett fizetett alkalmazottak vezetnék, szeszés italokat magánosok egyáltalában nem árúíthatnának. Az italmérséki jövedék tisztá jövedelme kulturális és szociális célokra fordíthatók. Az árakat az ellenőrző-bizottság állapítaná meg, hitelbe vagy áruért senki sem kapna szeszés italt, minden pénzkölesönzéstől is szigorúan el volna tiltva a korcsmáros, aki felelős a zárórak betartásáért, valamint azért, hogy a korcsmában semmiféle szerencsejáték ne üzemeljen s korhelykedések, kihágások meggátoltassanak. E javaslat célja a falu népét kiragadni a falusi korcsmárosok káros befolyásából és uzsorájából s a mértékletesség és gazdasági haladás ösvényére terelni. Megvalósulhat-e ez a román parasztság műveltségéhez és természetéhez mérten tulzodan idealista irány-

zatunak mondható javaslat, az mindenesetre legalább is kétséges, de célzata és népméltó alapeszméje mindenesetre éppen úgy megérdemli teljes rokonszenvünket, mint a mai román liberális kormányának valódi liberáliszmustól áthatott többi agrár reformtervei.

A német szövetségi tanács a napokban elfogadta a birodalmi kormány által előterjesztett törzsdetörvény-novellát, amely előreláthatólag legközelebb a birodalmi gyűlés elé kerül. A még bizonyára sok vitára alkalmas szolgáltató törvénytervezet megalkotására az a heves agitáció adott okot, amelyet német törzsei és bankár-körök az 1896-iki törzsdetörvény ellen éveken át jobb ügyhöz méltó kitartással folytattak. A javaslat legfontosabb intézkedése a lajstromozási kényszer megszüntetése, amennyiben a tervezet szerint mindazok, akik valamely kereskedelmi cégjegyzékbe beiktatva, jogerős határidő-üzleteket köthetnének, míg eddig a törzsdelajstromba be nem jegyzett egyének törzsei határidő-ügyletből kifolyó perekben az ugynevezett különbözeti kifogással élhettek, amely a követelés bírói végrehajthatóságát gátolta. Gabonában és őrléstermekben azonban továbbra is tilos lesz különbözeti határidő-üzleteket kötni s az ilyen árukat határidőre csakis saját termésüket eladó gazdák, továbbá bejegyzett szövetkezetek és gabonakereskedők adhatnak el, akik ily áruk adás-vételével hivatásszerűleg foglalkoznak s akik a lekötött árut tényleg szállítani, illetőleg átvenni tartoznak. A szövetségi tanács a határidő-üzleti tilalomnak más árukra való kiterjesztésére is felhatalmaztatik. Szóval a fedezetlen határidő-üzlet, ez az erköljestelen és közveszélyes szerencsejáték gabonában és őrléstermekben továbbra is szigorúan tiltva marad — a megfelelő magánjogi, sajnos nem egyuttal büntetőjogi következményekkel — a német törzsdéken s az e tilalom megszüntetésére irányuló törekvések a német agráriusok szívós ellenállásán hajótörést szenvedtek.

Örömmel jegyezzük fel ezt a tényt, mely nálunk ma, a magyar árutörzsdereformjának küszöbén kétszeres jelentőségű, a német javas-

TÁRCZA.

Hasznos és káros madarak.

Írta: Bársony István.

III.

Azokról a madarakról, amelyeknek a természetrajzát előbbi cikkeim dióhéjas keretében már — részben a gazdaember, részben a vadászember szempontjából — vázoltam: talán eltérő volt a felfogása a nagyközönségnek s így egy kis felvilágosítás nem ártthatott. Most aztán olyan madarakról beszélünk, amelyekről éppen csak a szakértőnek van teljesen tisztult itélete s a laikus közönséget már az is meglepheti, ha azt hallja, hogy egyáltalában lehet ezekről a most sorra kerülő madarakról más nézet is, mint éppen csak az övé, amely pedig a legnagyobb mértékben egyoldalú.

Az ugynevezett „ragadozó” madarakról szólnok, amelyeket a laikus szemében már ez a pusztá jelző is feltétlenül a káros madarak közé kvalifikál.

Pedig hát nem minden „ragadozó” madár káros is egyszersmind; — vagy legalább nem okvetetlenül az; — sőt — ne tessék megdöbbenni — bizonyos esetekben még hasznos is lehet.

Mindenekelőtt állapítsuk meg röviden, hogy mi az a ragadozó madár. Csak rá kell nézni erre a kategóriára és egy sereg jel bizonyítja hovatarthatóságát. A hajlott, kampós, étes csőr, ami a többi madár szelid csőrétől jelentékenyen különbözik; — az étes, hegyes, többékevésbé erős, de mindig veszedelmes karmok, amelyek alkalmasak rá, hogy belemélyedjenek

valamely más állat testébe, sőt némelykor még fojtogató szömölcsökkel is fel van szerelve a lábujjak belső felülete; az egész madár vad külseje és vagy szívós, vagy gyors röplésére, vagy mind a kettőre alkalmas szárnyalkotása: — ezek nagyjából a ragadozó madarak jellegzetes külsőségei. S a külső szempontjából aztán a laikus rögtön készen is van az itéletével, ha egy ilyen „ragadozó”-félélt megpillant.

Hogy ez az itélet gyakran milyen felületes, azt eléggé bizonyítja a ragadozóknak általánosságban egy kalap alá vonása, amikor a laikus legtöbbször csak véresét meg sast ösmer. Minden kisebb ragadozó szárnyas „vérese” öneki, a nagyobbak pedig valamennyien „sasok”. A valóságos véreséken kívül tehát véresének mondja a karvalyt, a sólymok kisebb fajtáit is, ellenben már a vándorsólyomtól kezdve minden kissé testesebb vagy csak annak látszó ragadozó madarat *sasnak* nevez. Ilyen „sas” tehát esetleg az ölyv, a kánya, a réti héja, az igazi sas, meg a keselyű is.

Szükséges, hogy mindenekelőtt megállapítsuk a valóságos tudományos elnevezések sorozatát, amely a következő: vérese, sólyom, karvaly, héja, ölyv, kánya, réti héja, sas, saskeselyű, keselyű és az éjjeliek: a baglyok. Hogy a sólyomfélék gazdag és változatos családja magába foglalja a véresét, karvalyt, héját és a valóságos sólymokat is, az már a részletesebb és alaposabb tudás határába tartozik. Általában mindegyik különbözik egymástól, még pedig éppen életmódjukat tekintve, nagyon is. Ennek a kis magyarágzatának a keretébe pedig csakis ez tartozik; már mint az életmód.

Vérese Magyarországon tulajdonképpen háromféle van, de csak kettő gyakori, a közönséges vörös vérese (cerchneis tinnunculus), meg a

kék vagy esti vérese (a „vesperinus”). Mind a kettő teljesen ragadozó külsejű, pedig mind a kettő ártatlan; a kék vérese pláne abszolúte hasznos.

A vörös vérese az, amelyet leggyakrabban látunk libegő vadászatása közben, amikor egerészik vagy szöcskét fogdos. Ritkán megteszi ugyan, hogy elesip valami kisebb madarat, pacsirtafiókot, kis fűrtet, de ezzel szemben mint állandó egerész és bogarász sok hasznot tesz. A kék vérese talán még egeret se bír fogni, annyira gyöngéd (szándékosan mondjuk így, gyöngé helyett); ő csak bogarászik, sőt még szunyogot is fogdos a mocsaras vidékeken, ahol gyakoribb, mint a teljesen száraz területeken.

Az igazi sólymok kivétel nélkül gonosztevők. Nálunk négyféle van közülük: a kis sólyom (a falco aesalon), a hosszuszárnyú sólyom (f. subbuteo), a vándorsólyom (f. peregrinus) és a kerecseny sólyom, a régi vadász sólyom, (f. lanarius). Az első inkább téli, a második már kora ősszel jelentkezik; a másik kettő pedig télen nincsen nálunk, valamint nincsenek itt a véresék sem; ámbár enyhe télen látnunk már vörös véresét Budapest tornyai körül is. (Kék vérese télen soha sincsen nálunk.)

A sólymok jellegzetes vadászati módja az, hogy röptében vágják le szákmányukat, ami rendszerint szárnyas; ámbár a nagy sólymok a futó nyulra, sőt özre is lecsapnak. A vadász-sólymok éppen erre voltak betanítva s az özne vagy a gazellának a szemét kivágták, úgy kényszerítették megállásra. Minden sólyom káros, mert mind pusztítja a hasznos madarakat. Hogy hogyan, arról külön cikkben érdemes bővebben megemlékezni.

A sólyomfélékhez tartozik a karvaly meg a héja is, ez a két egymáshoz szerföltött hasonló

lat részleteinek elbírálását azonban fenn kell tartanunk addig, míg kezünkben lesz a javaslat teljes és hiteles szövege. Általánosságban csak annyit, hogy a fedezetlen határidőüzletnek minden megkönnyítését és törvényes oltalomban való részesítését elvi álláspontunkból kifolyólag perhorreszkáljuk és hisszük, hogy a német birodalmi gyűlés többsége az ilyen irányú reform törvénybe iktatására nem is lesz kapható. A német tőzsdetörvénynek már eddig is meg volt az a nem kicsinyelhető eredménye, hogy a tőzsdére nem való elemeket, az ugynevezett outsiderokat nagyrészt kirekesztette a tőzsdéjatekből, nem volt azonban képes a különbözeti játékokat teljesen kiküszöbölni az árutőzsdéről, minélfogva a közgazdaságilag helyes és egészséges, vagyis a tényleges keresletnek és kínálatnak megfelelő áralakulást sem sikerült kielégítő mértékben biztosítani. Az új törvényben tehát a tényleges szállítási és átvételi kényszer erőlyes megvalósítására kell törekedni, a fedezetlen határidő-játék tilalma ellen vétők pedig a különbözeti nyereség birói behajthatatlanságán kívül szigorú pénzbüntetéssel és szabadságvesztéssel sújtandók — ily módon sikerülhet csak a papirosbuzát a maga erkölcsstelen és káros gazdasági következményeivel a tőzsdéről kiirtani.

Mult héten a szász tartományi ülésen Goldstein szász szabadalvú képviselő különös interpellációt intézett Roscher dr. miniszteri igazgatóhoz. Kérdést tett ugyanis, hogy mit óhajtott cselekedni a kormányhatóság illetőleg a német állam abban az irányban, hogy a gabonaárak, — amelyek szerinte az utolsó harmincz év alatt több mint 33 százalék áremelkedést mutatnak, — ne emelkedjenek tovább, sőt csökkenjenek, mert a gabonaár-emelkedéssel szemben a munkabérek ugyanezen idő alatt alig emelkedtek 19 százalékat. Roscher miniszteri igazgató érdemileg felelt e kérdésre és kimutatta az interpelláló téves adatait. Ugyanis az állami statisztikai hivatal kimutatásai szerint míg a munkabérek az utóbbi harmincz év alatt majdnem harminczhárom százalékkal emelkedtek, addig a buza ára éppen öt százalékos

madár-zsivány, esakhogy ezek még annyival rosszabbak az igazi sólyomnál, hogy a házak tájékának, a falvaknak, tanyáknak állandó rablói, holott a valóságos sólymok vadabbak s jobban kerülnek az embert, ámbár közülök is kivétel a kis sólyom, amely éppen a kertek táján szeret tanyázni, minthogy ott kap leg hamarabb zsákmányt. A karvaly és a héja szürke alapon sötét és keresztben vonalozott mellű, egyszínű sötét barnásszürke háttal és szárnyával; míg a valódi sólymok mellalapszíne világosabb és inkább sárgás, a tarkázó sötét vonalak pedig lefelé, hosszában irányulnak rajta; hátuk s szárnyfedőtollaik nem olyan egyszínűek, inkább kissé mintázottak. A vándorsólymot és a hosszuszárnyú sólymot jellemzi ezenkívül a csőrük szögletétől császárszakálszerűen húzódo sötét, majdnem fekete sáv, mintegy félujjnyi hosszúságban.

A karvaly és a héja kitünő röpülő ugyan, de mégis alatta van az igazi sólyomnak; ez lehet az oka, hogy szereti magát a földön vagy az ágon ülő gyanutlan zsákmányára alattomban rávetni, amiben nagy mester; holott az igazi sólyom mindig nyíltan támad és villámgyors röpüléssel üldözve ejti hatalmába zsákmányát. Am azért a karvaly (astur nisus) és a héja is (astur palumbarius) vadászik röpülő madárra, sőt a házi galambot a héja különös manőverrel szorítja fel-fel a magasba, amíg elesipheti. Igaz hogy aztán azt is megteszi, hogy utána nyúl a duczba, onnan szedi ki. Ilyenkor elvakult vakmerősége határtalan. Feltétlenül káros mind a kettő, amit növel az is, hogy télen-nyáron egyaránt itt vannak.

Az ölyvek (a buteók) lomha, meglehetősen nagy ragadozó madarak, amelyeknek azonban a hírók rosszabb s az alakjuk ijesztőbb, mint-

áremelkedést tüntet föl. De kimutatta válaszában azt is, hogy a mai munkás gabonavásárlási képessége is fokozódott, mert míg 1885-ben a szász ipari munkás tíz órai munkabérének körülbelül 17 kg. buzát vásárolhatott, addig 1705-ben ugyancsak tíz órai munkabérének 24 kg. buzát volt képes vásárolni.

Ez interpelláció tárgyát ha a mi viszonyainkra alkalmazzuk, körülbelül ugyanolyan képet nyerhetünk a gabonaárak és a munkabérek emelkedése közti viszonyról. Egyáltalában a gabonadrágaság nagyon relatív fogalom. A határidős üzleten tavaszi buzára 26 koronás kötések is történtek a napokban. Habár 26 korona oly ár, amelyben nincs részünk minden esztendőben, drágának még sem mondható. Ezt mi tudjuk leginkább, mert a kisebb termés-eredmény, mint már egyszer kimutattuk, a mai magasabb gabonaárakban nem nyer pótlást, a kat. holdankénti jövedelem csöppet sem emelkedett, hanem emelkedtek és pedig jelentősen az előállítási, illetőleg termelési költségek. Igen helyesen jegyezte meg azért Roscher dr. válaszában, hogy abnormális gabonadrágaságról szó nem lehet.

NÖVÉNYTERMESZTÉS.

Rovatvezető: Kerpely Kálmán.

Védőnövényes nyulzapuka vetése.

A nyulzapuka a laza homok, a homokos vegyületű, a kötőermelekes, kavicsos és sülevényesebb, továbbá a száraz természetű meszes talajoknak eléggé meg nem becsülhető takarmánynövénye, sőt nem egy esetben ilyen talajok egyetlen pillangósvirágú zöldtrágya növénye is. Terjesztése körül a magyar királyi országos növénytermesztési kísérleti állomás évek óta buzgólkodik s neki köszönhető, hogy ma már sok olyan gazdaságban termesztik, ahol régebben pillangósvirágú takarmánynövény termesztéséről a talaj mostohasága miatt szó sem lehetett. Termeszthető ugyan jobb és kötött talajokon is (ha mézben nem szűkölködnek), de valóban nélkülözhetetlenek ott mondhatjuk, ahol a lóhere és luczerna nem díszlik.

sem hozzájuk méltó volna. Nálunk a közönséges (b. vulgaris) ösmeretes és télen a gatyás ölyv (b. lagopus), amely az előbbinél jóval világosabb és mindenesetre károsabb is, mert jobban rá van utalva a kártevésre. A közönséges ölyv tudniillik kitünő egerészó és bátran tehetjük huszra-harminczra napi egérszükségletét, aminek a hasznát könnyű megérteni. Igaz ugyan, hogy elesip biz' ökeme néha egy sül-dőcskét is vagy egy röpülni még nem tudó foglyesibét is; de ez számításba se kerülhet ott, ahol a sok egeret dézsmálja állandóan. Erdőben, kivált fáczánosban, nem kívánatos vendég, ott tehát irtani kell mindenképpen; hanem a síkságon, ahol az egernek, poczoknak stb. van nagy szaporasága, sok gazdember valóságos áldásnak tartja. A téli gatyás ölyv egerhez kevésbé juthat, tehát már ezért is sokkalta kártevőbb. Leggonoszabb az ölyvek közt a *fehértarku ölyv* (a buteo fetox), amely, mint latin neve is elárulja, vad és kegyetlen, tehát már jóval károsabb az előbbieknél. Sajátsága, hogy a farka fehér, mint a fehértarku halászsasé, az albicilláé. Ez a szép madár már nem is igazi ölyv; egész lénye, viselkedése, életmódja közelebb van a sashoz. Hanem hát mégsem sas.

A kányák (milvus) külsőleg azzal árulják el magukat, hogy mind fecsekfarkuk. Nem olyan zömökek, mint az ölyv, de körülbelül akkorák. Csakhogy amazoknál sokkal veszedelmesebbek. Ezeknek a vijjogását hallani leggyakrabban. Maeskanývogásszerű siralmas hangjok meszire hallik. A sűrű vágások bokrai közé épp úgy beszállanak zsákmányok után, mint a tengeriföldekre. Az ölyv sokkal inkább szereti a síkságot s inkább csak hálásra választja az erdőszéleket vagy akár az erdő mélyét is. Nálunk

A nyulzapuka azon pillangós virágú növények csoportjába tartozik, melyet védőnövénynek kell vetni. A vetés évében fejlődése oly lassu, hogy takarmány- (vagy zöldtrágya-) termést csak a vetést követő évben ad. Ezen oknál fogva védőnövényes vetése feltétlenül indokolt. E tekintetben általános vélemény az, hogy távolról sem oly kényes, mint például a lóhere. Első időszaki lassu fejlődése folytán egyre megy, vajjon zab, árpa vagy őszi kalászos a védőnövénye, utóbbi esetben természetesen a nyulzapukát tavasszal felülvetve, mert őszi vetése sok esetlegességnek lenne kitéve. A nyulzapukának különböző védőnövényekkel való vetését kísérlet tárgyává tettük homoktalajon, fél kat. hold nagyságu parcellákon. Védőnövényül őszi árpa, tavaszi árpa és zab szolgált; összehasonlításként pedig egy védőnövény nélküli parcellát is felvettünk a kísérletek sorába.

A terméseredmények és az ezzel kapcsolatos megfigyelések a következők:

I. Nyulzapukavetés védőnövény nélkül.

A nyulzapuka 1906 márczius 22-én elvetve sorvetőgéppel 12 cm. sortávolságra, kat. holdanként 16 kg. vetőmag felhasználásával; kikelés április 11-én, május végén gyomlálása vált szükségessé. Fejlődése a nyár folyamán lassu, októberben szép zárt, sötét tömött állású, üde zöld, de oly alacsony, hogy kaszálni nem lehetett, csak legeltetésre alkalmas. Oly sűrű levélzetű, hogy a májusi gyomlálás óta a gyomokat teljesen elnyomta.

Áttelelése kifogástalan volt s 1907. tavaszán megfogasztatott, június 10-én teljes virágzásban levágatott: Kat. holdanként 192 q. zöldtakarmányt adott. Az első kaszálás után, daczára a kedvező időjárásnak a sarjadzás oly gyenge, hogy leszántatott.

II. Nyulzapukavetés őszi árpa védőnövénynyel.

A nyulzapukát (16 kg.-ot kat. holdanként) az őszi árpára, 1906. év tavaszán, márczius 23-án vetettük el, keresztben az árpasorokra 12 cm. sortávolságra; vetés után hengerezés. Az őszi árpa (amely megjegyzem kifogástalanul át-

a vörös és a barna kánya ismeretes. A közönséges ölyv, valamint a kányák nincsenek itt télen. (Enyhe tél kivétel lehet.)

A réti héják (a circusok) valóságos keverék fajzat. Fejük már-már bagolyserű, minthogy a szemök elől van, nem oldalvást. Testök jóval karesubb az ölyvénel sőt még a kányáénál is. Röpülesök nem olyan suhanva uszó, mint a kányáé, hanem inkább libegő-lengő; nálunk négyféle van s mind elmegy télre, ámbár kivételesen láttam már enyhe télen réti héját. A négyféle réti héja ez: 1. a hamvas (pygargus), 2. a fakó (macrurus), 3. a kékes (cyanus) és 4. a barna (aeruginosus). Valamennyi legjobban szereti a mocsaras tájékat, ahol a zombikok világában él és garázdaikodik. Minden vizimadárnak réme, kivéve a legnagyobbakat. De még a tőkeldud apró fiait is el-elhordja. Nem jó röpülő, de annál ravaszabb kutató; egész viselkedése az ügyes detektív. Többször is visszakanyarodik ugyanarra a helyre s kilesi, amíg a kis rónavizekre merészkedik valami vizimadár, amire gyorsan lecsap. Sőt a nádas sűrűjébe is lecsap és ügyesen markolja fel onnan a zsákmányát. A mezőn éppoly káros, mint a mocsárban, ámbár egeret és vízi cziczikányt egyképpen fogdos, ha jobb falatja nem akad. Érdekes madár, amelynek egyik-másik fajtája, a fakó, meg a kékes, gyönyörű látvány tavasszal, amikor a himek világos, némelykor csaknem fehérnek látszó hamvas díszökben lendülnek arább-arább a nádasok és mocsarak tájékán.

Most a nagy urak, a sasok és a keselyük következnek, de ezekről külön cikkben szölok.

(Folyt. köv.)

telet) a nyulzapukavetést és hengerezést kissé megsínylette, de hamarosan kiheverte. Az őszi árpát 1906. június 18-án learattuk; adott kat. holdanként 1072 kg. szemtermést, 1760 kg. szalmát és 450 kg. polyvát és töreket.

A nyulzapuka, mely az árpa alatt eléggé jól kikelt, az árpa letakarítása után lassan fejlődött, egyenlőtlenebb állású s gyomosabb volt, mint a tavaszi védőnövényvel vetett parcellák. Az őszi (szeptemberi) esőkre erőteljes fejlődésnek indult, a közte levő gyomok az októberi hidegben elpusztultak, a nyulzapuka pedig kellően megerősödve kifogástalanul áttelelt. 1907 tavaszán (április elején) megfogasolva utólrte fejlődésében a tavaszi kalászosok közé vetett nyulzapukát.

Teljes virágzáskor június 10-én kaszálatott és kat. holdanként 1586 q. zöldtakarmányt adott.

Az első kaszálás utáni fogasolás daczára sarjfejlődése oly gyenge volt, hogy végül is leszántatott.

III. Nyulzapukavetés zab védőnövényvel.

A duppai zabot 1906 márczius 19-én s erre nyomban előzetes fogasolás után a nyulzapukát vetettük keresztirányban, 12 cm. sortávolságra, kat. holdanként — mint a többinél is — 16 kg. vetőmagot számítva; vetés után hengerezés. A nyulzapuka itt is épp úgy mint az őszi árpa alatt, április 11-én kikelt, de kikelése, mert frissen munkált és porhanyó földbe került, egyenletes, nem úgy mint az árpánál, ahol a mag tömődött földbe jutott.

A zab július 23-án (az őszi árpánál tehát egy hónappal később) learatva, adott kat. holdanként 1390 kg. szemtermést, 1728 kg. szalmát és 296 kg. polyvát s töreket. A zab lekerülte után a nyulzapuka szemmel láthatólag szenvedett a szárazságtól és a fonnyadás jeleivel alig nőtt valamit. A szeptemberi esőkre felüdült s erőteljes növekedésnek indulva, zárt állással került a télbe; áttelelése kifogástalan volt.

1907. évi április 8-án megfogasoltatt. Ennél a nyulzapukánál kísérletet tettünk arra nézve, mennyiben befolyásolja a kaszálás ideje a termés nagyságát és minőségét. Ezen czélból a tábla felét május 30-án vágattuk le, amikor a nyulzapukának körülbelül $\frac{1}{3}$ -ad része virágzott, másik felét ellenben június 10-én teljes virágzásakor.

Termelt kat. holdanként zöldtakarmány:

május 30-án kaszálva	8280 q.
június 10-én	11700 "
	+ 3420 q.

vagyis a teljes virágzásakor kaszált nyulzapuka 34 q.-val többet adott kat. holdanként a virágzás elején kaszálttal szemben. A szarvasmarha mindkettőt egyformán ette, izék hagyása nélkül. Megjegyzem, hogy a többi kísérletnél a nyulzapuka mindig teljes virágzásakor kaszálatott.

IV. Nyulzapukavetés tavaszi árpával.

Az 1906. évi márczius 22-én elvetett tavaszi árpára a nyulzapukát épp úgy vetettük, mint a

zabnál leirtam. A nyulzapuka kikelése, a kitünően előkészített földben kifogástalan. Az árpa (illmiczi) július 8-án, a zabnál tehát két héttel korábban learatva, adott 907 kg. szemtermést kat. holdanként. Az árpa lekerülte után a nyulzapuka növekedése erőteljesebb, mint a zabnál volt. Kifogástalan áttelelés után 1907 tavaszán megfogasoltatt. Teljes virágzásakor, június 10-én kaszálva, 160 q. zöldtakarmányt adott kat. holdanként.

Sarjút szintén nem adott.

Összegezve már most a kísérleti parcellák két évi (1906, 1907) termés hozamát, következő az eredmény:

	Termelt kat. holdanként:	
	1906-ban szemtermés	1907-ben nyulzapuka
Védőnövény nélküli nyulzapuka	— q.	192 q.
Őszi árpa védőnövényvel:		
a) őszi árpa	1072 "	— "
b) nyulzapuka	— "	1586 "
Zab védőnövényvel:		
a) zab	1390 "	— "
b) nyulzapuka	— "	117 "
Tavaszi árpa védőnövényvel:		
a) tavaszi árpa	907 "	— "
b) nyulzapuka	— "	160 "

Fenti eredményből kitűnik, hogy a védőnövény nélkül vetett nyulzapuka a legnagyobb termést adta ugyan, ezzel szemben azonban a föld egy évig (1906 ban) semmiféle jövedelmet nem hozott. Ha még hozzávesszük a védőnövény nélkül vetett nyulzapukánál a lassu fejlődés első időszakában elmaradhatatlan gyomlálást, nyilvánvaló, hogy a nyulzapukát csakis védőnövényvel érdemes vetni.

A védőnövények közül a zab vált be legrosszabbul. Ennek oka részben a zab hosszú tenyészidejében, tehát kései aratásában részben a sűrűbb beáryalásban keresendő. A zab július 23-án került kasza alá, ezzel szemben a tavaszi árpa két héttel (július 8-án) az őszi árpa pedig 5 héttel előbb (június 18-án) volt aratható. Utóbbi körülménynek tudható be egyúttal az is, hogy az őszi árpás s tavaszi árpás nyulzapuka termése között alig van különbség, daczára annak, hogy az őszi árpa alá tavaszszal vetett nyulzapukamag sokkal kedvezőtlenebb körülmények közé került, mint a frissen munkált földű, tavaszi árpa közé vetett. Tehát nemcsak a löherénél, hanem még a sokkal igénytelenebb nyulzapukánál is a zab bizonyult a legrosszabb védőnövénynek.

A kísérletek eredményeképpen kitűnt az is, hogy szárazabb jellegű klíma alatt homokos talajon sarjtermésre nem számíthatunk, vessük azt akár védőnövényvel, akár anélkül. Vagyis a nyulzapuka a vetést követő évben egy kaszálást ad, azután kipusztul.

Végül felemlitem még, hogy a zöld nyulzapukát a szarvasmarha minden izék hátrahagyása nélkül igen jól ette, daczára annak, hogy előzetesen őszi takarmánykeveréket kaptak. Ellenben a lovak — zöld luczerna etetése után — nem nyultak hozzá.

Kerpely Kálmán.

BAROMFITENYÉSZTÉS.

Magyar keltetőgépek.

I.

Ha van a mezőgazdaságnak ága, mely fokozottabb mérvben köthető le a gazdaközönség figyelmét s amely csak kevés utánjárás mellett is igen meghálálna a reáfordított költségeket, úgy kétségtelen, hogy azok között a baromfitenyésztés is oly művelési ág, amelylyel kellő formák között a mai nehéz gazdasági viszonyokban különösen érdemes foglalkozni.

De igen természetesen az, ha valaki túllépi a gazdasági baromfitenyésztés korlátait, hamarosan tapasztalnia kell, hogy vérmes reményei be nem váltódtak és sokszor tetemes költségei is megtérítetlenül maradtak. A baromfitenyésztésnek talán legfőbb baját éppen abban kell keresnünk, hogy mindig akadtak oly istápolói is, akik egy-egy számadat megtévesztő hatása alatt csináltak meg kalkulusaikat, ami természetesen a reális alap híján nem is lehetett plauzibilis.

Messze vezetne ily szakközlemény, ha keretén belül óhajtánám ezen korlátokat megvonatni; arra hely sines, de egy újságközleményben a szükséges tudnivalók konglomerátja meg sem férne. A gazda feladata, hogy mozaik-szerűen önmaga illessze össze a szaklap közleményeinek sorozatából a szükséges tudnivalókat, amelyekhez e lapok állandó alkalmat szolgáltatnak.

Az, amivel ezuttal foglalkozom, a gyakorlati tenyésztőt érdekli elsősorban. Baromfitenyésztésünk ugyanis eljutott ahhoz a ponthoz, ahol a termelés intenzívitását kell sorompóba állítani. A tojástartó baromfitenyésztőnek nem szabad ma megelégednie tyukjai, mondhatnám önkéntes termelésével, hanem a szaktudás segítségével fokozni kell az egyedi kiválóság alapján a tojástartelést. Itt az a kérdés, kettő avagy három év alatt tudom-e egyszor tyuktól ugyanazt a jövedelmet elérni? Ott pedig, ahol a hustermelésnek kedvezőnek a piaci konjunkturák, megint keveselni kell a természetszerű szaporodás kereteiben mozgó hustermelést, hanem igénybe kell venni mindama módokat és eszközöket, melyeket a tudás és a technika bocsát a gazda rendelkezésére. Tehetjük pedig ezt annál inkább, mert évezredes mult hitelesítette az eljárás helyességét, hogy ahol sok baromfit óhajtának husáruvá termelni, a tojás tömegesebb kikeltésére kell módokat keresni akár természetes, akár mesterséges uton. Így lett az idők folyamán a pulykából — mesterséges elkotlasztás útján — egy valóságos keltető automata s ily okok szülték meg a gondolkodó főben a mesterséges keltetés eszméjét. Történelmi multban élő emberek agyában született meg tehát a mesterséges keltetés gondolata s a mai kornak ebből csupán annyi érdem jut, hogy a használatban lévő keltetőgépeket a kor igényeihez alkalmazta.

A mesterséges keltetés a mult időkben leli erős gyökerét, helyességét azonban approbálta

Köln ájigyzékek mindennemű gazdasági gépekről!

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNY TÁRSULAT
BUDAPEST

ugyszintén **MAGANJARÓK** (utimozdonyok) cséplési, vontatási és szántási czelokra, (a mozdony után akasztott egy ölet fogó ekével.) Referenciák az ország minden vidékéről.

Legtökéletesebb rendszerű
**Gőzcséplő-
készletek**

a jelenkor — főként Amerika baromfitenyésztése — s így kell, hogy jövője is legyen. És tényleg, ha megfigyeljük azt a térfoglalást, ahogyan ez a készülék tör utat magának a nemzetek gazdasági életében, bizony el kell ismerünk, hogy nélkülözhetetlen segédeszköze ez a gazdasági baromfitenyésztésnek.

S ma már nálunk sem kell erősen magyarázgatni fontosságát. Maga az a tény, hogy kezdetleges iparunk a gépek gyártását szorgalmazza s hogy alig mulik el nap, amikor egy-egy újabb típusu keltetőgép ne látna napvilágot, igazolja, hogy fontossága a termelésben sem lehet utolsó. Persze a gépek „föltalálásában” ez a nagy tobzódás a családásoknak oly sokszor kitett gazdát nem valami nagyon csábíthatja a gép alkalmazására, kivált, mert egy-két silány gyártmány révén nem éppen kecsesítő tapasztalatokhoz jutott s e miatt a külföldi jó gyártmányokra volt utalva, amelyek azonban drága mivoltuk miatt nem igen szerezhettek híveket a keltetőgépeknek.

A legújabb idők azonban határozottan a javulás jegyében állanak, mert a magyar keltetőgépek között csak az idei esztendő három figyelemre méltót produkált.

Ezekből egyet vázlatosan a 153. ábrán mutatunk be olvasóinknak, a gróf Teleki Arvéd-féle „lámpa nélküli keltetőgép”. Közül egy éves gyakorlat alapján állíthatom a gépről, hogy jó.

Kezelése egyszerű, fűtése olcsó, beszerzési ára ma 40%-kal olcsóbb hasonló befogadó képességű és elsőrangú külföldi gyártmányoknál.

A gép — a francziáknál közkedveltségnek örvendő — melegvízfűtésre van berendezve. Naponta kétszer töltendő fel 7—8 liter forrásban levő vízzel, mielőtt ugyanannyit leengedünk.

Szerkezeti megoldása praktikus és a keltetési feltételeket tökéletesen megvalósította.

Külsőre egy nagyobb ládához hasonlít, amely belül hengeralakban van kiképezve; a henger és a faláda fala között helyeződik el a melegítő szolgáló víz, mely az elől látható „vízbeöntő lyukon” önthető be. Maga a keltetés a belső hengerürben történik. Ennek alján mintegy 5—8 cm. vastagon tiszta homok s a homokba állítva négy kis „fatönk” helyeztetik el. Ezeket nyugszik a „tojástartó tálcza”. A keltető ürt egy a közepén „szellőztető nyílással” ellátott „üvegfedél” zárja be. Magán a keltetőláda tetején lévő s a belső henger nagyságának megfelelő nyílás egy párnázott fedéllel csukható vagy nyitható. El van látva a gép belseje egy „szellőztető csővel” is, amelyen át alulról felfelé haladó irányban közlekedik a levegő. Tartozéka a gépnek egy bádögédény a naponként kibocsátandó víz befogadására, amint azt egyébként a 153. ábrán is látni lehet.

Részletes kezelési utmutatást adni e helyen czéltalannak látom; az a gyáros feladata. Röviden azonban a főbb dolgokra ki kell terjeszkednem.

Működésbe vételkor mintegy 50 liter forró és 20 liter hideg víz öntendő a gépbe. Ez mondjuk a reggeli órákban történt, 12 óra eltelte után este leengedünk 8 liter s utána nyomban 8 liter felforralt vizet öntünk be.

Másnap reggel és este ugyanigy járunk el. Ha a hőmérő így 40 fokra (Celsius) emelkedik s e fokon huzamosan megáll, akkor a gép be van állítva, tojással megrakható: egyszóval kezdetjük a keltetést. Megesik, hogy több a meleg az első beöntésekre; ilyenkor annyi literrel kevesebb öntendő be, ahány fokkal nagyobb 39.5 foknál a meleg és megfordítva. A további munka áll a tojások naponkénti kétszeri forgatásából, egyszeri hűtéséből és a permetezésből, mely részint a tojások, részint a tojástartó alatti homok megpermetezéséből áll. Mint időszaki munka a tojások átlámpázása — megvizsgálása — is elvégzendő egy-kétszer a keltetés alatt. Ennek czélja tudvalevőleg a fogamzási mérv megállapítása.

Dióhéjba szorítva ez a kezelési munka.

A gép használhatóságát illetőleg tapasztalataimat alábbiakban adhatom.

1. A hőfok 37.5—40.5° Celsius között állandóan és a két vízbeöntés időtartama között egyenletesen változik; ezen hőingadozásnak a

tálcza eltávolodtatik s a csibék a homokon helyezhetők el.

7. A keltetés lámpa használatát nem igényelvé, az égési termékek levegőt tisztítlanító káros hatásától mentek vagyunk.

8. A keltetési költség rendesen olcsóbb, de semmiesetre sem drágább a természetes keltetésnél.

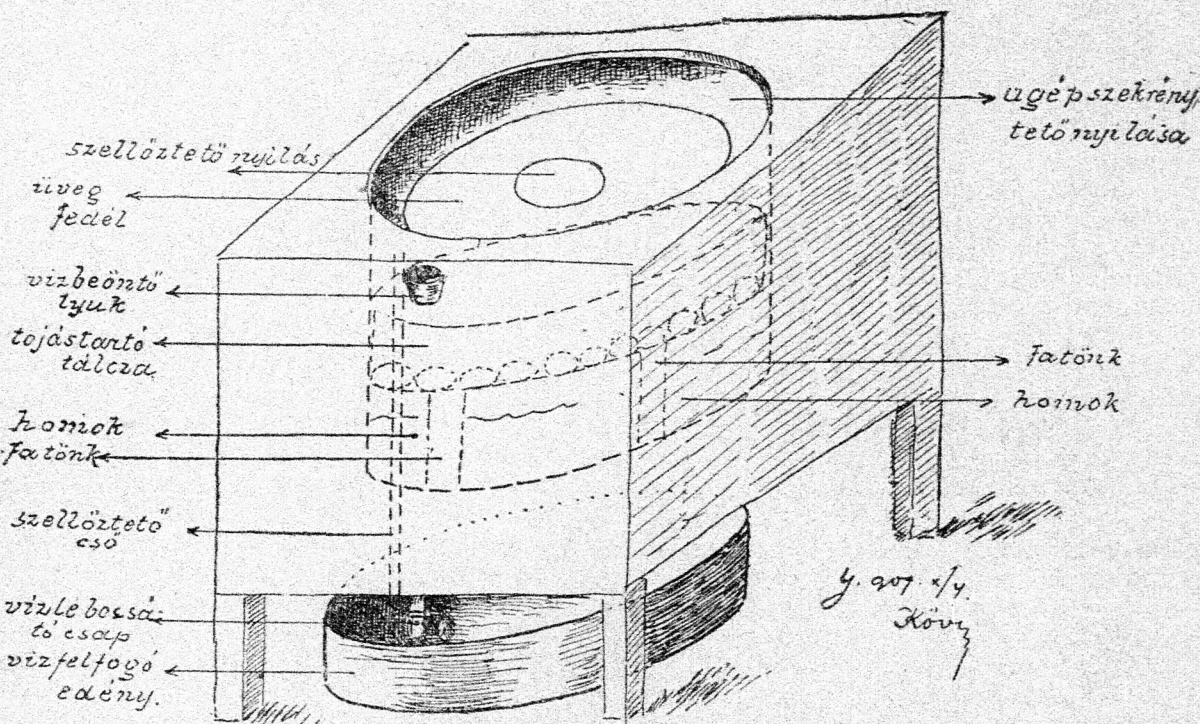
9. A keltető-helyiségben támadó esetleges légvonat káros befolyást nem idézhet elő, ami pedig lámpás gépeknél sokszor lehet zavart okozóvá.

Végezetül ideiktatom a végzett keltetések eredményeit perccentekben kimutatva.

5 keltetés végeztetett és pedig:

1. 1907. IV/12-én..... 66.60% eredménnyel.
2. „ V/20-án..... 90.60% „
3. „ VI/15-én..... 80.00% „
4. „ VII/17-én..... 66.66% „
5. „ VIII/24-én..... 82.00% „

Ezek szerint a gép átlagkeltetése 73.18% volt, amely eredmény mellett egy csibe keltet-

153. ábra. Gróf Teleki Arvéd-féle lámpánélküli keltetőgép.

keltetés sikerére semminemű hátrányos befolyása nem volt.

2. A párázat képződése a homokrég gyenge permetezése által kitűnő megoldást talált s a természetes keltetés nedvességeképződését jól utánozza.

3. A légjárás, szellőztetés állandó és egyenletes volta részint a túlmértékű párázat fejlődését korlátozza, részint állandóan tisztítja a keltetőtér levegőjét, mint p. o. az a kitűnő Cyphers-gépeknél annak fűtőszervezte által biztosítottik.

4. A kelések üdék; száraz kelést, mely sok lámpás gép legnagyobb hibája, egy ízben sem tapasztaltam.

5. A kelés egész folyamata ellenőrizhető az üvegfedélen át.

6. A kikelt csibék szükség esetén napokon át tarthatók a gépben, amikor is a tojástartó

tése 5 1/2 fillér költséget igényelt, holott ugyanily eredmény mellett a kotlók által keltetett csibék 6 fillérnyi költséggel terheltek neveltetési költségüket. Köny József.

GAZDASÁGI GÉPÉSZET.

Rovatvezető: ifj. Sporzon Pál.

Aratás géppel és kézzel.

A jó gazdasági gépek előnyét megismertetni a mai szociális állapotok kényszere alatt kötelességnek kell tartani. Engedje meg tehát a tek. szerkesztőség, hogy becses felhívására közlöm az aratógépekről szerzett adataimat s tapasztalataimat.

Kéveköti aratógép és kézzel végzett aratás közötti különbözet, elosztva egy holdra á 1200

□-öl:

Boroszió Budapest Elsőrangú külföldi és magyarországi referenciák

Kedvezményes árak és fizetési feltételek.

Teljes gőzeke-készleteket és gőz-utihengereket

legtökéletesebb kivitelben szállít

KEMNA J. gőzeke- és gépgyár Budapest, IV., Kossuth-Lajos-utca 8.

Aratógép költsége		Kézpénz		Kézi aratás költsége		Kézpénz	
		K.	fillér			K.	fillér
1	Kéveköti aratógép ára 1200 kor. 5 évi (20%) törlesztéssel	1	20	1	Munkabér	8	—
2	3 lófogat a 6 kor.	1	80	2	Zsirpénz	—	14
3	2 kg. zsineg a 1-35	2	70	3	Kenyérrész gabona	—	74
4	Kenőolaj	—	15	4	Só	—	02
5	Táblák körülkasálása	—	40	5	Tüzelőanyag	—	10
6	Összehordás és keresztberakás	1	20	6	Szállítási költség	—	22
7	Kocsisok pótdija	—	20				
	Összesen	7	85		Összesen	9	22

Esik tehát a géparatás javára 1 kor. 57 fill. Egy gép napi 10 hold munkatémény mellett 100 magyar holdra van számítva.

A végeredményből látjuk, hogy a kéveköti aratógépek beszerzése még akkor sem járhat hátránnyal a gazdára nézve, ha aratók rendes ár mellett s biztosan kaphatók.

Más elbírálás alá esnek a marokrakó gépek. Ezek a gazdaságban csak zavart okoznak. Tapasztalat bizonyítja, hogy munkásaink az ily aratógép után nem tudnak s nem is akarnak dolgozni. Ugy összekeverik a dolgot, hogy a kötözés és keresztbe rakás többbe kerül, mint az egész kézzel aratás, legyen az napszámban vagy aratóval végezve. Alkalmam volt az ilyen munkással a pénzes aratókat díjtalanul, illetve levonás nélkül kisegíteni. Ha dült gabonát vágattam, az volt a baj, ha a fennállót, akkor meg így nem volt jó!*)

Ha tehát a gazda az aratóval szemben ez irányban függetleníteni akarja magát, akkor úgy rendezkedjen be, hogy az egész aratást gépekkel végeztesse, mert egy-két gép az arató előtt csak piros posztó.

Igaz, hogy tökeszegény viszonyaink között gépeket s lófogatokat beszerezni egy kissé nagy áldozat, de ha ma már úgy vagyunk vele, hogy némelykor bizony az egész termés koczkán forog, mégis inkább jobb lesz a befektetésre még pénzt is felvenni s a kamatokat — bár nem szívesen — fizetni, mint évről-évre ismétlődő rettegésben élni.

A fogatszaporítást meg úgy kerülhetjük el, ha a gép elé ökörfogatot használunk. A behordás ugyanis kettősben a legezészerűbb s ökörfogataink közt mindig vannak gyorsabban menők s tanulékonyabbak, amelyek már a tengerikapálásnál ugyis ki lesznek választva s begyakorolva. A csepregi czukorgyári gazdaságban egy néttel az aratás előtt s az aratás alatt napi 4 kg. erőtakarmanyon tartott kettős ökörfogatai a marokrakó-gép előtt váltva épp oly jó szolgálatot tettek, mint bármely lófogat.

Mielőtt azonban a gazda a kényszerítő okok folytán a géparatásba bele menne, olvassa el az i. S. P. tanárunk által e tárgyban irt szakszerű tanításait; tanítsa be erre alkalmazottait

*) Ez csak helyi jelenség lehet, mert volt alkalmam több helyen személyesen is meggyőződni arról, hogy a marokrakó aratógép után a munkások igen jól dolgoztak. Annyi azonban tény, hogy inkább kéveköti aratógép, mint marokrakó. Kevesebb vele a veszélyesség és legtöbbször olcsóbb is a munka.

Rovatvezető.

már jó eleve, hogy ezek a gép és dolog minden csinját-binját tudják; szerezzé be a gép kellő tartalékreszeit, így azután a dolognak okvetlen s jól kell mennie.

Legyünk egy kissé „amerikaiasak“;*) ez a legjobb fegyver a tornyosuló akadályok legyőzésére!

Berger Rezső.

ERDÉSZET, FAÜLTETÉS.

Rovatvezető: Földes János.

Lábas erdő eladásánál megállapítandó kikötések.

(Együttal felelet az alábbi kérdésre.)

K. Á. urnak egy 115 holdas, tarra vágandó, bükkel kevert tölgyerdeje eladó. Azt kívánja tudni, mily értelemben csinálja a szerződést, vagyis mik lennének a vevővel szemben az erdő védelmére a czélszerű kikötések?

Olyan fontos kérdést vet fel K. Á. ur, mely minden erdőbirtokosra, ki erdejét tövön akarja értékesíteni, életbevágó. Hányan bánták meg, saját kárukra, hogy minden fontosabb szerződés nélkül adták el erdejükét.

Azért szükségesnek tartom mindenki okulására azokat a főbb szerződési pontozatokat az alábbiakban közölni, melyek a kincstár eladásánál hosszú évek során szerzett tapasztalatok után legjobban beváltak.

1. A vágásterületek kijelölését és átadását mind az eladó, mind a vevő közbejöttével meg kell ejteni olyképpen, hogy a határokat körül járják, a határfákat megszámozzák s mind a két fél bélyegjével lebélyegezzék, nehogy a vevő arra hivatkozva, hogy a határt nem ismeri, a vágatással tulmegy rajta. Ilyen eset is fordult elő. Lehetőleg jegyzőkönyv veendő fel az egész műveletről, mely a szerződést kiegészíti. A kihasználás csak ezután veheti kezdetét. Kikötendő az is, hogy a fakészlet minősége és mennyiségéért az eladó felelősséget nem vállal, mert vevőnek alkalmá volt arról meggyőződni.

**) Bizony nem ártana, ha fiatal gazdáink Farahó János hazánkfiának a „Köztelek“ október 16-iki, 17-iki számában irt „Amerikai tanulmány“ című közleményét ne csak elolvassák, de követnék is. Ha nem is csinálhattam, de végignéztam az ő kifűnő tanácsainak jelenségeit sok helyen és tapasztalásból mondhatom, hogy egy czéludatosan megcsinált amerikai tanulmányt többet ér éveken át tartó padban ülésnél és könyvbujásnál.

Rovatvezető.

2. A megvett faanyag a vevő birtokába és tulajdonába csak a vételár lefizetése után megy át s addig, bár vevő termeli is, a fa mindig az eladó tulajdona marad.

3. Ha a vevő a területet egy évben le nem tarolhatja, oly nagyságu vágásokra osztandó, miket egy év alatt teljesen kitakaríthat s a kikötött időn túl ott maradó fa az eladó tulajdonába száll vissza.

A fán kívül semmiféle más használat nem illeti a vevőt.

4. Vásárló köteles a döntést s feldolgozást a használati év április hó végéig és a termelt anyagok kiszállítását a használati évet követő február utolsó napjáig befejezni s teljesen kitakarított állapotban átadni a területet, hogy azt még bevetni lehessen, ha pár évi közhasználat után akarunk erdősíteni, ellenkező esetben a kihordás április 1-jétől augusztus végéig tiltva van, hogy a kikelő erdei csemeték és sarjak le ne gázoltassanak. E nyári időszak alatt csak az utak mellé előzetesen közöltetett fa szállítható.

Ha a kitakarítás nem tökéletes, azt az eladó a vevő költségére eszközölheti letett óvadékából, melyet vevő megint a teljes összegre kiegészíteni köteles.

5. Ha a vevő munkásai a döntésnél vigyázatlanságból, vagy készakarva a vágásterületen kívül álló fákat döntenének vagy sértenének meg, köteles favásárló a megállapított becsérték kétszeresét megfizetni.

6. Az eladó jogában áll a vevő által előállított faanyagok s általában az egész kezelés felett szemlélt tartani s azt az eljárást, mely által eladónak kárt okozhatna, megszüntetheti anélkül, hogy vásárló ez ellen kifogást tehetne.

7. Vásárlónak nem áll jogában az árak leszállítását, — bármi kedvezőtlen kereskedelmi viszonyok folytán, — továbbá kedvezményeket vagy váltókkal való fizetést kérelmezni vagy ellenköveteléseket felszámítani.

8. Ha a vásárló a kellő időben terményeit ki nem takaríthatná, az eladó kellő bérfizetés mellett a vágásterületen kívül rakodóhelyet engedhet át vevőnek, ahová fáját kihordhatja.

9. Az átadott összes területeken található fakészletekben törtenhető bármilyen károkkért az eladó felelősséget és szavatosságot nem vállal. A vételárt vevő mindenképpen pontosan fizetni tartozik, árleengedést vagy kárpótlást követelni nem jogosult.

10. Vásárló jót áll minden általa vagy alkalmazottjai által az eladó javaiban okozott kárért, s a tüzelésre szabott törvényes rendelkezéseket betartja.

A megállapított kár értékét vásárló két hét alatt befizetni tartozik.

11. A szerződés pontos megtartásának az eladóval szemben való biztosítására köteles vevő kézpénzben vagy hitelképes és a legutóbbi árfolyam szerint, de névszerinti értéken felül sehogy sem számított értékpapirokban az összes vételárnak tíz (10) százalékát, mint biztosítéki összeget a szerződés aláírása előtt letenni. Ha az árfolyam ez érték alá 10%-kal csökkenne, vevő a biztosítékot a felszólítástól számítandó egy hónap alatt, szerződésesség terhe alatt, az eredeti összegre kiegészíteni tartozik.

TERMÉSZETTŐL ARANKAMENTES lóhere- és luczernamagért

100 kilónkint 10 koronával magasabb árt fizetek a legmagasabb napi árnál.

☛ Az átvétel és fizetés a termelő állomásán történik. ☛

Természtől arankamentes a heremag, ha az illető területen aranka nem mutatkozott, vagy csak csekély mértékben és azonnal irtották. A t. gazdák, kik eladó lóhere-maggal vagy luczernával rendelkeznek, szíveskedjenek a lentjegyzett czéghöz mintát küldeni és a mennyiséget közölni.

MAUTHNER ÖDÖN

os. és kir. udv. magkereskedés.

BUDAPEST.

A szerződési idő leteltével e biztosíték csak akkor fog vevőnek kiszolgáltatni, ha vevő kötelezettségeinek teljesen megfelelt.

Ingatlanokra a biztosíték csak első helyen történt telekkönyvi bekebelezés után fogadtatik el.

12. A szerződés átruházása csak az eladó tudtával és előleges beleegyezésével történhetik, ellenkezőleg az szerződésszegésnek fog tekintetni.

13. Ha a vásárló a szerződés tartama alatt elhalna vagy a vagyon kezelése tőle elvonatnék, a szerződés, egyetemleges kötelezettség mellett, vásárló törvényes örökösire száll.

Ha azonban vevő érdekeit veszélyeztetve látná, jogában áll neki három (3) hónap leforgása alatt a szerződést felmondani s az csak a már átadott fa kiszállításáig marad érvényben. Ellenben a többi vágásterület az eladó szabad rendelkezésére marad.

14. Az ezen szerződésben megállapított bármely kötelezettségnek vásárló részéről való nem teljesítése szerződésszegésnek fog tekintetni s eladó annak következményeit alkalmazhatja a vevőre.

Igy a pontos fizetés elmulasztása vagy a vágás át nem vétele szerződésszegést képez és az eladót feljogosítja a vevőt minden használatától eltiltani, az anyagokkal vevő terhére szabadon rendelkezni, a vásárló terhére és költségére új árverést hirdetni s ha az eredményre nem vezetne, szabad kézből más vásárlóra átruházni. Kikötetik ezenkívül, hogyha az új árverésnél netalán nagyobb ajánlat tétetnek, az így elért többlet az eladót illeti. A bánatpénz vagy biztosítéki összeg pedig ebben az esetben is az eladó javára esik.

Végül egyetértőleg megállapítatik, hogy szerződésszegés esetén a vállalkozó által emelt összes épületek és egyéb az üzlet érdekében tett összes beruházások, összes felszereléseikkel együtt, minden megtérítés nélkül az eladó tulajdonába mennek át.

15. Meghatározandó itt az a bíróság, mely előtt a vevő perelhet, ha az eladó az alperes, ellenben ha eladó a felperes, az szabadon választhassa azt a bíróságot, mely az 1868. évi LIV., 1881. évi LIX. és az 1893. évi XVIII., esetleg XIX. t.-cz. értelmében a sommás eljárásra illetékes.

16. A szerződést a vásárló neje is aláírni tartozik, anélkül, hogy a nő ezáltal üzletlársi jogokat igényelhetne. Az aláírt nő férjével egyetemlegesen kötelezettséget vállal magára.

Földes János.

IRODALOM.

Hazánk komlótermelése 1898—1907. (Hat táblázatban.) Szerkesztette Cséres Lajos m. kir. komlótermesztési szaktanár Kolozsvárt. Mint mindenben, úgy a komlótermesztésben is csak a 2×2-ben van az igazság s bár 50 éve hogy komlót termeszünk, mégis csak 10 évről tudunk felsorolni eredményeket. Az eredményekről számok beszélnek a legvilágosabban. Kilencz év előtt volt hazánkban 650, a jelen évben 1800 kat. hold komlónk. Akkor a termés 2200—2500 q. volt, most az átlagtermés 10,000 q. Az is tény, hogy tíz év előtt 4000—6000 q. volt a behozatalunk, most 4000 q.-án felül van a kivitelünk. A minőség pedig a számok arányánál is jobban fejlődött.

Ezt a fejlődést 10 év óta szemmel kíséri, szaktudásával segíti Cséres Lajos tanár. Így ő az egyedüli hivatott egyén arra, hogy komló-

termesztésünkről beszámoljon. A fenti czimen jelzett munkának megírására, kiállítására tehát más nem is vállalkozhatott volna. 6 táblázatban számol be a komlótermesztésünkről, mely táblázatok a statisztikai adatokat tüntetik fel rövid és áttekinthető formában az utóbbi tíz évről. Ez az összeállítás könnyű áttekintést nyújt az érdeklődőknek a tanulmányozáshoz. Az elmúlt 10 év a komlótermesztés fejlődésének *Darányi korszaka*, mert *Darányi* miniszter alapozta, segítette a sikerig, vagyis a 4000—6000 q. behozatal eltűnt és kiviszünk 4000 q. komlót a legutóbbi évben. Mindehhez a sikerhez a fő rugó, a mozgató erő *Cséres Lajos* komlótermesztési szaktanár volt. Ha egy hadvezér ilyen fenyés tényekről tudna beszámolni, mindjárt császárságra emelnék és egy komló-tanár — marad, mint 10 év előtt.

A számok igazságát megdönteni nem lehet. Éppen ezért ajánljuk megrendelésre minden tanhelynek, gazdasági egyesületnek, gazdakörnek és a magyar komlótermesztés iránt érdeklődő gazdáknak *Cséres* táblázatos tanulmányát, mely könyvárusoknál nem lesz kapható. A 6 táblázatból álló becses mű ára 20 korona. Rendelő cím: *Cséres Lajos* komlótermesztési szaktanár, Kolozsvár, Zsák-utca 16.

A gyapju minősítése. Irta: Kovács Imre. Ára 3 kor. Az OMGE. könyvkiadó vállalata kiadása. Megrendelhető a *Patria* szakkönyvkereskedésnél (Budapest, IX., Üllői-ut 25.). Ez a könyv azt mondja, hogy a magyar gazdának háromszor tanulni kell, ha boldogulni akar a juhtenyésztésnél. Es ennek a könyvnek teljesen igaza van, mert az utóbbi években több panasz nem jött hozzánk még az aranás löhermagvokról sem, mint a felületes tudással bálózott gyapjas-zsákokról. A szortírozás tudományát sehogysé akarják eltanulni gyapjutermező gazdaságaink. A gyapjuminősítésre hivatott erők évek óta írják a czikkeket lapunk hasábjain, de azért azok a bizonyos panaszok, amelyek a rossz gyapjuszortírozásban és hanyag gyapjukezelésben gyökereznek, szakadatlan felujulnak évről-évre. Mintha csak a gyapjuminősítő intézet keletre fordulna, a gyapjutermező gazdák pedig nyugatról várnák a jobb idők felviradását. Szomorú hasonlat — de igaz.

Ime előttünk fekszik egy könyv, melyet tisztán ennek a képtelen helyzetnek a megvilágítására írtak. Ez a könyv van hivatva arra, hogy a magyar gazdálkodót a gyapjutermeletésre, osztályozásra, csomagolásra, szóval a gyapjuból való pénzszerzésre kitanítsa. Vajjon felhasználja-e? Tartalma rövid, de könnyen érthető. Fejezeteinek czimei a következők:

1. A gyapju textilipari feldolgozása. 2. A szortimentumok százalékos mennyiségének meghatározása. 3. A szálfínomság meghatározása. 4. A szilárdság és nyújthatóság megállapítása. 5. A rendement. 6. A gyapjuszolgáltatóképesség megállapítása.

Oly gyakorlati, mindennap szükséges tudnivalók ezek, amelyeket még hosszadalmasan ajánlgatni teljesen fölösleges.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Tudnivalók.

1. Csak OMGE. tagok és előfizetők kérdésére válaszolunk.
2. A kérdés, valamint a szakezikk a papírnak csak az egyik oldalára irandó.
3. Csakis olvasható névalírással és a lakhely megjelölésével ellátott levelekre adunk feleletet.

4. *Eredeti okmányokat a levélhez csatolni nem jó, mert elkallódhat.*

5. *Külön levélben csak ritkán válaszolhatunk, mivel az országban szerkesztőt lakó szakembereink válaszait közérdekű voltuknál fogva a lapban közöljük.*

6. *Czímváltozás, mutatóváltás, valamint a hirdetési ügyek a kiadóhivatal címére küldendők.*

7. *Beteg növények a m. kir. növényélet- és kórtani állomás címére (Magyaróvár) küldendők.*

8. *Folyamatban levő peres ügyekhez hozzá nem szólunk.*

9. *Rovarok, rovarkártól pusztuló növények a m. kir. rovartani állomás címére (Budapest, II., Debrői-ut 13.) küldendők.*

10. *Vegyelemzésre szánt minták a m. kir. országos chemiai intézet címére (Budapest, II., Oszlop-utca 26.) küldendők, melynek vegyelemzési költsége a beküldőt terheli.*

11. *A szerkesztőség semmiféle áru-, vagy állás-közvetítéssel nem foglalkozik.*

12. *A válasz helyét a szerkesztőség határozza meg, ezért a kérdésttevő mind a Levélszekrény, mind a Szerkesztői üzenetek rovatot kísérelje figyelemmel.*

Thomas-salak alkalmazása. 670. kérdés.

iképp alkalmazandó czélszerűen a „Thomas-salak”? Thomas-salak, vagy Thomas-salakliszt azonos fogalom-e s tavasziak alá alásztántani kell-e már ősszel? Elszórható-e ősszel a rétre, vagy löherre-táblákra? Mi nagyobb hatása a rétre és löherére, a Thomas-salak vagy a kainit.

Egy előfizető.

Felelet a 670. sz. kérdésre. A műtrágyagyárosok árjegyzékeiben a Thomassalak és Thomas-salakliszt azonos fogalomak, amennyiben szavatosságot vállal a Thomas-salakra nevezett műtrágya bizonyos százaléku por (liszt) finomságáért, összes foszforsavtartalmáért s ennek bizonyos ciztrómsav-oldékonysági százalékaért. A Thomas-salakat a tavasziak alá már ősszel kell kiszórni és leszántani, hogy a tavasz beálltáig kellően feloldódva, a tavaszi vetemények rendelkezésére állhasson. Rétekre és löherésekre az ősz vagy tél folyamán kell kiszórni. Arra a kérdésre, hogy a rétre vagy löherére mi nagyobb hatása, a Thomas-salak vagy a kainit, az a feleletem, hogy ez a talaj minőségétől függ. A Thomas-salak foszfortrágya, a kainit pedig kálitrágya. Foszfortrágyára talajaink csaknem kivétel nélkül rá vannak szorulva, mert hazai talajaink foszforban általában véve szegények. A kálitrágyát a természetből fogva káliumban szegény homok és tözezes talajok hálálják meg első sorban, de csakis foszfortrágyával egyetemben használva. A jó minőségű, kötöttebb s így természetből fogva káliumban gazdagabb földeken a kálitrágya természetfokozó hatása (foszforral egyetemben használva) már bizonytalanabb, vagyis ilyen földeken igen gyakran az egymagában adott foszfortrágya a legjövédelmesebb. De azért akárhány esetben a foszforral adott kálitrágyázás is kifizeti magát, de ezt csak összehasonlító kísérletek alapján lehet eldönteni. Kainit helyett különben gazdaságosabb a 40%-os kálisónak használata.

K. K.

Kapások megmivelési költsége és jövédelmese. 671. kérdés. Mennyibe kerül egy kat. hold czikória, egy kat. hold cukorrépa, egy kat. hold tengeri és egy kat. hold burgonya megmivélése? Mennyi a négy növény jövédelme egyenként és tisztán? Répafej és csutkán kívül?

K. M.

Telefon, csengő, villámhárító
DECKERT és HOMOLKA
 ELEKTROTECHNIKAI-GYÁR
 BUDAPEST
 HAZAI GYÁRTMÁNY 6743a 350 MUNKÁS

Felelet a 671. sz. kérdésre. Az alább felsorolt növények kat. holdankénti művelési költsége a talaj minősége, a művelés módja, a munkabérek, a termés nagysága és az időjárás viszonyok szerint évről-évre változik, még ugyanabban a gazdaságban is, amely okból ez irányban csak tájékoztató átlagadatokkal szolgálhatunk.

Ha a művelési költség alatt csak a talajelő-készítési, vetési, magbeszerzési, ápolási és betakarítási költség értendő, a szállítástól eredő költség tehát figyelmen kívül hagyjuk, akkor közepes átlagterméskénél, nevezetesen a cukorrépánál 150, a cikóriánál 120, a burgonyánál 80 és a tengerinél 15 q. kat. holdankénti terméskénél a művelési költség tehet:

a cukorrépánál	100—120	K.-t,
a cikóriánál	140—160	"
a burgonyánál	80—100	"
a tengerinél	60—70	"

Ezen növények jövedelmezősége pedig a gazdaság helyi viszonyai, nevezetesen a földbérlet nagysága, a művelési és szállítási költség, a termékek nagysága és a termények eladási ára szerint oly különbözően alakul, hogy eziránt még tájékoztató adatokkal sem szolgálhatunk.

Ilyen üzleti kérdéseket pontosan és megbízhatóan csak az illető gazdaságban szerzett konkrét számviteli adatok alapján lehet megoldani.

Hensch Árpád.

Magrépa átteleltetése. 672. kérdés. Takarmányrépamagot akarok természetben olyképpen, hogy a répát, mely magnak alkalmas, tövén a földben hagyom és azt földdel bekapáltatom, a hideg beálltával meg szalmás trágyával betakarítom, mert így a beszédés és a kirakásért felmerülő összeget megtakarítom. Kérdem: vajon célt ér-e a fent jelzett kísérletezéssel?

K. Z.

Felelet a 672. sz. kérdésre. A takarmányrépamag természeténél oly módon eljárni, hogy az anyarépa (magrépa) természeténél, mint a földön, földdel és trágyával letakarva átteleltessenek, helyeselné egyáltalában nem tudom. Ha jóminőségű és fajtahű répamagot akarunk természetben, akkor az anyarépa át kell válogatni. A tervbe vett eljárással, hogy egy darab répaföldön, az ott termelt répát egyszerűen bent hagyjuk a földben, ennek lehetősége teljesen ki van zárva. Ilyen eljárással megfelelő mennyiségű répamagot előállítani nem lehet. Hogy az átteleltés föld- és trágya-takaró alatt keresztülvihető, ez kétségtelen, de nagy gondot és utánjárást igényel, hogy az időjárás szerint a répa sem túlságosan ne tartassék, viszont igen szigorú hideg esetén meg ne fagyjon, mert mindkét esetben a répa romlása el nem kerülhető. Eltekintve attól, hogy ilyen eljárással a magtermesztésnél követendő szabályok teljesen figyelmen kívül hagyatnak, egyéb bajtól is tarthatunk. Így nincs kizárva, hogy az ily módon természetben termelt répamag az idő előtti szárbamenésnek (felmagzásnak) fokozottabb mérvben lesz kitéve, igen valószínű, hogy különböző gombák, baktériumok a trágyával takart repán kitűnő tenyésztő helyet nyernek s következő évben a fejlődő magra jutva, egyes répa-betegségek terjedése elősegítetik. Az pedig kétségtelen, hogy az ily módon áttelelt anyarépa oly erőteljes, fejlett, teltszemű magot hozni nem fog, mint az, mely tavasszal a jól előkészített földbe kerül kiültetésre. Egy szóval ilyen eljárással ne termesszünk répá-

magot, ha a fáradságot s kezelési költséget sajnáljuk, akkor vásároljuk meg a szükséges vetőmagot, de ne experimentáljunk ott, ahol ez nincs helyén.

K. K.

Polyvaetetés sertésekkel. 673. kérdés.

1. Néhány év előtt egy sertésenyésztésről szóló fizetben olvastam, hogy a sertéssel télen magtakarmány mellett hasznos forrázott vagy gőzölt gabonapolyvát etetni. Van teletésre 12 db kocczám, 1 kan és 12 db 4 hónapos mangalicza sertésem. Burgonya, répa annyira rosszul sikerült ezen száraz esztendőben, hogy deczemberben túl a sertések részére nem áll rendelkezésemre. Etethető a fentemlített forrázott polyva? Gőzölt-készületem nincs s ezt, ha nem okvetlen muszáj, nem szeretném most beszerezni, tehát hogy készítessem gőzölt-készülék nélkül a polyvát? Egyszerűen leforráztassam, hogy megpuhuljon és mennyi ideig álljon így forrázva kádban? Egy kis sót adjak-e hozzá? Etessem ezt egy vagy kétszer napjában? S ezen forrázott polyva darával le legyen hintve vagy a kukoriczát külön adjam? Mely polyva legjobb ezen célra? S mennyi magtakarmány kell ehhez, hogy a koczáim jó karban legyenek? A koczákat februárban malacozznak le, szoptatás alatt is lehet-e ezen füllesztett takarmányt etetni?

2. A kukoriczacsutkának állítólag van tápértéke, lehet-e azt hígított melaszszal leöntve etetni, mennyi melasz kell 25 kg. csutkára s lóval vagy szarvasmarhával ajánlatos-e ezt etetni, természetesen más takarmány mellett? Jobb ha leöntve áll a csutka, hogy puhuljon vagy inkább mindjárt kell ezt megetetni?

Z. J.

Felelet a 673. sz. kérdésre. Már régóta ismeretes, hogy a sertés szívesen eszik kevés száraz szalastakarmányt, s Amerikában beható tanulmány tárgyává téve a dolgot, azt is tapasztalták, hogy egymaga a szénaszecska s polyva nem övja ugyan a sertést a leromlástól, de ha mértékeltén keverjük a dara közé, oly kedvezően hat az emésztésre, hogy a darának is pótolhatja egy részét. Így pl. 104 darab sertés közül a tisztán csak magvakon tartottak 593 kg. maggal gyarapodtak 100 kg.-ot, míg ellenben a magvakkal s luczernaszéna-szecskaival tartottak már 505 kg. maggal s 89 kg. luczernával voltak képesek 100 kg.-ot gyarapodni. Ezeknél a kísérleteknél eltérő arányban keverték a szecska a magvakhoz, de legjobbnak azt találták, ha 7 rész szemre 1 rész szecska jutott, míg ellenben ha 2 1/2 rész szemre adtak 1 rész szecska, semmi haszna sem volt a luczernaetetésnek. A sertések részint szárazon, részint meglágyítva kapták a szecska, sőt szálon is etették velük a luczernaszénát, mert az éhes disznó mindenképpen megeszi a szénát, ami természetesen a polyvától is áll. De a polyva is csak életrendi szempontból képes a sertésre előnyösen hatni, amennyiben az emésztőcsatornát izgatja s nagyobb tevékenységre ösztönzi, s azonkívül visszatartja a bélben a darát, mert a polyva nem megy az állaton oly gyorsan végig mint a dara. Párolni tehát nem szükséges a polyvát, de miután a száraz buza, árpa s rozspolyva felsérti a száját, ásztatva vagy leforrázva ajánljuk a többi eleséghez keverni, még pedig abban az arányban, mint ahogy Amerikában a legjobbnak találták. Ilyen kevés polyvát a hasas és szoptató koczákat is kaphatnak. Valamennyi polyvaféle közül leggyakrabban a herepolyvát etetjük a sertéssel, a gabonapolyvák közül pedig a zabpolyvát, de miután a polyvát nem táptartalma miatt, hanem csak azért keverjük

a sertés elesége közé, hogy a renyhe emésztésnek elejét vegye, egyre megy, hogy melyik polyvát adjuk neki. Sőt nem szükséges a polyvára hintoni. Az áztatás vagy leforrázás tartama tetszés szerinti, mert a sertés szárazon is megeszi a polyvát. Hasas koczákat jó karban tartására mintegy 1-3 kg. árpa szükséges 100 kg. élő súly után s naponta, melyhez tehát 0.2—0.3 kg. polyva volna haszonnal keverhető. A kukoriczacsutka tápértéke csekélyebb, mint a polyvát, s természetes minőségben még akkor sem eszi az állat, ha melaszszal leöntve s áztatva kapja, míg ellenben darálva — bár kelletlenül — de mégis megeszi, ha izletesebb anyaggal, pl. répával vagy darával keverve kapja. Így előkészítve bármely állattal etethetjük, de a csutkával csak akkor érdemes vesződni, ha nagy a szalma- s polyvahiányunk.

Cselkó István.

Fagykár. 674. kérdés. Az idei abnormális gazdasági évben a mi vidékünkön az erős tavaszi fagyok folytán a buzavetések kifagytak, illetőleg foltosak, ligetesek lettek s nagyon gyenge termést adtak, holott a rozsvetéseknek a fagy nem ártott és meglehetősen jó terméssel fizettek; továbbá a több éves luczernák is kifagytak, a fiatal tavalyi vetésük pedig megmaradtak. Ezen abnormis dolgok oka mi lehetett? A magyarázatát gondolom ugyan, de teljesen biztos még sem vagyok.

R. K.

Felelet a 674. sz. kérdésre. Az idei tavaszi erős fagyok, illetve a kései kítavasodással kapcsolatos hősüljedések eltérő kártétele a buza és rozsnál, a 3 éves fiatal luczerna- vetéseknél következő okokra vezethető vissza. A rozs őszszel korábban vetve és így bokrosabb, levelesebb állapotban kerülve a tavaszba, természetesen jobban ellentállt (már összebörülő leveleinél fogva is) a hidegnek, mint a buza, mely jóval gyengébb volt s így a tavaszi nedvkerítés megindultával érzékenyebbné mutatkozott. Mert habár a buza télen át — a nedvkerítés szünetelése alkalmával — hihetetlen nagy hidegeket kiáll, annál érzékenyebb tavasszal az életrebredés alkalmával, különösen ha fejlődésében el volt maradva. Ha azonban a megfagyás foltonként lépett fel, ez más jelenségre is visszavezethető. Lehet, hogy előzetes trágyázáskor a kupaczkokba rakott trágya hosszabb ideig teregetlenül kupaczkokban maradt s így ezek helyén buja foltok keletkeztek. A bujafoltos buza a tavaszi fagygyal szemben még fokozottabb mértékben kényes. Mert egészen más a bujafoltos „bujá fejlődés“ és az egészséges fejlődésű „zömök bokrosodás“, utóbbi edzett, előbbi kényes növényzetével tűnik ki. Végül felemlíthetem azt is, hogy a szépen bokrosodó rozsnál, amint ismeretes, a levelek csokorszerűen szétterülnek a földön; ilyen rozs ugy a kipállástól, mint a tavaszi fagykártól alig szenved. Hogy a tavalyi vetésű luczerna nem, ellenben a több éves a fagykártól szenvedett, annak okát így megmondani nem tudom. Ha az idősebb luczernát korán tavasszal megfogaszták, akkor a fagykárt ennek lehet tudni, feltéve, hogy az egyéves luczernát — amint a gazdánál szokásos — nem fogaszták meg. Biztos véleményem a helyszíni tapasztalatok s okok ismerete nélkül nem mondhatok.

K. K.

Alagoskésztő és hornyolt cserépprógép. 675. kérdés. 1. Hol kaphatók az alagoskésztő gépek, melyek egyszersmind cserepek előállítására is szolgálnak?

2. Mely szakkönyv tárgyalja leginkább az alagoskésztést?

HEUCKE A. Hauselndorfl gőzeko-gyár
kltánó rendszerű **gőzeko-készleteit**
szállítja a magyarországi vezérképviselőt:
Komárom-vidéki takarékpénztár r.-t., Komáromban.

3. Az uradalomnak van egy hornyolt cserép előállítására való présgépe működésben, melyeknek azonban gipszből készült modeljük van. A gipszből készült model azonban igen hamar elpusztul, van rá eset, hogy naponta háromszor is kell újra önteni, nem lehetne a gipszet másval helyettesíteni, ha pl. vízzel való nedvesítés helyett olajat használnék? Vagy van-e mód arra, hogy a gipsz keménységét fokozhatnám?

V. V.

Felelet a 675. sz. kérdésre. 1. Ganz és társa Budapesten. 2. a) Talajjavítás lecsapolással, írta Nemes István, 1901. Ára 1 korona. Az Erdélyi Gazdasági Egyesület könyvkiadó vállalatának XXVIII. füzeté. b) Leidenfrost: Az alagsóvezetés eredménye a lévai uradalomban. Budapest, 1904. 3. A gipszmodel helyett leghelyesebb lesz vasból öntetni megfelelő modelt.

E. V.

Legelő homokos talajra. 676. kérdés. Egy hold 1200 □-ól 10 cm. vastagságu homokrét-talajba, ha abból legelőt akarunk, milyen és hány kiló fűmag kell? A fű töve a gyökereiből szaporodik e s mily gyorsan mennyi területet nő be? Magnak természetve mily termést ad?

S. Gy.

Felelet a 676. sz. kérdésre. A homokos talajra, katasztrális holdjára számítva a mennyiséget, következő fükeverék vetése ajánlható: réti csenkesz 550 kg., csomós ebir 180 kg., angol perje 550 kg., árva rozsnok 5 kg., réti perje 350 kg., taraczkos tippán 460 kg., juhcsenkesz 140 kg., vérfejú csabair 2 kg., fehérhere 180 kg., szarva-kerrep 1 kg., összesen 3210 kg. Miután a keverékben taraczkos füvek is vannak (árva rozsnok, réti perje, taraczkos tippán), ezek egy-néhány év alatt szétterjednek s kitöltik a bokros füvek közeit. A kérdésben részletezett eszmemenetből azonban arra a következtetésre kell jutni, hogy igen tisztelt kérdéstevő ur a rét s legelőalakításnál szükséges ismereteknek nincs birtokában. Így pusztán csak a keverék összeállítása s annak elvetése még célravezető nem lesz, ezzel a siker biztosítva még nincsen. Saját érdekében ajánlanám egy-két ilyen munkának átoltvasását (a rét- és legelőmivelésről, írták: Károly Rezső, Rácz Imre; a szalastakarmánynövények természetéről: Szilassy-Grabner). A fűmagtermesztés sem olyan egyszerű amint az a kérdésben felvetett: „ha az ember fűmagot akar természetben, hány kiló fűmag terem”. Minden fűfajtának más és más magtermesztési eljárásai vannak, ha e tekintetben rendszeresen akarunk eljárni. Ha fenti kérdés alapján járnánk el, azt mondhatnám, egy kg. fűmag sem fog teremni, legalább is nem olyan, amilyent akarunk, hanem csak gyom. Ha egy-két szakmunkát elolvas tisztelt kérdéstevő ur, akkor tájékozást szerezhet arra nézve, mily szempontok veendőek figyelembe, mielőtt a fűmagtermesztéshez látnánk, mert ez lehet igen jövedelmező, de lehet igen költséges s haszonnélküli munka is. K. K.

Friss fejőstehenek hizlalása. 677. kérdés. Lehetséges-e friss fejős, jól tejlő öregek teheneket kihizlalni és ha igen, mily takarmányozással? Szeszgyári moslék rendelkezésre áll.

S. Á.

Felelet a 677. sz. kérdésre. Ha a kérdést úgy fogjuk föl, hogy a friss fejőstehenet nem akarja mesterségesen elapasztani, hanem fejni, de egyúttal hizlalni is akarja, akkor azt kell választanunk, hogy az meggy ugyan, de az ilyen hizlalás drágább, mint midőn csak 3-4 hónappal székre adás előtt kezd hizlalni. A korai hizlalás részint azért lehetséges, mert a tejelőképeség sokkal kevésbé függ a takarmánytól, mint a tehen szervilitásától (egyediségétől) s mert a szarvasmarha mintegy 145 kg. keményítőértéket képes 1000 kg. élősulyra s naponta feldolgozni; ámde ez körülbelül 38-40 l. tejnek a termelésére elegendő s így ennyi tejet kellene a tehennek 1000 kg. élősulyra s naponta adni, hogy ne legyen hizlalható; ha pedig egyediségénél fogva kevesebb tejet tud csak adni, akkor a tögy által megkímélt keményítőértékek állati zsírrá változnak át s a testet gyarapítják.

Ebből az következik, hogy minél több tejet tud a tehen friss fejős korában adni, annál lassabban hizik, sőt a kiváló tehen nem is hizlalható. De drágának is mondtuk a korai hizlalást, mert a kövér testben több keményítőértéket használ fel az élér, mint a mérsékelt kondíciójában, a korai hizlalásnál pedig — bár eleintén lassan — de sokáig kövéredik a test, s ez drágítja meg a hizlalást. Egyébként pedig végtelen sok variáció képzelhető a fejőstehen, hizlaló adagolásában, mert annál az a fő, hogy az 1000 kg. élősulyra vonatkoztatott 145 kg. keményítőérték oly térfogatban adassék a tehennek, hogy ne csak a jászolba, hanem a gyomorba is kerüljön. Ilyen adagolás pl. a következő: 100 kg. burgonyamoslék, 10 kg. közepes széna, 25 kg. korpa, 4 kg. árpa s 6 kg. tengeridara. Ebben van 251 kg. szárazanyag s 145 kg. keményítőérték, vagyis éppen annyi, amennyi 38-40 kg. tejeire volna elegendő, ha pedig kevesebb tejet ad a tehen, akkor a megtakarított keményítőértékek hizlalni fogják.

Cselkó István.

Trágyalé és fükeverék. 678. kérdés. a) Lehet-e egy sovány földbe elvetett löherést és luczernát a löhere vesztélyeztetése nélkül tőlen át trágyalével öntözni? b) Egy meredek hegyoldalon, melynek talaja felül középkötött, 10 hüvelyktől lefelé erősen kötött agyag és mely tavaly jól megrágyázott, szeretnék oly fükeveréket elvetni, mely 1 évig kaszálónak, az utal néhány évig tehénlegelőnek használtatnék. Kérem becses tanácsukat, mily fükeveréket használnak és vehető-e ez közönséges kefes löheretöggel?

S. Á.

Felelet a 678. számú kérdésre. Löherést s még annál kevésbbé luczernát nem helyes ganajlével öntözni, mert mint pillangósvirágu növényeknek a ganajlé nagy nitrogéntartalmára szükségük nincsen, másrészt a ganajlé a fűfélék elszaporodását segíti elő, a löherés, de különösen a luczernás elgyomosodására vezet. Egyszóval trágyalévet adni pillangósvirágu növényeknek, minden egyébtől eltekintve, pazarlás s teljes sikerre nem vezet. A sovány földbe vetett löhere és luczerna alá — bar sovány földbe vetni hiba volt — első sorban foszfor-, másodsorban kálitrágyát kell adni. Ez a pillangósvirágu növények okoszerü trágyázási eljárása. A talaj sovány voltára való tekintettel, szuperfoszfát használata lenne helyénvaló, k. holdanként 150-200 kg.-ot számítva; a káli pótlására a 40°-os kálitrágyából pedig 80 kg.-ot, mely a szuperfoszfáttal összekeverve, egyszerre kiszórható, még pedig most a tél folyamán.

A középkötött agyagtalajra tehénlegelőnek következő fükeverék ajánlható: réti csepapázt 16 kg., réti csenkesz 560 kg., csomós ebir 36 kg., komócsin 08 kg., taraczkos tippán 35 kg., réti perje 38 kg., angol perje 55 kg., taréjos czin-czor 22 kg., vöröshere 15 kg., korcsere 22 kg., fehérhere 08 kg. Összesen 311 kg. kat. holdanként. Hogy a közönséges kefes löheretöggel a fűmagkeveréket (könyöségénél fogva, nagy tömegét tekintve) képes-e elvetni, erre nézve közvetlen tapasztalattal nem rendelkezem, nem hiszem azonban, mert akkor az ilyen rendszerü szóróvetőgépek gvártásával nem hagytak volna fel. Különböleg egyszerűbb a helyszínen (ponyván) kipróbálni. K. K.

Talajjavítási tervek és alagsóvezetés. 679. kérdés. Egy körülbelül 15-20 holdnyi mély fekvésü szántó és rétrésznek telkesítéséről van szó. Huzamosabb esőzések után a talaj ebelyütt het-kig nem szárad ki, a tavaszi vetés évenként csupán 6 héttel később eszközölhető. A közeli patakról, mely a birtok területén ered és folyik, illetőleg annak medréről mint laikusok nem tudjuk megállapítani, hogy az alagsóvezetés útján levezetendő vizet felvehetné-e vagy pedig nem volna-e helye inkább az izapos vízzel való elárasztásnak, melynek költségei kisebbek s mely által a mély fekvésü részlet színe emelhető volna? Minthogy a pozsonyi kulturmérnök-ség, mely e tárgyban hivatalból illetékes volna, munkával annyira túl van halmozva, hogy

vidékünkön még közérdekü munkálatokra is csak hosszú évek múlva kerül sor, kérdjük, mi a czíme azoknak a magán-kulturmérnököknek (vagy vállalkozóknak), kik ugy alagsóvezetési, mint sankolási tervek elkészítésében és keresztülvitelében nagy gyakorlati tapasztalatokkal bírnak, avagy van-e eset arra, hogy állami kulturmérnökök magándíjazásért ily munkálatot elvállalnak olyképpen, hogy a felvétel a szakvélemény megadása s a munkálatok előkészítése és végrehajtása azonnal megtörténjen, amikor azt a birtokos óhajtja? 2. Létezik-e oly magyar vagy ennek híjában idegen nyelvű munka, mely az alagsóvezetést és sankolást s feltételeit egyaránt a gazdák számára részletesen ismerteti? P. B.

Felelet a 679. sz. kérdésre. 1. Amennyiben az állami kulturmérnöki intézményt nem kívánna igénybe venni, a pozsonyi kulturmérnöki hivatal területén van magánmérnök is Nagymihály Pál okl. mérnök személyében (Pozsony, Szilágyi Dezső-uteza 2. sz.), aki talajjavítási tervek elkészítésével foglalkozik és a kulturmérnöki hivatal utmutatása szerint jár el. A végrehajtást az esetben is rendszeren a kulturmérnöki hivatal kiküldött vizmestere vezeti, mert kisebb munkálatokra vállalkozók e vidéken nincsenek.

2. Alagsóvezetésre vonatkozó magyar művek a következők: a) „Talajjavítás lecsapolással”. Írta Nemes István, 1901. Ára 1 korona. Erdélyi Gazdasági Egyesület könyvkiadó vállalatának XXVIII. füzeté. b) Leidenfrost: Az alagsóvezetés eredménye a lévai uradalomban. Budapest, 1904.

R. V.

Rétalakítás. 680. kérdés. Gazdaságomban egy darab régi rétet feltörttem a mult év őszén, a szántás 4-5 hüvelyk mélyen történt, a tavaszon amint a talaj állapota engedte, megboronáltattam kétszer is s utána újból megszántottam apróra s takarmányrépát vetettem bele. Elég tűrhető termést adott az idei időjárás mellett. Most, hogy a répát kiszedtem, felszántatom mélyen, hogy a jövő tavaszon új rendeltetésének adjam át. Szeretném újból rétte, azaz kaszálótánni, czélja kérdésennek az lenne, hogy elég-e ezen egy év az átérédesre, meg kell-e istállótrágyával hordatnom vagy a műtrágya is elég s minő műtrágyát s mennyit alkalmazzak, most az őszkor-e vagy a tavaszkor? A talaj agyag-turfa altalajjal, ugy 24-28 cm. vastag áramlási talaj van a turfán. Ha rété alakíthatom át, minő fűmagkeverék lesz alkalmas s mennyi kell holdanként? A birtok nedvesebb klíma alatt fekszik Zalában, egy nagyobbt állandó vizü esatorna mellett, melyből öntözhető is akarnám tenni ezen rétet. N. P.

Felelet a 680. sz. kérdésre. A kérdés lényege azon fordul meg, hogy a létesítendő rétet a kedvező terepviszonyoknál fogva öntözésre is berendeztetnék. Így felesleges munkát végeznék, ha ennek megtörténte előtt állítanám össze a fükeveréket s felesleges kiadásokkal járna tisztelt kérdéstevőre, ha az öntözés berendezése előtt füvesítené be a területet. A dolog természetes sorrendje az, hogy először az öntözési berendezéseket s ezzel kapcsolatos földmunkákat kell megcsináltatni s azután foghatunk hozzá a begyepesítéshez fűmagvetés útján nemcsak azért, mert ez feltétlenül költségmegtakarítással jár, hanem azért is, mert egészen más — sokkal jobb — fűmagkeverék vehető el a már öntözésre berendezett területen, mint olyan, mely csak később rendeztetnék be öntözésre. Nyugodt lélekkel csak azt tanácsolhatom, tessék a m. kir. növénytermelési kísérleti állomáshoz (Magyar-Óvárra) fordulni, ahonnan az állomásnak a helyszíneire kiküldött szakembere részletes felvilágosításokkal fog szolgálni az öntözés módjára, keresztülvitelére és a helyszíni tapasztalatok alapján a legmegfelelőbb fükeverék összeállítására nézve. Mindezt az állomás díjtalanul elvégzi. K. K.

Lefejő tehenek takarmányozása és feljavítása. 681. kérdés. Utóbbi időben nálunk a tehenek gyakran elvetelnek, ennek következtében kénytelenek vagyunk lefejő tehenészetet be-

rendezni hielalással egybekötve mindadig, míg a baj megszűnik. Kérnénk most már az arról való felvilágosítást, vajjon mily módon eszközölhetnénk azt legalkalmasabban, ha különösen nagy mennyiségben rendelkezésünkre áll savanyu répaszelet, savanyított cukor, répafej és lóhere? És ha a teheneket addig akarjuk tartani, míg azok *minimálisan 6 l. tejet* adnak naponta, *micsoða és mennyi erõtakarmányt* kellene a fent említett takarmányok figyelembe vételével a tehenekek adni? R. O.

Felület a 681. sz. kérdésre. Miután teheneinek fajtáját, hozzávetőleges súlyát s átlagos tejhozamát nem tudatta velünk, abból a feltevésből indulunk ki, hogy élősúlyuk 450—500, átlag 475 kg., s hogy a laktáció első felében 9—10 l. tejet adnak naponta. Ily feltevések mellett legálább 0,6 kg. nyers fehérjét s 5 kg. keményítőértéket kell velük etetni, aminek pl. a következő adagolás tesz eleget: 30 kg. besavanyított cukorrépaszelet, 6 kg. közepes lóhereszéna, 2 kg. tavaszi szalma s 2 kg. buzakorpa. Ez tartalmaz 11,9 kg. szárazanyagot, 0,9 kg. nyers fehérjét, 0,65 kg. em. tiszta fehérjét s 5,1 kg. keményítőértéket. Abrak gyanánt azonban mást is lehet etetni, mert a lóhereszéna biztosítja a savanyu szelet, s ezért bátran helyettesítheti a szeletet a következő arányban $2\frac{1}{3}$:3. Ha a 61. tejléleapadó teheneiket székre akarja adni, akkor 3—4 hónappal előbb 6,6 kg. keményítőértékre kell a takarmányukat fejavitani. Ez is bármilyen koncentrált takarmánnyal érhető el, pl. 2 kg. új tengerivel, vagy $2\frac{1}{4}$ kg. árpával, vagy 3,1 kg. korpával stb. Cselkó István.

Amerikai gazdasági tanulmányut.

Érdeklődéssel olvasva legutóbb Farahó ur cikkét, óhajtok az amerikai tanulmányutról egy-két sorral megemlékezni, annál is inkább, miután ezt az utat magam is megtettem egy-két év előtt és így soraimmal esetleg használatára lehetek egyeseknek, kik ezt a kirándulást megtenni óhajtják.

Az amerikai gazdasági viszonyokat dióhéjba foglalni meglehetősen merész vállalkozás lenne, legyen szabad tehát csakis az általam megtett, illetve tanulmány alá vett farmokról igen röviden írnom, igyekezve az ottani viszonyokról csakis érdekesebb részleteket közölnöm, inkább az egyes farmokról, mint magáról az utról.

Azzal kell kezdenem, hogy lebeszéljek mindenkét, ki az angol nyelv tudása nélkül vállalkozna az utra; néhány hónapot okvetlenül elveszít az illető, míg nyelvbéli hiánya miatt pótolni lesz képes tájékozatlanságát, míg ezzel kapcsolatban képes lesz magát feltalálni, hol és mikor találhat valami érdekeset, mely előtte új és melyet megfigyelni óhajt. Már ilyen tanulmányutra teljes nyelvismeret mellett is bizonyos tapasztalat szükséges, hogy az illető ki tudja magának keresni azt, amit még nem ismer, amit megtudni óhajt. Az angol nyelv tudása nélkül biz ez igen fáradságos munka, bár ez is pótolható kitartással és idővel.

Új viszonyok közé jutva újat látni és tapasztalhatni mindenesetre igen érdekes és ez mennyire vonatkozhatik az amerikai viszonyokra, ott, ahol minden érdekes, még kolosszális méretek között variál, azt csakis az amerikai viszonyok alapos ismerője képes megítélni.

Az európai utas New-York utcáin lépésről-lépésre eddig nem ismert újat láthat maga előtt; vonatkozik ez különösen mindazokra, kik messze a tengerparttól a kikötőváros forgalmát nem ismerik és figyelemmel nem kísérhették. Képzeltető, mily óriási az ilyen nagy kikötő forgalma. Minden lépésnél újabb és újabb kép tűnik elénk, mely miatt érdemes annak beállani turistának, ki megfelelő költséggel és idővel rendelkezik. Az az óriási méret csak számokkal írható le, melylyel az utas lépésről-lépésre találkozik; óriási méret utasban, kereskedelemben és sok

helyen a mezőgazdaságban. Az iparról szólva óhajtok egy-két számot felhozni, jelezni óhajtván a fentebb említett nagy méreteket. A Baldwin-féle lokomotivgyár Filadelfiában naponként átlag 7 lokomotívot állít elő és képes volt oly versenyre, hogy még nem nagyon régen gépeit Csehországnak is szállította, megjegyezve, hogy ez nem egyedüli lokomotivgyár az Egyesült-Államokban. Méretekről szólva és épp Filadelfiáról téve említést, röviden felhozom, hogy az ottani városháza építési költsége husz millió dollárt tett ki, vagyis egyszáz millió koronát és ebben a városban van a híres Girard-féle alapítványon épített árvaház, melynek vagyona 80 millió korona.

Nagyon messze kezdek kalandozni tárgyamtól, de hát óhajtom néhány adattal igazolni a sokszor említett nagy méretet, igyekszem a mezőgazdaság köréhez újból visszatérni egy kis kitérő után, midőn még az óriási chikágói huszgyárakról óhajtok említést tenni. Vegyük ezek közül az *Armourét*, mely gyár (vágóhidnak nem nevezhetem) közel 8000 munkást alkalmaz, levág évenként 800,000 szarvasmarhát, másfél millió sertést és fél millió birkát, elad évenként körülbelül 150 millió koronát érő árut, érte ezalatt feldolgozott húst, konzervet, trágyát, enyvet stb. Ez csak egyike Chikágó huszgyárainak, hol, nem sok tuzással mondva, a gyár megtekintésekor a bemenetelnél még élvé látott disznó husát folyton haladva csomagolni is láttuk, elcsodálkozva a rendkívüli gyors munkán és megbotránkozva a gyenge hatósági ellenőrzésen és a gyártás alatt tapasztalt tisztatlanságon.

Ugyancsak Chikágóban van a leghíresebb amerikai mezőgazdasági gépgyár is, ezenkívül ugyanott körülbelül 30 elevátor 30 millió bushel (buzára) terményre berendezve. A Cormick-gyár gyártmányait ismerjük itthon is és el vannak ezek terjedve épp így még tovább kelet felé majd minden világrészben.

Milyen kitűnő berendezésének kell lenni ezen gyárnak, hogy gyártmányaival képes — az ottani tulmagas munkabérek mellett — elárasztani az egész világot. Ez is egyik mutatója Amerika óriási iparának és kiváló kereskedelmének. Szállítják ipari terményeiket a világ minden része felé, iparokkal nött vasuti hálózatuk is, mely körülbelül olyan nagy, mint az egész világ vasuti hálózata — az övéken kívül — együttvéve. A vasuti hálózatba fektetett tőke huszonötezer millió forint, szinte nehéz leírni!

A mezőgazdaság fejlődés és méretek dolgában az ipar és kereskedelem mögött messze visszamaradt. Bejártam nagy darab részt Észak-Amerikában és Kanadában, hallottam, hogy léteznek nagy prairie gazdaságok, hol százezer számra legelésznek szarvasmarhák, el is hiszem, hogy ilyenek tényleg léteznek, de ezek csak legelőgazdaságok lehetnek, melyek extenzív kezeléseik miatt semmi érdekességet nem mutatnak. Láttam vagy kétszáz farmot, egyik olyan, mint a másik, a legritimvebb kezelés mindenhol.

Bekerített térségen, 100—150 hold van a farmer házi kezelése alatt, természet búzát, zabot, árpát, tengerit, mivelés mindenhol gép segítségével, miután a napszám nyáron 2 dollárt is meghalad (10 korona). Bekerített legelőn marhái legelnek, egyik sarokban egy Northon-kut, embert mérőldéken át a mezőn alig látni. A farmer háza többnyire fából van, daczára ennek sok helyen igen szép deszkaalkotmány, majdnem kivétel nélkül a ház végében a szélkerék, mely a házi munka nagy részét van hivatva kellő segítségével elvégezni.

A szeckavágót a szélkerék hozza működésbe, vizet ez huz, fát ennek segítségével készít a farmer, lévén családtagjain kívül egyedüli segítése. Ennek érdekességét még az is emeli, hogy magát a szélkereket és állványát is maga a farmer készíti elképzeltető primitív módon.

Könnyű itt az aratógépet alkalmazni, hol a gazda maga vezeti, aratás után rövidesen megjön a bércsélő gépeivel, néhányan összeállanak, közös erővel összehordják és elcsépelik a

gabonát; ilyenkor bámulatos sokat képesek végezni egy napon. Elvégezve a cséplést, kezdődik az őszi munka, a szántás, vastag, nehéz, nem a legjobb munkát végző ekékkel.

Ez a farmer élete, ennek üzemét tanulmányozni egyáltalán nem érdemes, gépeiket ismerjük itthon is, extenzív munkáikra ne nagyon legyünk kíváncsiak.

Képzeltető, hogy nem így néznek ki az Egyesült-Államok összes farmjai. Vannak gyümölcsstermelők, hol holdszáma termelik az epret, málnát, a városok közelében tejtermelő farmok igen praktikus elrendezéssel, faistállóban praktikus, de itthon épp így ismert beosztással. Takarmányozási módszerük igen ügyes. Nem etetnek ott még derby-melaszt, de kiadós pót-takarmányt, midőn is többféléte vegyítenek egyszerűre, így olajpogácsát, babféléte, korpát, tengerit; több gyári hulladékot, így tengeri maradványt a szirupgyártás után apóra zuzva etetik az állatokkal. Látam kiváló teheneiket, melyek kéthetenként megadták tejben a saját test-súlyuknak megfelelő mennyiséget; ezek 3—4 mázsás súlyu importált Jersey teheneik és árukat 1000 dollára tartották.

Állattenyésztésük ilyen kivételek daczára bizony nem sokat ér. Egyes vidéken 30—40 forint egy tehén ára, a legtöbb farmon nemesítésről szó sincsen; a nagy terület igen sokféle variációt mutat be, de átlaguk közepén aluli. Talán nagyjából véve Kanadában még szebb, mint az Egyesült-Államokban. Dícsérettel emlékszem meg mezőgazdasági iskoláikról és kísérleti állomásaikról, ezek teljes alaposággal dolgoznak, igen széles hatáskörrel. Növénytermesztési kísérleteik széleskörűek, a műtrágya- és gépkísérletek stb. felőtelnek minden lehetőt, de azért a mi kísérleti állomásaink körén túl nem jerszednek. Foglalkoznak hízalási kísérletekkel is, melyek teljes részletezéssel lesznek közölve, de egyelőre kevés eredménnyel, miután a legtöbb hízalás a legelőn történik, melylyel azután igen közepes minőséget érnek el. Biz így a híres és méregdrága Waldorf Astoria szálloda vagy a Shery szálloda roast-beef porciói a mi kényesebb izlésünk szerint igen gyengék.

Lótenyésztésük kiváló, Kentucky híres blue grasson nevelt lovaik rendkívül szép küllemű állatok, mesés gyorsasággal mint tráberek; ezek tenyésztésének emeléséről gondoskodnak a nagyszámu versenyegyesületek és ugyancsak emelkedik a lóexport, holott kivitelre a nálunk nem ismert tulmagas árak miatt csakis a közepes áru kerül. Nehéz lovaik belga eredetűek. Voltam Chikágó közelében olyan farmban, hol a tulajdonos a mezőgazdaságot mellékesen üzi, főfoglalkozása a belga ménék importálása. Midőn a tavasz felé a vándorló méntulajdonosok új anyag beszerzése végett hozzájönnek, minden tavaszkor új szállitmány várja őket, hol a jól kiválasztott kiváló példányok erősen hízalva font száma adatnak el, minden font egy dollár, tehát egy 8 mázsás mén ára négyezer forint. Ez az import csakis nehéz lovaikra terjed, könnyű lovaik kiválóak, ezek átlagától hazai tenyésztőink anyaga még igen messze van.

Állattenyésztésükről szólva, említés nélkül nem hagyhatók öszvéreik; ezekből kiváló példányok láthatók, igénytelen, nagyon erős, kitartó állatok, megérdemelnék minden tekintetben tenyésztésüket nálunk is, mert a szegény ember pótolhatatlan igavonó állata, teherbírása aránylag egyedül álló, igénytelensége bámulatos, emellett talán egyike azon háziállatoknak, mely a legmagasabb kort éri el; husz éves kor és 170 centiméteren felüli magasság nem ritkaság köztük.

Mint leírásum elején közöltem, nem óhajtottam soraimmal nagyobb határookra kiterjeszkedni, szándékom volt némileg kiegészíteni Farahó ur igen érdekes leírását. Aki teheti, nézze meg, tanulni tanulhat mindenki, aki a nagyvilágba megy utazni tapasztalni. Hogy tanulhat-e valami különöset a mi mezőgazdaságunkra vonatkozó, erre nehéz lenne válaszolni; azt hiszem, hogy azon látni valókért, melyeket egy intenzive

kezelt németországi gazdaság bemutat, Amerikában igen nagy darab földet kellene bejárni, együttesen mindazt még sem tudnók megtalálni. Turistának ajánlom az amerikai utat, de gazdasági tanulmányt érdekesebb kiálkodik a kontinensen. Szól ez különösen Farahó ur levelében említett hallei diákoknak! Egy hét Benken-dorfban, husz kilométernyire önöktől, több tapasztalni valót mutat, különösen alkalmazva a hazai viszonyokra, mint hosszabb idő a yankee-k földjén, kiknek iparuk és kereskedelmük utólrhetetlen, de mezőgazdaságuk egyelőre csak a kísérleti állomásokon mutatható be érdekesen s ugyanilyen, tulás nélkül mondva, ugyancsak található idehaza is. M. B.

A vasut és hajózás a kiegészítési tárgyalásokban.

II.

Az előbbi közleményben vázoltuk röviden azon hátrányokat, melyek a Szell-Körber-féle javaslatokkal szemben a mostani szerződésből kifolyólag előállnak a vasuti tarifák szempontjából. Az 1899. évi vasuti egyezmény szerint ugyanis a szerződés megkötése idejében fennállott közvetlen díjtételek mérsékelte díjrészelei a szerződés egész tartama alatt nem lettek volna felemelhetők és így az osztrák vasutak olcsó barmje kiviteli forgalmunknak 10 évig biztosítottat volna.

Az osztrák kormány most egyáltalában nem volt hajlandó ezen ránk nézve előnyös helyzetet további 10 évre biztosítani és így jogositva van a cs. k. osztrák államvasutak igazgatósága díjtételeit saját belátása szerint bármikor felemelni.

A hajózásnál másképpen állunk. Itt érdekeink fel nem adattak, hanem az 1907. év július 1-én rendelkezésre állott tarifák vétetnek a szerződés tartama alatt a díjképzés alapjául. Eszerint a magyar kir. államvasutak és a cs. kir. osztrák államvasutak igazgatóságai kötelezik magukat, hogy a) a magyar kivételben kocsis és fuvarlevelenként 10,000 kgr. súlyért való díjfeladás mellett feladásra kerülő gabona, hüvelyesek és az ezekből való őrlmények, továbbá tengeri, maláta, olajmagvak és olajpogácsa, nemkülönben öt és tizezer kgr. súlyu tojás, bor, bőrök, magvak, leölt baromfi, páczolt, füstölt, sózott hús, végre tizezer kgr.-os súlyban szállítandó friss és aszalt csomagolt állapotban szállításra kerülő gyümölcs, aszalt szilva és szilva-iz, végre ásványvíz után; b) az osztrák kivételben 10,000 kgr. súlyért való díjfeladás mellett szállítandó cukor, agyagáru, ásványvíz, továbbá öt- és tizezer kgr. mennyiségben szállítandó üvegáru, papír, vasáru, sör és porcellán után a folyamhajózási vonalak mentén fekvő és az ezek mögötti összes magyar kir. államvasuti állomásokról Szerbiába, Bulgáriába, európai Törökországba, Romániába és ezen túl fekvő forgalmi területekre fennálló közvetlen vasuti díjszabásokba Wienen át Passauig, nemkülönben az összes osztrák államvasuti állomásokról Szerbiába, Bulgáriába, európai Törökországba, Romániába és ezen túl fekvő forgalmi területekre fennálló közvetlen vasuti díjszabásokba Wienen át Zimony átm. és Orsova ország-határ átm. a dunahajózási társaságoknak a fentmondott időben, vagyis 1907 július 1-én érvényben volt rovatolás után rendelkezésre álló teljes díjtételeit fogják közösen beszámítani. Mindkét vasut azon állomásait illetőleg, melyek nem egyuttal hajóállomások is, úgy képezetnek a díjtételek, hogy az illető államvasut helyi díjszabásterü díjtétele az átrakodási állomásról érvényes hajózási díjtételehez hozzáadatik.

Egységdíjtelek, valamint a helyi díjszabásterü díjtelekkel szemben fennálló egyéb mérséklések csak az irányítási utvonalon és csak azon esetben vehetők figyelembe, ha azok a köteleki tarifákba beszámítottak, avagy rovatolás után rendelkezésre állottak. Megállapítottak továbbá

egy a minimális, mint a maximális tételek az egyes vasutak részére, végre magára vállalta a cs. k. osztrák államvasutak igazgatósága a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság hozzájárulásának kieszközölését a Wien—Marchegg illetve Bruck vonalrésze tekintetében.

Ha a hajózási forgalomban a kereskedelmi szerződés egyes pontjai a szó szoros értelmében véve lelkiismeretesen és becsületesen fognak kezeltetni, akkor a magyar hajózási részére is kell, hogy hozzáférhetővé tessenek azon fuvardíjak, melyek a cs. k. szab. dunagőzhajózási társaság és a „Norddeutscher Lloyd“ részére speziel rendelkezésre állottak. Így a Nordbahn és a dunagőzhajózási társaság között egy ugynevezett Übernahms-Tarif áll fenn, melynek alapján nevezett társaság a kocsirakományokban Magyarországra szállítandó czukorküldeményeket a cseh és morvaországi czukorgyárak mentén fekvő vasuti állomásokról Wienen alábbi díjtételek mellett szállítja: Angernből 22 fillér, Chropinból 70 fillér, Lundenburgból 36 fillér, Prerauból 68 fillér, Kojeteinből 68 fillér, Bisenz-Pisekről 49 fillér. A magyar hajózás azonban a következő díjtételeket fizeti: Angernből 37 fillér, Chropinból 127 fillér, Lundenburgból 67 fillér, Prerauból 127 fillér, Kojeteinből 132 fillér, Bisenz-Pisekről 89 fillér.

A mostani szerződés ezt kizárja és a magyar érdekeket védelmébe véve reméljük, hogy a szerződés nemcsak írott malaszt fog maradni, hanem ennek nyomán üdv is fog fakadni, melyen hajózássunk boldogulása lesz elérhető.

A Hangya és az új szövetkezeti törvényjavaslat.

Kedden délelőtt zsufozásig megtelt a Köztelek tágas közgyűlési terme a Hangya kötelekébe tartozó fogyasztási szövetkezetek 800—900 főnyi kiküldöttével, akik évente szokásos nagygyűlést tartottak itt. A szokatlanul élénk érdeklődés okát kétségtelenül abban az évről-évre nagyobbó összetartásban kell első sorban keresnünk, amely a Hangya szövetkezeit egymással összefűzi, az idén azonban a főök mégis az volt, hogy a fogyasztási szövetkezeteket nem elégti ki az új szövetkezeti törvényjavaslat. A javaslat el akarja tiltani a szövetkezeteket attól, hogy nem tagoknak is árusithassanak s e tilalom megszegőit érzékeny büntetéssel sújta, sőt ismétlés esetén a szövetkezet feloszlásának is okul szolgálhat.

A fogyasztási szövetkezetekkel szemben tapasztalható ellenségeskedés ma sem szünt meg, ha a javaslat e pontjából törvény válik, akkor az ellenséges áramlat még erősebb lesz, a falusi szatócsok, akik ma is minden eszközt felhasználnak egy-egy szövetkezet megbuktatására, ha egyébbel nem, mindennapos feljelentésekkel fogják zaklatni a szövetkezeteket, úgy, hogy azok vezetői türelmüket vesztve félreállnak a szövetkezeti mozgalomtól. Ez a körülmény és az esetleges pénzbüntetések könnyen a sirját áshatják a szépen megindult fogyasztási szövetkezeti akciónak, ezért tartotta szükségesnek a kongresszus, hogy a törvényjavaslat e része ellen tiltakozó szavát fel-emelje.

A nagygyűlésen az igazságügyminiszter által kiadott szövetkezeti törvényjavaslatot Dömötör László dr. ismertette röviden és egyuttal előterjesztett egy az igazságügyi miniszterhez intézendő feliratot, amely beható bírálat tárgyává teszi a javaslat azon intézkedéseit, amelyek a fogyasztási szövetkezeteknek megtiltják, hogy nem tagoknak is árusithassanak.

Ezen intézkedés első sorban is jogfosztó és reakcionárius, mert az ipartörvény minden magyar állampolgárnak, a kereskedelmi törvény pedig a szövetkezeteknek is teljes kereskedelmi szabadságot biztosít. De igazságtalan is a tervezett korlátozás, mert a szövetkezetek ugyanazon adózás alá esnek, mint a többi kereske-

delmi társaságok, a törvényjavaslat pedig éppen azon jogok gyakorlását akarja a fogyasztási szövetkezetektől megvonni, amelyek a súlyos terhek elviselését lehetővé teszik. Önmagával is ellentétbe jut a javaslat, mert a többi szövetkezeteknek megengedi a nem tagokkal való kereskedést. Pedig éppen a fogyasztási szövetkezetek vannak ráutalva, hogy idegeneknek is árusithassanak, mert nagyobb mennyiségben olcsóbban szerezhetik be az árukat s így a tagoknak is olcsóbban adhatják.

A kongresszusra egybegyűlt szövetkezeteknek az érvényben levő kereskedelmi törvény alapján szerzett joguk is van az idegeneknek való árusításra, ha ez most tőlük megvonatik, a legtöbb szövetkezet kénytelen lesz felszámolni, ami pedig az államkincstárta is nagy károsodással jár, mert a szövetkezetek mint nyilvános számadásra kötelezett társaságok szigorúbb adózás alá esnek, mint az egyéni kereskedők.

Az azon téves jelszó, amely a szövetkezeteket kereskedelemellenes tendenciákkal gyanúsította, ma már komoly tényező előt hitelre nem talál, mert a szövetkezetek ma már a kereskedelemnek elsőrendű organumai. Az a kormány, amely a hazai ipar és kereskedelem fejlesztését tűzte ki egyik főfeladatául, nem tagadhatja meg programját egy oly szövetkezeti törvényvel, amely tönkretenné a szövetkezeti kereskedelmet.

A felirat arra kéri az igazságügyi minisztert, hogy szövetkezeti törvényjavaslatában a fogyasztási szövetkezetek üzletkörére nézve a mai törvényes állapotot tartsa fenn.

A feliratot a nagygyűlés egyhangú tetszéssel elfogadta. Az utána követő vitában Károlyi Mihály gróf fejtekte ki mennyire nevétséges dolog az, hogy a törvényjavaslattal ismét csak a német törvényhozást utánozzuk. Európa egyetlen államában sincs hasonló törvényes rendelkezés, még a német törvény is enyebb. Meskó Pál arra kérte a kongresszus tagjait, hogy kerületük országgyűlési képviselőjüket kérjék fel a törvényjavaslat e szakasza ellen való állásfoglalásra.

Bernát István fölemlítette, hogy már gondolkoznak oly megoldáson, hogy azoknak a szövetkezeteknek, amelyek csak tagoknak árusítanak, bizonyos előnyöket biztosítson a törvény.

A kongresszus e felszólalások után a feliratot magáévá tette és küldöttségileg juttatta el Günther Antal igazságügyminiszterhez. A kongresszus egyéb tárgyairól jövő számunkban emléksünk meg.

A „Hangya“ a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete kötelekébe tartozó szövetkezetek kedden délelőtt tartott kongresszusának határozatából kifolyólag ugyszólván az összes kongresszusi tagok megjelentek délután egy órakor a képviselőházban, Günther Antal dr. igazságügyminiszter előtt, ki az imponáns küldöttséget a képviselőház kupolatermében fogadta. Ott láttuk a küldöttség tagjai között Pallavicini Ede örgróft és Bujanovics Sándort, egyesületünk alelnökeit. Mailáth József és Károlyi Mihály grófokat, Rubinek Gyulát, az OMGE. igazgatóját, Ivánka Oszkár, Szilassy Zoltán, Buday Barna, Bernát István orsz. képviselőket. A küldöttséget Pallavicini Ede örgróf vezette, aki kifejtette a miniszterhez intézett tartalmas beszédében azokat a sérelmeket, amelyek az új szövetkezeti törvénytervezet némely intézkedéseivel folytán a fogyasztási szövetkezeteket érintik; reményét fejezte ki afelett, hogy a miniszter, mint a szövetkezeti ügyek önzetlen híve, a törvénytervezetből e sérelmes pontokat ki fogja küszöbölni.

Günther Antal dr. igazságügyminiszter átvévén a kongresszus memorandumát, a küldöttséghez a következő beszédet intézte: „Köszönöm exzellenziádnak, hogy a hazai fogyasztási szövetkezetek ezen díszes küldöttségét vezetni szives volt. A törvényjavaslattal szemben, amely szaktanácskozás anyagát képezi, még állást nem foglaltam. A szaktanácskozánynak az

a czélja, hogy a minisztert felvilágosítsa az egyes érdekelt szakkörök véleményéről és álláspontjáról. És én csak arról biztosíthatom az urakat, hogy — amennyiben a szövetkezés ügye az én szíven is fekszik — *(Lelkes eljenzés.)* az összes idevágó körülményeknek és a szaktanácskozmányon felmerülő véleményeknek gondos, alapos és engedjék meg, hogy hozzátegyem: lelkiismeretes mérlegelése után fogok állást foglalni.

A miniszter kijelentését a kupaletemet zsufofolásig megtöltő nagy küldöttség lelkesen megajezzte.

Előfizetési felhívás.

A „Köztelek” jelen évfolyama végére járván, felkérjük t. előfizetőinket, hogy jövő évi előfizetési díjaikat mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy az év végén felhalmozódó munkák között a lap küldésében fennakadás ne legyen. Az egyesület t. tagjai lapunkat tagsági díjuk fejében minden külön fizetés nélkül kapják és *lappal együtt teljesen díjtalanul kapják meg az Országos Magyar Gazdasági Egyesület évenként megjelenő évkönyvét.*

Előfizetési árak:

Egész évre... 20 kor.
Fél évre... 10 „
Negyed évre... 5 „

Előfizetési pénzek a „Köztelek” kiadóhivatalához küldendők (Budapest, IX., Üllői-ut 25. Köztelek).

VEGYESEK.

Miel számunk tartalma:	
Az OMGE. közleményei	2265
Egyröi-másröi	2265
Táreza.	
Hasznos és káros madarak	2266
Növénytermesztés.	
Védőnövényes nyulszapuka vetése	2267
Baromfitenyésztés.	
Magyar keltetőgépek	2268
Gazdasági gépészet.	
Aratás géppel és kézzel	2269
Erdészet, faültetés.	
Lábas erdő eladásánál megállapítandó kikötések	2270
Irodalom	2271
Levélsekrcény	
Amerikai gazdasági tanulmányut	2274
A vasut és hajózás a kiegyezési tárgyalásokban	2275
A Hangya és az új szövetkezeti törvényjavaslat	2275
Vegyesek	
A brüsszeli cukorkonvenzió sorsa. — A visszavándorlás és az amerikai birtokreform. — Takarmányszállítási kedvezmény a déli vaspálya vonatain. — Az OMGE. és az adór-form. — Korporefakozikák a kiviteli forgalomban. — Eljegyzés. — Egy fordítási hiba hatása. — Új szocialista párt. — Állami szőlővesszők és szőlőoltványok eladása. — Gözhajózási hírek. — Állatforgalmi horlatozások. — Mészékek gytlése. — Országos lóvásár a Tattersaliban. — Apró hírek	2277
Kereskedelem, tczsde	2278
Szerkesztői üzenetek	2278

A brüsszeli cukorkonvenzió sorsa.

Folyó hó 18-án ül össze ismét a brüsszeli állandó nemzetközi cukorbizottság, hogy a nyári konferencia határozatából kifolyólag véglegesen döntsön Oroszországnak a brüsszeli konvenzióba való felvétele tekintetében. Lapunk szeptember 11-iki számában behatóan méltattuk már a július havában létrejött és szeptember elején publikált brüsszeli pótszerződés jelentőségét és az abban Nagy-Britanniának biztosított kivételes kedvezményeknek az 1902. évi brüsszeli konvenziót lényegesen módosító hatását. Ugyanakkor rámutattunk arra is, hogy a Nagy-Britanniának biztosított engedményeket, amelyek két-

ségtelenül áttörök a brüsszeli konvenzió legbecesebb alapelveit, a nyílt vagy titkos prémiumok engedélyezésének tilalmát, némileg ellensúlyozhatná Oroszországnak a konvenzióhoz való csatlakozása, amennyiben ily módon a prémiumokkal támogatott orosz cukoripar versenyé az angol és keleti piacokon megszüntethető vagy legalább is jelentékenyen mérsékelhető volna.

Tekintve, hogy Nagy-Britanniába irányuló cukorkivitelünk eddig évenként mintegy harmadfélszáz ezer q. volt, az angol piac megtartása cukoriparunkra és répatermesztésünkre nézve éppen nem mondható alárendelt jelentőségűnek. Már pedig ha Oroszországnak a brüsszeli konvenzióhoz való csatlakozása biztosítható nem volna, úgy az angol piac nemcsak mireánk, hanem minden prémiumot nem nyújtó állam cukoriparára nézve elveszítettnek volna mondható, minthogy egyikük sem vehetné fel az öldöklő versenyt a prémiumok folytán alacsonyra szabható orosz cukorárakkal. S noha igaz, hogy az orosz cukorkivitelnek tulajdonilag Anglia felé való irányulása némileg felszabadítaná a mi cukorkivitelünk részére a Földközi-tenger partvidékeit és a Balkant, mindamellett legalább is kérdéses, hogy az angol piac elvesztéséért ezek az esetleges új kiviteli piacok csak némileg megfelelő kárpótlást nyújtanának-e.

Noha Franciaország és Németország, amelyekre nézve az angol cukorpiac megtartása még sokkal nagyobb jelentőségű, már a júliusi konferencián mindent elkövettek Oroszország meggyerése érdekében, ennek a konvenzióhoz való csatlakozása mag sem történt meg. Az orosz cukoradó-end-zer a maga sajátos prémiumaival ugyanis igen nagy mértékben elősegíti a kivitel (bár tetemes, mintegy évi harmincz millió rubelnyi áldozattal) és éppen Wittének minden aron a kivi elt támogató és fejlesztő politikája okozta, hogy Oroszország 1902-ben nem lépett be a brüsszeli konvenzióba. Cukoradó-rendszerével és jelenlegi burkolt prémiumaival Oroszország jelenleg sem hajlandó szakítani, éppen oly kevéssé mond továbbá le arról, hogy a külföldi cukor bevitel ellen pud-onként (=1638 kgr.) öt rubel, vagyis mintegy 13 koronás tiltóvámval védekezhessék. Ily körülmények között valamennyi cukortermelő állam részéről alapos megfontolást igényelt az a kérdés, mennyiben fogadhatók el Oroszország feltételei a brüsszeli konvenzióhoz való csatlakozásra vonatkozólag.

E tárgyban most pár napja Belgium, Franciaország, Németország, Magyarország és Ausztria megbizottai Párisban Khevenhüller gróf magyarorszáriak nagykövet elnökletével bizalmas értekezletet tartottak, melynek egyedüli czélja a f. hó 18-iki brüsszeli döntő tanácskozások előkészítése volt. A résztvevő kiküldöttek egyhangulag elismerték Oroszország esetleges csatlakozásának nagy jelentőségét, továbbá azt is, hogy Oroszország sajátos viszonyai megokoltá teszik mai adó- és prémiumrendszerének, valamint ezekkel szorosan összefüggő cukorvámrendszerének további fentartását. Másrészt azonban Oroszországnak ez a kivételes helyzete a brüsszeli konvenzióba való belépése esetén a konvenzió alapelveinek újabb áttörését jelentené, ami a konvenzió többi tagjának szempontjából mindenesetre megfelelő módon ellensúlyozandó.

Khevenhüller gróf tett e tekintetben közvetítő indítványt, mely az egész értekezlet helyeslésével találkozott. E terv szerint Oroszország továbbra is változatlanul fentarthatja cukoradó- és vámrendszerét, de évenkénti megengedhető cukorkivitele kontingentáltatnék körübelül a mai kiviteli mennyiségben, vagyis az orosz belföldi cukorfogyasztás 14—15%-ával. A kiviteli kontingens számaránya tekintetében az értekezlet Oroszországra bizta megfelelő javaslat előterjesztését, a kiviteli kontingens elvhez azonban valamennyi az értekezleten résztvevő állam feltétlenül ragaszkodik és pedig a kontingens pontos megtartására vonatkozó leg-

szigorúbb ellenőrzés kikötésével, minthogy ellenkező esetben az orosz cukorkivitel burkolt prémiumai segélyével óriási arányokat ölthetne és nemcsak az angol piacon, hanem a keleti országok piacain is öldöklő versenyt támaszthatna a többi cukorkiviteli államokkal szemben. Eppen ezért e kérdésben valamennyi európai cukorkiviteli állam szolidáris egymással s valamennyien, de kivált az angol piacon leginkább érdekelt Franciaország el vannak határozva a konvenzió felmondására, ha Oroszország csatlakozása a mondott feltételekkel és a kiviteli kontingens méltányos megállapításával nem volna biztosítható.

A párisi értekezlet megállapodásainak Oroszországgal való hivatalos közlését a francia kormány vállalta magára, de Oroszország állásfoglalása egyelőre még ismeretlen. Kérdéses, hogy a kiviteli kontingens elvnek elfogadása esetében is sikerül-e megegyezésre jutnia valamennyi érdekelt államnak a kontingens nagysága vagy aránya tekintetében, mivel Oroszország — mint hírlik — nagyon magasra kívánna azt szabni, ami természetesen illuzóriussá tenné az egész kontingentálási rend-zeret éppen úgy, mint a megfelelő szigorú és alapos ellenőrzés hiánya.

Ami tehát a brüsszeli nemzetközi cukorkonvenzió sorsát illeti, szerény nézetünk szerint kétféle eshetőség van aszerint, hogy Oroszország milyen állást foglal el a párisi értekezlet kívánásaival szemben. Vagy belép Oroszország meghatározott export-kontingenssel a konvenzióba és ez esetben annak további fennmaradása körülbelül biztosítottnak tekinthető, vagy visszautasítja a kínált feltételeket s akkor a konvenziónak jövő szeptemberre való felmondása az Oroszországgal szemben szolidáris Németország, Németalföld, Belgium, Magyarország és Ausztria részéről (Franciaország már ratifikálta a pótszerződést) szinte kétségtelennek jelezhető, ami tehát a konvenzió jelenlegi alakjában való megszűnését jelentené.

A visszavándorlás és az amerikai birtokreform.

A magyar munkások visszavándorlása Észak-Amerikából október hó folyamán meglehetősen nagy mérvet öltött, amennyiben alig három hét alatt 1700 visszavándorló érkezett Fiuméba. E visszavándorlás okozója egyrészt az amerikai nagy gazdasági válság, mely főleg abban nyilvánul meg, hogy a trösztök csökkentik különböző ipari s a többi, üzemeik termelését és így nem bírják alkalmazni az oda mind tömegesebben tóduló munkaerőt. Ez ipari pangás természetesen csak átmeneti állapotnak tekinthető és a mostani krach elmúltával az amerikai iparvállalatok természetesen ismételtelen fokozni fogják termelésüket. Az az 1700 visszavándorló azonban, aki összes vagyonszármányát elvesztésével az amerikai illuziókból teljesen kiábrándulva hazaérkezett, az legalább is tiszser annyi tömeget fog visszatartani a kivándorlástól és vigasztalan hiraadásuk erősen csökkenteni fogja a kivándorlási lázt. Ez a mi tiszta nyereségünk az amerikai gazdasági válságból.

A másik tényező, amely minden valószínűség szerint ugyancsak csökkenteni fogja a kivándorlást, az északamerikai birtokreform. Idáig az amerikai spekulánsok a szabadföld óriási területeit kerítették hatalmukba, hogy oda megengedett és megengedhetlen eszközökkel földéhes települőket csábítsanak, esetleg azokkal e területeket — ha elég pénzük nem volt — rabzolga módra műveltsék és mindezt jobbra csak azért, hogy óriási közleledési vállalataiknak forgalmat biztosítsanak. Az ilyen vállalat számaránya lett a kivándorlási ügynökök útján a legtöbb kivándorló, aki elegendő pénz hiányában ott anyagilag tönkrement, sőt elpusztult anélkül, hogy az ilyen telepítés az Egy-Államok mezőgazdasági termelését jelentékenyen fokozta volna. Roosevelt elnök az e fajta lelkiismeretlen üzérkedést is üldözöbe vette és meggátlandó Amerika

thogy ellen-
tel burkolt
kat ölthe-
nem a keleti
nyt támaszt-
okkal szem-
valamennyi
is egymás-
gól piacon
el vannak
dására, ha
feltételek-
os megalla-

ának Orosz-
a francia
ország állás-
Kérdéses,
elfogadása
jutnia vala-
ngens nagy-
nível Orosz-
magasra ki-
illuzióriussá
d-zert éppen
alapos ellen-

közi cukor-
etünk szerint
Oroszország
kelet kíván-
ország meg-
onvenzióba
adása körül-
y visszautat-
konvenzió-
sa az Orosz-
ország, Né-
és Ausztria
kálta a pót-
lezhető, ami
kijában való

kai birtok-

rlása Észak-
meglehető
alig három
ett Fiuméba.
ról az ame-
főleg abban
ökcentik kü-
ermelését és
mind töme-
pari pangás
otnak tekint-
az amerikai
elten fokozni
szavándorló
elvesztésé-
lábrándulva
er annyi tő-
forlástól és
enteni fogja
nyereségünk

alószínűség
a kivándor-
u. Idáig az
óriási terü-
oda meg-
zökkel föld-
y azokkal e-
v volt — rab-
dezt jobbra
állalataknak
állalat zsák-
ök útján a
z hiányában
tult anélkül,
amok mező-
kozta volna.
retlen üzér-
adó Amerika

szabad földjének illető elharcolását, Kaliforniában új amerikai birtokreformot birt törvényerőre emeltetni, mely szerint az Egyesült Államoknak még meglévő 200,000 angol négyszög mérföld birtokot fentartják a következő generációknak, vagyis azt kivonják az eddigi földspekulációkból. E körülmény tehát mindenestre meg fogja nehezíteni Észak-Amerikában a birtokszerezést s így lassanként megszűnik az a nálunk elterjedt téves hit, hogy Amerikában mindenki annyi földet szerezhet magának, amennyit akar és amennyit megművelni képes és ez illúzió szétoszlása mindenestre csökkenteni fogja a földéhes parasztságunk Amerikába való özönlését.

Kívánatosnak tartjuk, hogy az összes gazdasági szervezetek minden rendelkezésükre álló módon törekedjenek a magyar föld népet felvilágosítani a kivándorlás esélyeit annyira csökkentő ezen körülményekről.

Takarmányszállítási kedvezmény a déli vaspálya vonalain. A kereskedelemügyi miniszter felszólításának engedve a cs. kir. szab. Déli Vaspálya Társaság magyarországi vonalain mezőgazdasági czélokra rendelt széna-, szalma- és szecsaküldeményekre szintén kedvezményes díjtételeket engedélyezett. Ugyanazon igazolási és ellenőrzési eljárás mellett, mint a MÁV. vonalain, áru díjszabásuk C osztályának 15°/o-kal rövidített díjtételeit alkalmazzzák fenti szállítványoknál. A szükséges igazolványokat OMGE. tagok részére szintén az egyesület igazgatósága állítja ki küldeményenként 20 fillér kiállítás díj és posta portó beküldése ellenében.

Az OMGE. és az adóreform. Az OMGE. egyesületi tanácsa legutóbbi ülésében foglalkozott a miniszterelnök által előterjesztett és a gazdaközönség érdekeit is közelről érintő adóreform megvitatásának napirendre tűzésével és elhatározta, hogy az egyesület közgazdasági szakosztálya december hó folyamán foglalkozzék e kérdéssel. Értesülésünk szerint Wekerle Sándor dr. miniszterelnök kiltásba helyezte az OMGE. vezetőségének, hogy az adóreform szakosztályi tárgyalásán személyesen részt vegyen és készséggel adja meg a szükséges felvilágosításokat, valamint a gazdaközönség köréből felhangzó kívánságokat is lehetőség szerint honalriani fogja. Lapunk természetesen nem vághat elébe az OMGE. hivatalos állásfoglalásának s ez a magyarázata annak, hogy mindeddig nem foglalkozhattunk az adóreform-javaslat részletes és szakszerű bírálatával, amelyet akkorra tartunk fel magunknak, amikor az OMGE. közgazdasági szakosztálya és igazgató-választmánya a kérdést már letárgyalta.

Korparefakciák a kiviteli forgalomban. Az OMGE. tudvalevőleg arra kérte legutóbb a kormányt a takarmányhiány ellen való védekezés eszközeivel foglalkozó felterjesztésében, hogy szüntesse meg egyszermindenkorra az abraktakarmányokra engedélyezett szállítási díjkezdményeket a vámkülföldre irányuló forgalomban, mivel ezek valóságos prémiumot jelentenek amugy is szűkös abraktakarmánykészleteinknek kivitelére és a hazai állattenyésztéstől való elvonására. A Pester Lloyd f. hó 7-iki számának egy sugalmazottnak látszó közleménye szerint egyesületünk felterjesztésének az az állítása, hogy e refakciák vagononként 68 koronáig terjednek, tévedésen alapszik, mert a refakciák legnagyobb része jóval kisebb, t. i. 8, 16, 20, 30, 45 és 57 márka vagononként. A P. Lloyd is beismeri, hogy ez az utóbbi 57 márkás refakcia tényleg megfelel 68 koronának, de — ugymond — ez a kedvezmény csak a Budapest—Kosel—Berlin-i viszonylatban érvényes és „csak liszt szállítványokra alkalmaztatott, de soha korpára, minthogy a korpakivitel az olcsóbb vízi-úton bonyolódik le” (t. i. a Dunán Budapesttől Passauiig). Erre a „czáfolatra”, mely maga is elismeri azt az eddig tagadott, vagy legalább titkolt tény, hogy a korpának külföldre való kivitelét igen jelentékeny kedvezményekkel előmozdítják, csak

azt jegyezzük meg, hogy a maximális 68 koronás refakcia kiemelése az OMGE. felirata is éppen a fentírt németországi relációra czélzott, de hozzátehetjük, hogy az egyéb viszonylatokra érvényes többi refakciák is eléggé magasak és mindenestre kiviteli prémium jellegével bírnak. Semmi kifogásunk sincs ellene, ha az államvasutak ily módon elősegítik liszt-kivitelünket, mert lisztből feleslegünk lévén, a felesleg exportálása szükséges és nemzetgazdaságilag hasznos, míg ellenben abraktakarmányban, főleg korpában egyáltalában nincs feleslegünk, sőt magunknak sincs elég és így a korpá kivitelének mesterséges fokozása megrövidítse a magunk mezőgazdaságának. Ami pedig azt az állítást illeti, hogy az a 68 koronás refakcia csak lisztre nyer alkalmazást, erre — sajnos — nincs módunkban statisztikai adatokkal megfellelni, de mivel ez a refakcia „örleményekre” engedélyezett, amelyek közé a korpá is tartozik, aligha csalódunk ama feltevésünkben, hogy korpának az idén oly rendkívüli mérvű kiözönését ez a kedvezmény is elősegítette. De hát ha tényleg ugysem veszik igénybe korpá kivitelére ezt a refakciát malmaink, vajjon mi akadály van akkor ama kívánságunk teljesítésének, hogy korpára és általában abraktakarmányokra ezek a mezőgazdaságunkra káros kiviteli kedvezmények végleg megszüntetessenek?

Eljegyzés. Bálint Lajos gazdasági ispán Vedresházáról f. hó 10-én eljegyezte Szegeden Hajós János kereskedő Ilonka leányát.

Egy fordítási hiba hatása. A Pester Lloyd estilapja a múlt héten téves fordítás következtében azt a hírt közölte, hogy az OMGE. köszönetet mondott volna a kereskedelemügyi miniszternek a szállításakarmányokra és korpára engedélyezett szállítási díjkezdményért. Ez a tudósítás ily formában — sajnos — téves volt, mivel az OMGE. csakis a szállításakarmányok szállítására tényleg megadott kedvezményért mondhatta köszönetet, egyúttal pedig e kedvezménynek az erőtakarmányokra való sürgős kiterjesztését kérelmezte. Hogy ez a kérelmünk mennyire megfelel a tényleges szükségletnek és hogy mily kívánatos volna mielőbbi teljesítése, azt élénken illusztrálja az a körülmény, hogy a P. L. említett téves hírek megjelenése után minden oldalról jöttek a kérdezősködések úgy telefonon, mint postán az OMGE.-hez és napról-napra tömegesebben érkeztek a gazdák kérelmei korpaszállítási igazolványokért. Közírre kell tennünk, hogy egyelőre még ilyen igazolványokkal nem rendelkezünk, de remélhetőleg nem kell már kérelmünk teljesítésére sokáig várakoznunk. Az osztrák kormányunk lapunk múlt számában ismertett hasonló tárgyú intézkedése, valamint a hazai mezőgazdasági és kereskedelmi érdekeltség egybehangzó sürgetése — hisszük — nem maradhat a magyar kormányra hatástalanul, mert hiszen állattenyésztésünknek a mai takarmányszűk világban minden rendelkezésre álló eszközzel való erőlyes támogatása valóban elsőrendű országos érdeknek mondható.

Új szociálista párt. A keresztény-szociális eszmék zászlaja alatt csoportosuló munkások vasárnap és hétfőn tartották országos kongresszusukat. Közel 150 egyesület és 10 szakszervezet képviselőiben több mint 300 küldött jelent meg a tanácskozáson. A kongresszus egyik legfontosabb ténye az volt, hogy a megjelentek megalakították az országos keresztény szociálista pártot. A szervezkedés ügyét Lakatos Géza dr. ügyvezető-elnök ismertette. Határozati javaslatot fogadtak el, mely szerint felhívhatnak az egyesületek, hogy lehetőleg alakítsák meg a szakszervezeti helyi csoportokat. Laszlovszky Kálmán a gazdaszervezkedést ismertette és a keresztény-szociális gazdakörök alakítását ajánlotta. A kongresszus elhatározta, hogy a kisgazdákat egyesületekbe, a mezőgazdasági munkásokat szakszervezetekbe fogja tömöríteni. Az országos keresztény-szociálista párt megalakítása a résztvevők nagy lelkesedése mellett folyt le. A párt programja Magyarországra ke-

resztény jellegét domborítja ki a nemzeti eszme hangsúlyozása mellett s követeli a független s gazdaságilag önálló Magyarországot. Továbbá nagy reformokat gazdasági és szociális téren. Befejezésül az új párt első nyilvános gyűlését tartotta.

Állami szőlővesszők és szőlőoltványok eladása. Az állami szőlőtelepeken termelt szőlőoltványok kizárólag hazai szőlőbirtokosoknak a következő árakon és feltételek mellett adatnak el: a) *Amerikai fajtaú szőlővesszők:* I. osztályu sima vesszők ezre 12 K. II. osztályu sima vesszők ezre 6 K., I. osztályu gyökerez vesszők ezre 24 K., II. osztályu gyökerez vesszők ezre 12 K. b) *Európai fajtaú szőlővesszők:* 1. Bort-termő fajták: I. osztályu sima vesszők ezre 6 K., II. osztályu sima vesszők ezre 3 K., I. osztályu gyökerez vesszők ezre 12 K., II. osztályu gyökerez vesszők ezre 6 K. 2. Csemegefajták: I. osztályu sima vesszők ezre 10 K., II. osztályu sima vesszők ezre 5 K., I. osztályu gyökerez vesszők ezre 20 K., II. osztályu gyökerez vesszők ezre 10 K. 3. Európai szőlőfajtagyűjtemény: I. osztályu sima vesszők ezre 30 K., II. osztályu sima vesszők ezre 15 K. c) *Szőlőoltványok:* Gyökerez fás szőlőoltványok ezre 200 K., sima zöld szőlőoltványok ezre 100 K. Az anyagnak csomagolási és a feladó vasúti állomásig való szállítási költségei az eladási árban bennfoglaltatnak. A vasúti vitél-bér vevőt terheli. Egy vevőnek 20,000 db sima, 10,000 db gyökerez és 8000 db szőlőoltványnál több nem szolgáltat ki. Részletes felvilágosítást ad mindenhol a kerületi borászati felügyelő, ahová a vételajánlatok is november hó 30-ig nyújtandók be.

Gőzhajózási hírek. A m. kir. folyam- és tengerhajózási részvénytársaság igazgatósága, tekintettel az előrehaladt időszakra, a meuetrendszerű hajójáratokat *Apatin* és *Baja* között ezen évadra f. évi november hó 20-án a vonalon fekvő állomások személy- és áruforgalmával együtt, a szentendrei dunaágban beállott forgalmi akadály miatt a Budapest és Dömös közötti személy- és áruszállítást további intézkedésig és végül a vukovár-ujvidéki vonalon f. évi november hó 20-tól kezdve a *bácsujlaki, opatováci* és *bánostori* ladikállomásokot megszünteti.

Állatforgalmi korlátozások. Az „Állategészségügyi Értesítő” 837. száma szerint az osztrák földmivélsügyi miniszter folyó évi november 7-én kelt 42058/6125. számú hirdménye szerint a sertésorbáncz fennállása miatt tilos a sertéseknek Ausztriába való bevitel: *Zemplén vármegyének Ausztriával határos szinai* járásából.

Méhészek gyűlése. Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület választmánya látogatott ülést tartott, amelyen bemutatták az újjászervezett egyesületnek közelmúltban jóváhagyott alapszabályait, majd felvettek 26 új tagot az egyesületbe. Ezután az elnökség beszámolt a választmánynak, hogy a folyó évben 760 K. értékű méhészeti eszközt és 200 K. pénzjutalmat osztott ki érdemes tagjai között buzdításképpen. Jóváhagyólag tudomásul vette a választmány a pécsi országos méhészeti kongresszusról, nemkülönben a szép sikerű méhészeti kiállításról előterjesztett jelentést. Hozzájárultak az elmúlt üzletév eredményeit ismertető elnöki jelentéshez, megállapították a jövő évi munkaprogramot és költségvetést. Az egyesület évi rendes közgyűlését december hó 15-én tartják meg, amelyen részt venni kívánó tagok, ha igényüket bejelentik, kedvezményes vasúti utazásra jogosító igazolványt kapnak.

Országos lóvásár a Tattersallban. Felhajtattott 1334 db I. oszt., 578 db II. oszt., összesen 1912 db ló, elkelt 560 db.

Apró hírek. *Takarmányszállítási kedvezmény.* A déli vasúttársaság hivatalosan értesíti az OMGE.-et, hogy vonalain takarmányra ugyanolyan szállítási kedvezéseket adott, mint amilyenek a Magyar Államvasutak vonalain jelenleg érvényben vannak. *Háziipari akció a Sebeskörös mentén.* *Daranyi* földmivélsügyi miniszter 11,400 K. államsegélyt adott arra a czélra, hogy a Sebeskörös menti községekben háziipari tanfolyamokat rendezzenek és kósárfonó-telepeket létesítsenek.

NYILTÉR.)*

DERÜLT ÉGBOLT ALATT

Írta:
BUDAY BARNA

Ára 3 kor.

E cím alatt a karácsonyi könyvpiacon egy kötet elbeszélés jelenik meg Buday Barnától. Csupa tréfás, humoros dolgok. A könyv négy részre van osztva, ezek: I. A gubák hazájából. II. Loránd Csöm néhány élménye. III. Börharisnya elbeszélések. IV. A nyiri bicskások között.

Megrendelhető

Singer és Wolfner könyvkereskedésében
Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 10. sz.

MEZEI EGEREK. A Fuchsol-labdacsok feltételül hatásosak, méregmentesek, olcsóbbak mint bármely méreg-anyag. 1 kg. (10.000 labdac) 3 K, 10 kg. 25 K, 50 kg. 100 K. Ajánlják a cs. kir. Földművelésügyi Minisztérium, Országos Földművelési tanács és a hatóságok.

„FUCHSOL“ vegyszertár laboratórium, Wien, VII., Mariahilferstrasse 38.

KERESKEDELEM, TÖZSDE.

Budapesti gabonatözsde.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete gabonaosztályának tudósítása a „Köztelek“ részére.)

Ugy látszik, bekövetkezett a régóta várt esős időszak, ami remélhetőleg áldást hozó lesz. Az idő előrehaladottsága folytán természetesen tartani lehet attól, hogy az esőre közvetlenül hideg fagy következik, aminek ismét igen nagy kár lehet a következménye. A gabonapiacz természetesen az aszint igazodik, hogy a viszonyosságos időjárást miként mérlegelik. A hét elején szilárd irányzattal kezdődtek az árfolyamok, mert az esőzéseket nem tartják elegendőnek. A külföldi piacokról érkező jelentések szerint az irányzat Oroszország kivételével lanya volt, a nehéz pénzügyi viszonyok mindenütt éreztetik hatásukat. A legnagyobb pénzügyi Amerikában van. Igen nagy tételek kerülnek piacra, hogy azok

*) E rovat alatt közlöttékért nem vállal a szerkesztőség felelősséget.

ból pénzt teremtsenek előre. A bécsi tőzsdén lanya volt a hangulat esőhírekre. A mi piacunkon, dacára a magas áraknak nem nagy eladási kínálat jelentkezett; a málmok egyes napokon jobb vételkedvet tanúsítottak. A vagonhiány igen nagy károkat okoz, hetekig, sőt hónapokig nem lehet szállítást teljesíteni, ami az üzletmenetet vontatottá teszi és igen nagy károkat okoz. A vizállás alacsony; a buzaforgalom az elmúlt héten 160—170,000 q.-ra tehető, az áremelkedés viszonyítva az elmúlt heti árakhoz 25 fillérre becsülhető. Rozsban a kínálat igen korlátolt, az árak tartottak, az összforgalom alig 10,000 q.-át tett ki. A múlt héthez viszonyítva az árak szintén 15 fillérrel emelkedtek. Árpában gyenge volt a vételkedv, zabban a kínálat csekély. A vásárlások élénkebb mértékben jelentkeztek. Tengeriben nagyobb tétel ó-áru került elhelyezésre szilárd irányzat mellett. Az árak váriabilisak. Új áru iránt élénk az érdeklődés.

Napijelentés a gabonatözsdeiről.
1907 november 12.

A beállott eső a tőzsde hangulatát átváltoztatta és a mai forgalom 10 fillérrel olcsóbb árak mellett bonyolított le. 25,000 q. cserélt tulajdonost.

Rozs változatlan szilárd, 22.40—50.50 K. Budapest paritásában jegezhető.

Arpa jobb kínálat mellett ártarió.

Tengeri ó-áruban készletek fogyóban vannak. 15 K-t ab fővárosi közraktárak engedélyeznek.

Új tengeri 12.90—13 K. ár mellett értékesíthető paritásában.

Zab élénkebb fogyasztás mellett emelkedő, 16.80—17 K.-t fizetnek ab raktárak azonnali szállításra.

Eladott:

Buza. Tiszavidéki: 100 mm. 78 k. 25 K. 40 f., 100 mm. 78 k. 25 K. 50 f., 400 mm. 78 k. 25 K. 50 f., 100 mm. 78 k. 25 K. 40 f., 100 mm. 78 k. 25 K. 10 f., 100 mm. 77 k. 25 K. 10 f., 200 mm. 77 k. 25 K. 30 f., 500 mm. 77 k. 25 K. 30 f., 200 mm. 77 k. 25 K. 20 f., 130 mm. 77 k. 25 K. 40 f., 200 mm. 77 k. 25 K. 10 f., 200 mm. 77 k. 25 K. 40 f., 100 mm. 76 k. 24 K. 90 f., 100 mm. 76 k. 24 K. 90 f., 1500 mm. 76 k. 24 K. 90 f.

Pestvidéki: 150 mm. 80 k. 25 K. 20 f., 200 mm. 78 k. 25 K. 30 f., 120 mm. 78 k. 24 K. 90 f., 100 mm. 77 k. 24 K. 70 f., 300 mm. 76 k. 25 K. — f., 4500 mm. 76 k. 24 K. 80 f.

Fejérmeyei: 300 mm. 78 k. 25 K. 10 f., 100 mm. 76 k. 24 K. 70 f.

Adai: 2200 mm. 76 k. 25 K. — f., 1800 mm. 76 k. 25 K. — f.

Hódmezővásárhelyi: 1000 mm. 78 k. 25 K. 10 f.

Palánkai: 1940 mm. 76 k. 24 K. 50 f., 1160 mm. 76 k. 24 K. 30 f.

Raktáraru: 1600 mm. 76 k. 24 K. 80 f., 1710 mm. 76 k. 25 K. — f.

Rozs: 100 mm. 22 K. 30 f., 500 mm. 22 K. 40 f., 150 mm. 22 K. 40 f. kp. par.

Határidőárak.
(Déli zárlat.)

Buza 1908 áprilisra	25.40 K.
„ 1908 októberre (új)	22.40 „
Rozs 1908 áprilisra	23.80 „
„ 1908 októberre	20.70 „
Zab 1908 áprilisra	17.16 „
Tengeri 1908 májusra	14.64 „

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca, 1907. november hó 12-én. A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a „Köztelek“ részére.)

Felhozatott a szokott községekben 173 szekér réti széna, 60 szekér muhar, 23 szekér zsupszalma, 43 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, — szekér tengeriszár, 8 szekér egyéb takarmány (lóhere, luczerna, zabosbüköny, köles stb.), 400 zsák szecska.

A forgalom lanya.

Árak fillérekben q.-ként a következők: réti széna 64⁰—86⁰, muhar 76⁰—84⁰, zsupszalma 160—600, alomszalma 440—500, takarmányszalma —, 100 kőve tengeriszár —, egyéb takarmány 500—620, zabosbüköny 800—840, lóhere —, zöld luczerna —, köles —, sarju 780—800, szalmaszecska 640—660. Összes kocsiszám 314. Összes súly 376,800 kg.

Szeszüzlet.

A szeszüzletben a kereslet állandóan élénk és fedezési vételek folytán a szeszárak szilárdan és valamivel drágábban zárulnak.

Elkelt finomított szesz adózva 163.50—164 K.-ig, adózatlanul 64.50—65 K.-ig.

Élesztőszesz adózva 161 K., adózatlanul 62 K. nagyban azonnali és november—decemberi szállításra.

Denaturált szesz élénk vételkedv mellett hordóval együtt kötésre 52.50 K.-ig kelt el nagyban és 52.50—53 K.-val zárul.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás 58—59 K. kelt el nagyban. Exkontingens szesz 50 fillérrel drágább.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 60—61 K. Budapesti jegezés nagyban koronákban

Kontingens nyersszesz	60—61
Finomított szesz adózva	163.50—164
„ adózatlan	64.50—65
Élesztőszesz adózva	160.50—161
„ adózatlan	61.50—62
Nyersszesz adózva	161.00—162
Denaturált szesz	52.50—53

Az árak 10,000 literfokként hordó nélkül bérmentve, budapesti vasútállomáshoz szállítva, készpénzfizetés mellett értendők.

Chilisalétrom.
(Magyar Mezőgazdák Szövetkezete jelentése.)

A lefolyt héten üzletek alig kötettek; a zavaros pénzügyi viszonyok és az azzal kapcsolatos hiobhírek folytán időnként szünetelt az üzlet.

Az árak a következők:

		Márka
1907	november—december	10.60
	december	10.72 ^{1/2}
1908	január—február	10.85
	február—márczius	10.95
	márczius	11.02 ^{1/2}
	április	10.95
	május	10.75

Nemzetközi gabonapiacz 1907 november 9-től 1907 november 13-ig.

	Kelet	Effektív árak										Határidő	Határidős árak				
		Budapest	Liverpool	Wien	Prága	Mannheim	Páris	New-York	Chicago	Buenos-Ayres	Odessa		Budapest	Liverpool	Berlin	Páris	Chicago
Buza	12	25.10	22.60	26.60	25.50	28.91	22.44	19.28	17.28	—	—	Nov.	25.64 ³	21.31 ^{2b}	26.60 ¹	23.70 ^{2a}	17.88 ¹
	8	25.30	22.62	26.90	25.50	29.20	22.40	19.28	16.64	21.13	21.77	Decz.	22.82 ⁵	21.15 ⁴	27.10 ⁴	22.62 ¹	19.08 ⁴
Rozs	12	22.75	—	24.40	24.50	25.43	18.38	—	—	—	—	Nov.	23.92 ³	—	25.04 ¹	19.04 ^{2a}	—
	8	22.75	—	24.50	24.50	25.66	18.32	—	—	—	18.61	Decz.	20.72 ⁵	—	24.92 ⁴	18.32 ¹	—
Zab	12	16.80	—	18.30	16.80	23.30	—	—	—	—	—	Nov.	17.80 ³	—	20.84 ¹	—	—
	8	16.80	—	18.30	16.80	23.30	—	—	—	—	—	Decz.	—	—	21.36 ⁴	—	—
Tengeri	12	14.90	15.59	16.10	16.10	19.76	—	13.76	11.28 ¹	—	—	Nov.	—	14.41 ²	18.60 ¹	—	11.28 ¹
	8	14.60	15.59	16.10	16.10	19.76	—	13.88 ¹	11.53 ¹	13.24	—	Decz.	14.80 ⁴	14.85	—	—	—
Arpa	12	16.10	—	21.00	20.00	24.78	—	—	—	—	—	Október	—	14.96 ¹	18.88 ¹	—	11.38 ¹
	8	16.10	—	21.00	20.00	24.78	—	—	—	—	—	Nov.	14.54 ⁴	14.38 ²	—	—	—

Jegyzet: 1) december. 2) 1908 január. 3) 1908 jan.—február. 4) 1908 márczius. 5) 1908 április. 6) 1908 május. 7) 1908 október.

Mindennemű

OLAJPOGÁCSÁK

valamint répaszelet, korpa s egyéb erőtá-
karmányok legolcsóbb árakon kaphatók

Mezőgazdasági Áruhitelbanknál
Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.

GŐZEKE

Acetylen-lámpák.
Kézi, kocsis, spritzbogen-, pózna-,
asztali, udvari-, kerti, istálló-

Automobil-lámpák.
Kézi, kocsis, spritzbogen-, pózna-,
asztali, udvari-, kerti, istálló-

Acetylen-lámpák.

BÁRDI JÓZSEF
Budapest, VI., Mozsár-utca 9. sz.,
Fővárosi Orfeum mellett.
Telefon 4100. Sürgőnyezim: Pneumatik.
Árjegyzék kívánatra ingyen és bér-
mentve.

Eladó birtok!

Veszprém megyében, 10 percz a vasutállomástól, országút mentén, 1900 magyar hold, fele nagyon szép vágható erdő, kitünő vadászattal; fele sik gazdaság, saját kezelés alatt, felszereléssel együtt 380,000 frt.

BEYER KÁROLY, Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.
Telefon 12-85.

Eladó birtok.

Fejérmegyében, kitünő talaju 330 holdas (1200 □-ös) birtok épületekkel, gazdasági felszereléssel és őszi vetéssel azonnal eladó. További felvilágosítást ad **Szávits Miklós, Dunapentele.** 6796

TAKARMÁNYKAMRA-BERENDEZÉSEK

REFORMATOR-MOTORRAL.

Kivánatra saját rendszerünk szerint vízvezetési és villany-
világítási tüzemmel kombináljuk.

Olcsó üzem! Teljes üzembiztonság!

Néhány referenzia: Turonyi Biedermann-féle uradalom Endrőcz, Turonyi Biedermann-féle uradalom Okorág-Kárász, Jovag dr. Floch-Reyhersberg Alfred gazdasága Szódrákos-Csörög-Göd, bezerédi Bezeredy Andor gazdasága Ménfő, Rójtóki Bauer Antal gazdasága Bódé, u. p. Ajka, Győri dr. Kautz Gyula gazdasága Györgyháza, u. p. Börny, Sg. Segesváry Ödön gazdasága Iklád-Domony, dr. Schwarz István Kis-Szántó, u. p. Bors, Milotai gazdaság Milota, u. p. Tisza-Ujlak. További felvilágosítással és ajánlattal szolgál 6678

SIGNER F. és R. mérnöki vállalat, Budapest, V., Kálmán-u. 15.

Figyelmeztetésül!

Utóbbi időben több oldalról kapjuk azt az értesítést, hogy a Bücheler-eljárás ügynökei a legtölgödőbb módon lépnek fel olyan szeszgyárakkal szemben, melyek a szabadalmazott Bauer-féle élesztő-extrakt és kénsav eljárás szerint dolgoznak.

Ezen ügynökök bírnak avval a merészséggel, hogy a Bücheler-féle szabadalom horderejét önkényes módon kiterjesztik, a Bauer-féle eljárást ócsárolják, sőt fenyegetéssel akarják kieroszakolni a Bücheler-féle eljárás bevezetését.

Ennek ellenében, valamint a különféle folyóiratokban Pulay Ignác bécsi lakos által nyilvánosságra hozott ellennyilatkozatra, még egyszer a következőket hozzuk köztudomásul:

1. A Bauer-szabadalom szerint alkalmazandó kénsavmennyiség nem áll szabadalmi védelem alatt, azért, mert minden tetszőleges mennyiségű kénsav alkalmazása mint ismert feltételeztetik, tehát szabadalmi védelem tárgyát nem is képezhetette.

2. A Bauer-féle szabadalmi leírásban megnevezett savmennyiség „körülbelül 0.1% térfogatra vonatkoztatva“, azaz 100 liter czeffrére körülbelül 185 gramm csak mint gyakorlati példa tekintendő, habár többnyire ez a mennyiség meg is felel, azonban a Bauer-féle eljárásnál ezen mennyiség nem kötelező.

3. Bauer már 1901-ben azt találta és nyomtatványokban ajánlta is, hogy állandó savmennyiség nem létezik, mert ez függ a czeffre kezdeti savtartalmától, sűrűségétől és a nyersanyagtól.

4. A Bücheler-szabadalom leírásában sehol sem állapít meg bizonyos savszámot.

5. Hanem evvel ellentétben a Bücheler-szabadalom azon hamis előfeltételből indul ki, hogy a methyl-ibolya reakcióval felismerhető ama határ, melynél csak szerves savak tételnek szabaddá és szervesetlen savaknak nyoma sincs jelen, mely állítás az igazságot nem fedi és állítása ezideig minden bizonyítás nélkül van.

6. Ha a kétségbevont kiviteli módját a Bücheler-szabadalomnak feltételezzük, még akkor is csak az 5. alatt jelzett körülmények között áll a Bücheler-szabadalom lényege.

Ezen felfogást vallják az összes tudományos alapon álló erjedési technikusok és igazolja ez álláspontot a német szabadalmi bíróság újabb ítélete is.

Óvást emelünk az ellen, hogy a Bauer-szabadalomnak egyik lényeges feltétele volna a kovásznak 60° R. való sterilizálása. Mindenkinek szabadságában áll sterilizálni, hiszen ezen művelet már régóta köztulajdona a szeszipar-
nak és ez a legtávolabbról sem áll összefüggésben az élesztő-extrakt alkalmazásával, mint helyettesítője a malátának és a te-saverjedés folyamatának, egybekötve azt a kénsav használatával. A sterilizálás tulajdonképpen egy elővigyá-
zati intézkedés, amely bizonyos körülmények között, mint ilyen a Bauer-féle szabadalom leírásában, mint ajánl-
hatónak van feltüntetve.

Tartózkodunk attól, hogy egy olyan szabadalom értékére szót pazaroljunk, mely ilyen eszközökkel akár érvé-
nyesülni, azonban kérjük ügyfeleinket és mindazon szeszgyártulajdonosokat, akik a Bücheler-féle eljárás ügynökei
által akár szóbelileg, akár írásbelileg a fent jelzett módon megfenyegetettek, vagy a Bauer-féle eljárás hasz-
nálatában tévutra vezetők, az igazsággal ellenkező állítások által gátoltatnak, haladéktalanul érte-
sítsenek bennünket, hogy a törvényes lépéseket megtehessek.

Győri szeszgyár és finomító részv.-társ.

Trágya

a Vilmos főherceg tüzérségi laktanyában Budapesten, körülbelül 450 ló után átadandó.

Közelebbi felvilágosítással szolgál a laktanya-parancsnokság.

6812

Magyar királyi államvasutak.
237074/1907. szám.

PÁLYÁZATI HIRDETÉMÉNY.

Alulírott igazgatóság a magyar királyi államvasutak részére szükségess és legkésőbbben 1908. évi március hó 30-áig esetleg heti részletekben is beszállítandó 755 darab XX/3258. tételű, az ajánlati úr apban részletesen körülírt kiviteli „barna színű, vízhatlanná telített és rothadás ellen preparált teherkocsitakaróponyva” szállítására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A pályázat tárgyát képező ponnyvák mennyisége és minőségéről szóló ajánlati úrlap, valamint a szállításra vonatkozó és az ajánlattételnél kötelező részletes módokat tartalmazó ajánlati felhívással, általános és különleges szállítási feltételekkel együtt leragasztott és cég pecsétjével lezárt borítékban legkésőbbben folyó évi november 28-ának déli 12 órájáig a fentemlített szakosztálynál benyújtandók, vagy posta útján oda küldendők.

Az ajánlati úrlapon előírt módon kiállított, egy koronás magyar királyi okmánybéllyel ellátott ajánlatok, az iventint 30 filléres magyar királyi okmánybéllyel ellátott és aláírt ajánlati felhívással, általános és különleges szállítási feltételekkel együtt leragasztott és cég pecsétjével lezárt borítékban legkésőbbben folyó évi november 28-ának déli 12 órájáig a fentemlített szakosztálynál benyújtandók, vagy posta útján oda küldendők.

Az ajánlat borítéka e felirással látandó el: „Ajánlat: 237074/907. számhoz teherkocsitakaróponnyvák szállítására”.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott ponnyvák értékének 5%-a legkésőbbben folyó évi november hó 27-ének déli 12 órájáig a magyar királyi államvasutak budapesti központi főpénztáránál akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban leteendő.

Bánatpénz nélkül, vagy később benyújtott, valamint az olyan ajánlatok, melyek nem az előírt módon tételnek, vagy amelyek az aláírandó ajánlati felhívás nélkül nyújthatnak be, végre olyanok, melyek nincsenek leragasztott és lepecsételt borítékban elhelyezve figyelembe nem fognak vétetni.

Budapesten, 1907 október hóban.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

(Utányomás nem díjaztatik.)

November hó 1-én
lépett életbe az

ÚJ CSELÉDTÖRVÉNY

Éppen most jelent meg:

A gazda és gazdasági cseléd közötti jogviszony szabályozásáról szóló törvény.

Jegyzetekkel és magyarázatokkal ellátta: **Dr. VANTSÓ GYULA.**

Második, A végrehajtási rendeletekkel bővített kiadás. Ára 2 korona.

Megrendelésnél sziveskedjék postautalványon **2 korona 10 fillért** előre beküldeni, hogy a törvényt azonnal bérmentve megküldhessük.

A végrehajtási rendeleteket külön is szállítjuk 65 fillér előleges beküldése ellenében

Ezen rendeletek nélkülözhetetlenek mindazokra nézve, kik a törvényt már megszerezték.

Az új cselédtörvény a cselédlakások építéséről, illetve megfelelő átalakításáról is intézkedik, fontos tehát minden gazdára nézve a következő szakmunka beszerzése:

Gazdasági munkás- és cselédlakások

Összeállította: A magy. kir. földművelésügyi miniszterium gazdasági műszaki hivatala az O.M.G.E. közreműködésével.

Tartalmaz 50 épülettervet, minden tervhez teljes költségvetést és építőanyag előírányzatot.

A mű 3 részből áll. Az első a cselédházak terveit, a második a vándormunkások tanyáit, a harmadik rész a cselédházakhoz szükséges mosó- és sütőházak, ólak és árnyékszékék terveit foglalja magában.

Boltí ára **10.— korona.**

**“PÁTRIA” r.t. gazdasági szak-
könyvkereskedés
BUDAPEST, IX., Üllői-ut 25. szám.**

NYILVÁNOS ÁRVERÉST

tartunk tiszsaörsi bérgazdaságunkban nevelt összes **ménesebéli** csikóinkra **november hó 24-én reggeli 9 órakor.** Vasutállomás **Tiszafüred,** hol előleges értesítésre fogatok állanak a b. vevőközönség rendelkezésére.

ÁRVERÉS ALÁ KERÜL:

egy éves 7 csödör, 12 kancza; két éves 5 herélt, hat kancza; három éves 10 herélt, 2 kancza; négy éves 1 herélt, 2 kancza; egy Nonius Úrmény, II eredeti mezőhegyesi és egy sáromberki származású angol félvér fedező mén; két pej és két almás-deres hintós kocsi.

**Tiszaörsi gazdaság
KLEIN TESTVÉREK.**

6810

Tenyészállat-eladás.

Gazdaságomból **eladó** 33 drb számfeletti, részint hasas, részint fedeztetésre alkalmas félvér simmentháli vöröstarka üsző és 7 drb növendékibika. **Dukai Takács Ferencz** Duka, Vas megye, vasutállomás Jánosháza. 6774

Dr. BERNOLÁK KÁROLY

szepesharaszti gazdasága előjegyzést elfogad:

1907 őszén szállítandó

friz kosokra és juhokra

Árajánlatot levélben küld

folyó év szeptember hó elején szállítandó **hatsoros HEINRICH-féle rozsa,** mely 1905-ben 21-szeres, 1906-ban 18-szoros termés adott. A rozsa ára: 100 kg.-knt brutto netto helyett ab Markusfalu állomás 30 korona. — Rendelésnél féltérték előlegként beküldendő

Megrendelések **Dr. BERNOLÁK KÁROLY, HARASZT, Szepes megye** ozmre kéretnek. 6592

100—150 waggon hereszéna

ab állomás Bokszeg-Beél vagy Repszeg **eladó.** Bővebb felvilágosításokat ad: **Monyorói uradalom,** u. p. **Bokszeg, Arad megye.** 6797

Bérlevelek

(Szegődségi levelek)

Az új cselédtörvény alapján összeállítva.

•• Darabja 5 fillér ••

Kapható a **“Pátria”** irod. vállalat és nyomdai r.-t.-nál Budapest, IX. kerület, Üllői-ut 25. szám. (Köztelek.)

Az OMGE. mezőgazdasági üzemi osztálya

főfeladatunk tenni a belterjesebb és az eddiginél hasznosabb gazdálkodás előmozdítását a gyakorlati szaktanácsadás útján.

Kidolgozza az okkerü gazdasági berendezés alapjait szolgáló szemtervet. Elvállalja a gazdaságok állandó felügyeletét és ezek ügyeinek ellenőrzését. Tanácsot ad a gazdasági számviteli könyvek berendezésénél, vezetésénél és azok lezárásánál. Elvállalja a gazdasági számvitelnek földvizsgálatát vagy állandó ellenőrzését. Elvégzi a gazdaság számadatainak elkönnyvelését, időszaki jelentések alapján. Évi zárlatokat és jövedelmezőségi számításokat elkészít.

Tanácsot ad a birtokbérbeadásnál, valamint mindennemű mezőgazdasági pénz- és hitelfüggi kérdésekben.

Gazdasági ügyekben jogi tanácsot ad jogi és vitás ügyekben a választott szakbírókhoz. Birtok és mindennemű mezőgazdasági értékebeosztásokat végeztet.

A nála bejelentett eladó és bérbeadó birtokokat törzskönyvileg nyilvántartja.

Gazdatisztákat és egyéb képzettebb gazd. személyzetet keresőket nyilvántart.

Nyilvántartásra bejelentett:

Eladó birtok:

- 200 m. hold** Zalában, a határon partján, emeletes 14 szobás kastélyval, árnyas kerttel, gyönyörű kilátással. Kifutó utak, vasutállomás 10 perc. Fűdőtelepnek igen alkalmas. 1198
- 543 m. hold** Zalában, egészséges helyen, vasutállomás a birtokon szeszyárral, téglavetése, személtárgyártással, iparvágány s mérleggel, urilakkal. Barmikor átvethető. Késlet bérbeadó. Tulajdonos: Zathureszky, Túrja. 1338
- 197 m. h.** piliscsabai vonalon, fővárostól 39 km-re, 4 község között, orvos, gyógytár Nyergesújfaló. Dunától 10 p. Tejgazdasággal, sertésstenyésztéssel, 8 h. szőlővel, cserjékkel, magtárakkal, 2 nagy pinczéssel, 5 szobás lakás füvesen zárt verandával. 455
- 1407 m. hold** Somogyban, vasutállomástól 6 km-re, szeszyárral és gözmalommal. 8608
- 200 m. h.** sik fekvésű I. o. uzántó, fővonal mentén fekvő város határában, megfelelő g. épületekkel. 8349
- 370 m. hold** Sáros megyében, melyből 310 hold erdő, urilakkal és 5 h. diszkerttel, köves ut mentén. 3743
- 100 k. hold** körüli I. o. bacsikai föld, 15 percznyire a vasutállomástól, jó utakkal, a Ferenczcsatornától 8 percznyire, urilak és gyümölcsösökkel. 8891
- 500 m. hold** Szatmár megyében, vasutállomástól 2 km-re, kényelmes urilakkal. 4129
- 1015 k. hold** Torontálban a Tisza és vasut mentén, köves uttal, egészen avagy csakis egy körülbelül 500 holdas része, gazdasági épületekkel. 4180
- 606 kat. hold** Rémelléken, vasutal 7 kilométerre, épülő vasut helyben, 40 kat. hold dohánvendégllyel, kellő lak- és gazdasági épületekkel. 4091
- Temesvár határában**, a várostól 2 kilométernyire, 211 magyar hold kiterjedésű birtok, szép kertben fekvő 10 szobás lakással, cselédházakkal, 150 darab marhára való istállóval, nagy kukorica-góréval, eladó. A birtok talaja a lehető legjobb minőségű föld, az egész primissima klasszisu kertli talaj, egy a legintenzívebb művelésre, mint tejgazdaságra kiválóan alkalmas. A véteit megkönnyíti a birtokon levő nagyobb összegű, igen olcsó és előnyös törlesztés kölcsön. 4763
- 280 m. hold**, Budapesttől fővonalon gyorsal 1/2 óra, vasutállomástól muton 4 km-re, megfelelő gazdasági épületekkel, vízvezetékkel, csinos kis parkban urilakkal, 60 m. hold erdővel és gyümölcsösökkel. 4763
- 400 m. h.** J.-N.-K.-Szolnok megyében, várostól 5 km. kellő gazdasági épületekkel és lakóházzal; 150 hold őszi vetéssel, 230 drb rambouillet és fésű keresztetű törzshnyájával és 200 drb bányanyal. Nagymennyiségű széna, takarmány és szalma. 4761

Birtokvétel:

megvételre kerestetik:

- 400-1000 holdas** birtok, melynek nagyrésze vágható erdő. 2015
- 1000 holdig** cserébe fővárosi házért, egy tulnyomóan erdőből álló, Hont, Nógrád, Gömör, Heves vagy Borsod megyékben fekvő birtok. 367
- 400 holdas** birtok Abauj megye déli részén. 3378
- 2-300 h.** birtok, jó lakással és gazd. épületekkel, város és vasut közelében. 3950
- 200 holdas** birtok urilakkal, lehetőleg Kecskemét vidékén. 3982
- 10-15000 hold** erdőbirtok az ország északnyugati részén. 6215
- 2000 hold** elsőrendű talajú birtok, cukorrépa vidéken, vasutállomás közelében, szép kastélyval és parkkal, Béctől legfeljebb 6 órányira. 6215
- 800-1200 m. h. birtok**, kellő gazdasági épületekkel felszerelve, megfelelő lakházzal. 6003

Bérbeadó birtok:

- 490 m. h.** Abauj m. 7 km. a vasutól, országot mellett, 7 szobás udvarházzal, kellő gazdasági épületekkel. 6003

Birtokbérlet:

- 180-200 m. h.**, amely kereskedelmi növények termelésére alkalmas és rajta tejgazdaság üzhető. 2530

kerestetik:

Ezeken kívül nyilvántartjuk a visszavándorlók telelépítésére alkalmas birtokokat és bér-lőszövetkezetek alakításánál közbenjárunk a Magyar Gazdaszövetségnek.

Csakis közvetlenül a tulajdonosoktól fogad el bejelentéseket

Az OMGE. üzemosztálya.

Minden gazdaságban fontos egy szakkönyvtár.

Ajánljuk a következő könyvek beszerzését:

- Állatgyógyászat.** Hasznos háziállataink betegségeinek megismerése és gyógyítása. Eisenmayer Sándor és Goebel Coelestin nyomán írta Monostori Károly. V-ik kiadás. 46 ábrával, bekötve 2.50
- Általános állattenyésztéstan.** Irta: Tormay Béla. III-ik kiadás. Vázonkötésben 7.—
- Baromfi-tenyésztés.** Teljes kézikönyv a gazdaközönség számára. 115 szöveg-közi ábrával. Irta: Hreblay Emil. Vázonkötésben 5.—
- A baromfi hizlalása és a hizott baromfi értékesítése.** 45 képpel. Irta: Hreblay Emil. 1.50
- Fajbaromfi-tenyésztés.** Számos művészi ábrával. Irta: Beiwinkler Vilmos. Füze 2.—, vázonkötésben 3.—
- Mesterséges keltetés.** Utmutatás csibekeltető-gépek kezeléséhez. 16 ábrával. Irta: Kövy József. 1.10
- Burgonya termesztése a mai okkerü alapon.** 17 képpel. Irta: Jatkó Ferencz. 2.60
- A dohánytermelésről.** Irta: Grasselli Norbert és Berger Károly Lajos. I.—
- Földmérés tan** gazdák és erdészek használatára. 206 ábrával és 1 színes rajzzal. Irta: Gerevich Emil. 2.—
- Gazdasági tanácsok** a gazdálkodás különböző ágairól. Irta: Rodiczky Jenő. Számos ábrával 3.—
- A cséplőgépek szerkezete és kezelése.** Irta: Balassa Frigyes. 316 képpel 6.—
- Gombaisma.** Irta: Cserey Adolf dr. Színes táblákkal 1.20
- A vadon termő gyógynövények,** valamint a gazdasági melléktermékek gyógyszerári értékesítésének rövid ismertetése. 59 ábrával. Irta: Páter Béla. Vázonkötésben 5.—
- A mezőgazdasági gyümölcsstermelés és értékesítés.** Irta: Molnár István. 77 rajzzal Vázonkötésben 5.—
- A halgazdaság rövid foglalata.** 43 képpel. Irta: Hermann Ottó. Vázonkötésben 3.—
- A háztartás könyve.** Különböle jobbnál-jobb étkek kipróbált receptjeivel. Irta: Szilassy Juliska. Diszkötésben 4.—
- Gazdasági ügyiránytan.** Utmutató a gazda üzleti és polgári életében előforduló irományok toalmazására és készítésére. Irta: Seyfried Károly. 6.—
- A földbirtokokosok kézikönyve** összes birtokjogi viszonyokra, a mezőgazdaságra és jogi szükségleteikre vonatkozó, legújabb törvények és rendeletekkel. Szerkesztette: Kassay Adolf. Vázonkötésben 5.—
- A juhtenyésztés múlt és jelen irányairól.** A szövegbe illesztett 40 ábrával és több czimképpel. Irta: Rodiczky Jenő dr. Vázonkötésben 3.—
- A kecske tenyésztése és hasznvétele.** Irta: Rodiczky Jenő dr. 1.50
- Magyar kertészkönyv.** A belterjes kertgazdaság foglalata, számos szöveg közé nyomott metszettel. II-ik javított és bővített kiadás. Irta: Farkas Mihály. 4.—
- Házi és udvarkertek berendezése.** Irta: Kardos Árpád. Vázonkötésben 3.—
- Konyhakertészet.** Irta: Barányay István. 3.40
- A korai főzélék és zöldségfélék termelése.** Irta: Limbacher Károly. 1.—
- Egyszerű gazdasági számvitel.** Irta: Suschka Richárd. II-ik kiadás. Vázonkötésben 6.—
- Mezőgazdasági kettős könyvvitel.** Irta: Zachár Gyula. Vázonkötés 12.—
- Mezőgazdasági lexikon.** Szerkesztette: Szilassy Zoltán és Bezerédy Adorján. 2. díszes félbörkötésben 35.—
- A ló és tenyésztése.** Irta: Kovácsy Béla és Monostori Károly. 600 képpel, 14 műmelékkel és 1 színes lótenyésztési térképpel. 3-ik javított és bővített kiadás. Füze 12.—, vázonkötésben 15.—
- Egy év a méhésben.** Dióhéjra foglalt gyakorlati utasítások egy modern méhes kezelésére. Irta: Tuzmer János. 1.—
- Mezőgazdasági becsléstan.** Irta: Szűts Mihály 3.—
- Mezőgazdasági kereskedelemtan.** Irta: Krolopp Hugó 10.—
- Általános növénytermelés.** Irta: Cserháti S. 2. kiadás. 221 ábrával 9.—
- Különleges növénytermelés.** Irta: Cserháti Sándor. 153 ábrával 9.—
- Házinyulitenyésztés és értékesítés.** Irta: Andrássovics Géza. Számos fénykép után készült képpel. II-ik kiadás 2.—
- Rét és legelőművelés.** Irta: Károly Rezső. 103 képpel 3.40
- A gyakorlati réptermesztés.** Irta: Rodiczky Jenő dr. Számos szöveg közzé illesztett ábrával 2.—
- A sertésvesz gyógyítása.** Irta: Brummel Gyula. 3.—
- A sertés javítása és hizlalása gazdák és hizlalók számára.** Irta: Ruffly Pál. 2.—
- A szarvasmarha és tenyésztése.** Irta: Tormay Béla. 2. kötetben 12.—
- Mezőgazdasági szeszyártás.** Irta: Zalka Zsigmond. A szöveg közé nyomtatott 69 ábrával. II-ik kiadás 7.—
- A gazdasági szeszyár üzemének ellenőrzése.** Irta: Szilágyi Gyula dr. 9.—
- Szőlőművelés és borkezelés könyve.** Irta: Szilárd Gyula. 4.—
- A szőlőtöke helyes metszése.** Irta: Saáry Ákos. 1.30
- Takarmányozástan.** Irta: Cselkó István. Bekötve 10.—
- Talajismeret.** Irta: Cserháti Sándor. 4.—
- Tejgazdaság.** Kézikönyv gyakorlati gazdák részére. Számos képpel. Irta: Sierbán Janos és Körfer István. Füze 4.—, vázonkötésben 5.—
- A Budapesti tőzsde könyve.** Irta: Félegyházi Ágost dr. A budapesti áru- és értéktőzsdére vonatkozó összes szabályzatok és törvények, az érvényben levő összes tőzsdéi szokások, gyűjteménye 8.—
- Mezőgazdasági üzemtan.** Irta: Hensch Árpád. I-ső kötet Jóságkezelés és berendezéstan. II-ik kötet Mezőgazdasági becsléstan és előszámítástan 10.—
- A vadászat mestere.** Gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára. Irta: Cserszylvassy Ákos. Bekötve 2.—
- Pulykatenyésztés.** Irta: Hreblay Emil. 3.—
- Erdészeti géptan.** Irta: Kövesi Antal. 5.—
- Szálas takarmánynövények termesztése.** Irta: Szilassy Zoltán és Gräbner Emil. Vázonkötésben 10.—
- Sokszorozó szövetkezetek részére.** Összeállította: Tariczky Jenő. 2.—

Megrendelhetők a "PÁTRIA" r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedésében, BUDAPEST, IX. ker., Üllői-ut 25. szám (Köztelek).

TENYÉSZMÉNEK.
Eredeti ardenni, percheron, oldenburgi és schieri hágómének a legjobb fajban állandóan kaphatók R. & S. MENZELES Wien, II., Franzensbrückenstrasse II.

Champlain tavaszi buza
kiváló minőségű 81 kilós 1906-os termésből 200 métermázsza eladó. Ára 36 korona per 100 kgr. budapesti vasúti állomásig szállítva a vevő zsákjaiban. Legkisebb mennyiség 25 métermázsza, melyet helyben átvéve és kifizetve szállítok.

Mintával szolgálók
Kardos Arthur
Budapest, VII., Kertész-utca 39. szám.

Szalma.
10.000 métermázsza buza- és rozs-, 2000 mm. árpa- és zabszalma eladó. A téli szalma 300, a nyári 500 kor. 100 métermázsánként (egy waggon) waggonba rakva, a vevő ponyváival lekötvé préselt állapotban. Oly reflektánsok, kik saját gőzprésükkel préselhetnek, külön ajánlatot adhatnak be.

Nád.
1000 kévénként 240 kor. waggonba rakva, vevő ponyváival lekötvé. Egy waggonba, ennek nagysága szerint 1000—1300 kévé rakható be.

Gomborka.
vetőmag métermázsánként 40 kor. vevő zsákjaiba.

Bor.
Sajáttermésű érmelléki hegyi borok 1882—1906. évekből, palackokban és hordókban. Ára hektoliterenként 1905. és 1906. évi asztali 50, 1904—52, 1903—54, 1901—56, 1899—60, 1897—64, 1898—68, 1901. siller 60, 1888. Bakar 80, 1885—110, 1887. Rizling 120, 1898 Burgundi vörös 120 kor. Palackokban 0.7 l. 75 fillértől K 1.80-ig.
Próbaminta 6 üveg a 0.3 l. 2.50 kor. Kivánatra árajegyzék feltételekkel.
Az árak ab vasútállomás Székelyhid értendők, szalma és nádnál az árak előleges beküldése mellett. Bor és gomborka esetleg utánvétellel. Megrendelések beérkezése sorrendje szerint fogantatattatnak.

Gróf Stubenberg József
: székelyhidi uradalmának számtartól hivatala :
6800

CSALÁDI HÁZ
Gödöllőn, közvetlenül a vasút és szép árnyas liget mellett, 5 szép szoba hozzávaló összes melléképítményekkel, parkirozott udvar, elkülönített gazdasági udvar, 2 lóra istálló, kocsiszin, kitűnő ivóvízű kúttal stb. eladó. Ugyanott **bérlőház** 4 lakással, melyek évi bére 100 kor., szinten eladó. Bővebb értesítés „Ház” jelleg alatt a kiadóhivatalban nyerhető.

MOST JELENT MEG!
A SERTÉSHIZLALÁS
különös tekintettel a sertésvészre
Tapasztalat alapján írta Előszóval ellátva
BACKER GYÖRGY SZEMERE HURÁ
Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kiadványul sertéshizlaló telepének tanácsja. országgazdálkodási kézikönyv.
Megrendíthető a „PÁTRIA” r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedésénél, BUDAPEST, IX. ker., Üllői-ut 25. szám.

100 kilogramm la petróleum 28 korona,
Császárolaj 32 korona,
Fekete és sárga bőrszir 48 korona
Innyen hordóval ab Nyirbaktal gyártelep, megrendeléseket kér
Deutsch Albert és fia
Debreczen.
6805

Megfigyelések a moszestálajok a moszestálajokra alkalmas amerikai szőlőfajtákról. Irják: Szilágyi és Treitz, 3 korona 30 fillér előleges beküldése ellenében bérmentve kűdi a „Patria” r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedése Budapest, IX., Üllői-ut 25.

FISCHER és TSA NAGYENYED
FA- és SZŐLŐISKOLÁK
150.000 Gyümölcsfa csemete. 1.000.000 Gyümölcsfa-alany. 1.000.000 Élő sörény csemete selyenyfák, díszcserjék, tülevölők, rózsák stb.
1.000.000 szőlőtőlvány. Európai és amerikai sima és gyökerez vessző. Különlegesség: Csemegeszőlőtőlványok.
30.000 Kiváló szőlő borsztercel és borsztercel szőlőfa csemete.

Remek szép egyenes ezüst színű
szőrme-nyulak tenyészképes
8—9 hónapos bakok és nőtények kaphatók tenyészetükből azonnali szállításra. Minden vevőmmel ingyen és bérmentve megküldöm az „Ezüst szőrme-nyul tenyésztése és értékesítése” című (Ára 2 K) gyakorlati tenyésztési utmutatómat. 1905
HREBLAY EMIL, Rákosliget.

Magyar királyi államvasutak. 237041/907. szám.
PÁLYÁZATI HIRDETÉMÉNY.
A magyar királyi államvasutak igazgatósága a jövő 1908. évben szükséges különféle üvegtermékek (lámpa-benger, lámpa-csésze, telep-üveg) szállításának biztosítását óhajtván, eziránt nyilvános pályázatot hirdet. Az ajánlatok legkésőbb f. évi november hó 28-án déli 12 óráig beérkezendők, a bánatpénz pedig folyó évi november hó 27-én déli 12 óráig beküldendő. A pályázatra vonatkozó részletezett feltételek, valamint a szükséges mennyiségeket feltüntetett kimutatások, egyúttal a különleges szállítási feltételek a m. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál (Budapest, Andrásy-ut 73.) megtekinthetők.
Budapest, 1907. évi október hóban, Az igazgatóság.
(Utányomás nem díjaztatik.)

Méhészeknek ajánljuk a következő fontos szakkönyvek beszerzését:
Ambrózy Béla báró: **A méh.** Elméleti és gyakorlati utmutató a méhészet terén. II. bővített kiadás. Több száz képpel. K 8—
Baackay Sámuel: **A méhészek hibái.** K —80
— **Utmutató a deszkaköpkök átalakítására és a verezkei kettős kaptárral való méhészkedésre.** K —80
— **Gyakorlati utmutató a méhek tenyésztésére.** Kezdek számára. K —90
Csémy Péter: **Az okos méhes gazda.** Rövid utmutató, miként lehet a méhekből lehető legnagyobb hasznot húzni. 28 ábrával. K 1—
Dömötör László: **Méhtenyésztési kalauz a nép kaptárához.** IV. átdolgozott kiadás. K 1.50
Farkas Mihály dr.: **Magyar méhészkönyv,** vagyis utmutató a sikeres méhtenyésztésre. VI. átdolgozott kiadás. K 1—
Fényes Kálmán: **Méhészeti mozaik.** K 1.20
Gáspár József: **A méhtenyésztésről.** Kezdek számára. K —60
Gergelyi Kálmán: **Az okszerű méhészet dióhéjban.** K —60
Hilbert István: **Olcso, okszerű méhészet,** tekintettel a kasokaptárra, a helyes rajzásra és őszi mézelésre. K 1.50
Kriesch János: **Az okszerű méhészet elemei.** K 1—
Pataki Béla: **A méhészet vezérelve.** K —30
Tuymer János: **Egy év a méhesben.** Dióhéjba foglalt gyakorlati utasítások egy modern méhes kezelésére. K 1—
Megrendíthetők a „PÁTRIA” részv.-társaság gazdasági szakkönyvkereskedésénél, Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám (Köztelek).

Magyar Gazdák Értékesítő Szövetkezete
BUDAPEST (Központi vásárcsarnok)
Igazgatóság és központi iroda:
Budapest, IX., Imre-utca 4. sz.
Nagy köpirnczél: BUDAFOKON.

Értékesít húsféléket, baromfi, vadféléket, tejterméket, tojást, zöldséget, gyümölcsöt, mézet és MINDENMÉJÉ ELEMICZIKKÉT. Hordóbor-értékesítő osztály. Égetett szeszeitalok értékesítése.
A Magyar Országos Méhészeti Egyesület vezérképviselői.
A szövetkezet tagjai kedvezményben részesülnek. Mindennemű értékesítési ügyben díjtalanul nyújt felvilágosítást.

Magyar királyi államvasutak. 251041/F—II. szám.
HIRDETÉMÉNY.
(Gyorsvonat megállítása Mezőberény állomáson.)
A Gyulafehérvárról Budapest keleti p.-udvarra este 9 óra 35 perczkor érkező gyorsvonat Mezőberény állomáson, utasok le- és felszállása céljából folyó évi november hó 15-től kezdve, délután 5 óra 39 perczkor, egy percznél kevesebb időre rendszeresen megállítatik.
Budapest, 1907. évi november hó 2-án. Igazgatóság.
(Utányomás nem díjaztatik.)

GYŐRI
SZESZGYÁR- ÉS FINOMÍTÓ-
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
HAMUZR- ÉS VEGYITERMÉKEK GYÁRA.

Sürgönyezem: SZESZGYÁR GYŐR.

Nyilatkozat.

Több oldalról azon értesülést nyertük, hogy a Büchler-féle eljárás bevezetésével foglalkozó több ügynök, úgy Magyarországon, mint Ausztriában azon hamis állítást terjeszti, mintha a kénsavnak, Magyarországon és Ausztriában érvényben lévő Bauer-féle szabadalom szerint való felhasználása, valamint Bauer által kiadott előírások, a Büchler-féle szabadalmi jogba ütköznének. Az ily eljárást nem tekinthetjük egyébnek, mint a **tisztességtelen verseny minden alapot nélkülöző folyamánának** és kijelentjük, továbbá, hogy **üzletfeleinkért minden körülmények között a teljes felelősséget elvállaljuk**, ha a kénsav a Bauer-féle előírások szerint, tehát a szabadalmazott élesztőkivonat alkalmazásával használják.

Ujólág ki kell továbbá azon tényt emelnünk, hogy a kénsav felhasználásának **elsőbbsege egész kétségtelenül a Bauer-féle eljárást illeti meg.**

Igen kérjük a t. Érdekelteket, hogy bennünket a Büchler-féle szabadalom ügynökeinek ezen és hasonló üzérkedéseiről sürgősen értesíteni sziveskedjenek, hogy adott esetben a törvényes lépéseket megtehessek.

Győri szeszgyár- és finomító-részvénytársaság.

Megjelent!

Megjelent!

Megjelent!

RUBINEK GYULA és SZILASSY ZOLTÁN

az O. M. G. E. igazgatója

a G. E. O. Sz. titkára

szerkesztésében a

„KÖZTELEK ZSEBNAPTÁR

1908. évre

A „Köztelek Zsebnaptár“ tizennegyedik évfolyama **teljesen átdolgozva** két kötetben jelent meg. Az első kötet a tulajdonképeni Zsebnaptár, amely a naptári részt, a jegyzéknaplót és a vásárok jegyzékét tartalmazza; a második kötet, amely szakközleményeket tartalmaz. — A „Köztelek Zsebnaptár“ két kötetének ára **O. M. G. E. tagoknak** és a „Köztelek“ előfizetőinek bérmentes küldéssel **4 korona.**

Megrendelhető a

„KÖZTELEK“ kiadóhivatalában, Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. szám.

25 db Etichthal montani, részben előhasznált, eladó Maár Zoltán alattvaló gazdaságában. 2181

Telivér szimmenthali bikák 1 1/4-1 1/2 évesek, sárga és piros jelekkel a Valkányi uradalomban eladó. Cím: Uradalmi intézőség, Valkány. 2180

Eladó egy fajtisza óriási kemondor házőrző kutya, f. hár színű. Bővebbet Miska Kalmánnál Hort, Heves megye. 2184

Négy hónapos foxi kutyák kaphatók nyolc koronáért jutasi intézőnél, Jutas, Veszprém m. 2183

Yorkshire tenyésztéssel rendelkező fajtisza tenyésztő, Angliából importált legmagasabb fajta 6-8 hetes malacok 21-28 koronáért, idős malacok és tenyésztéssel ellátott 2 koronáért. Megrendelések Frey Károly herceg uradalmi intézőnél Pusztasas, Pest m. Intézőnök. 2098

Megvételre keresek nagyobb falka 1-1 1/2 éves sertest. Ajánlatok Hönigsz Károl, Újszentanna, ezimre küldendők. 2081

Yorkshire tenyésztésben, választott malacok 8 hónapos kanok, kiváló szép, gondosan tenyésztett mindenkor svág, eladó. Mérsékelt árak. Lőr Rexsz, Temesvármehala. 2105

Csak novemberben kaphatók aiváló törzsek utáni tenyésztéssel: Hofbér pulykák, kakas 9, tojó 7, sárga kakasok, magyar - orpington 3 kor. Jarenek Béla-nál Pasztasáp, Csabakháza. 2199

Ezüst Chinchilla nyulak, faj, szép példányok, felében fajtá tenyésztéses kan 10, nőstény 8 koronáért, kapható Felszemesmerődi szertény utca 21-esben, Hort megye. 2198

Teletetésre elvállal 50-60 db növendékmarhát feles tartás mellett Gombosi Gazdaság Nagyda. 2197

24 db nagyon szép beállított való tarka ökr eladó. Felvilágosítást ad Borfai gazdaság Borfai, Zala m. 2200

Eladó 5 db igen jó faj, szőke mangalica, vősen átmint kővéseken. Továbbá szembesztéssel kővéseken egy alig használt, titűn karban lévő magyar államasuti gégyárból kikerült 18 lőerejtű benzomotor. Fe világoztást ad Patrubány Miklós Mező-Dobro, u. p. Mező-Kapus. 2201

Vadász

urakat értesitem, hogy lőtt vadakat készpénzfizetés mellett a legmagasabb áron veszek.

GÉCZY GYULA vadkereskedő. Füzlet: IV., Semmelweis-utca 4. sz. (a volt Újvilág-utca) Fióküzlet: IX., Központi Vásárcsarnok 44-45. Telefon 58-58. Kérjen vadvételi árjegyzéket.

27 darab 2 1/2-3 éves szépen fejlett

vörös-tarka tinók

eladók. Megtekinthetők Weisz Károly gazd. intézőnél Atkár, Vámosgyörk vasutállomás mellett. 2802

Tenyész-haszon- és fejő-tehenek, eredeti pinzgaut faj (saját tenyésztés) továbbá sterzingi és merani fajokat a legolcsóbban szállít **Joh. Eberharter & Sohn** földművelők és machausgyereskedők Pfarrwerter, Pongau (Salzb.) Aland nagy választék. Fejőtehen depot Wien, 13/2., Penzing, Linzerstrasse 45. Telefon 335. Hietzing. A boszniai és hercegovinai kormány szállítója. 6783

Muraközi hidegverű (nori) igás tenyésztéssel rendelkező csikók vásárlásánál közvetlen a tenyésztőtől, segítkezésemet felajánlom s a folyó évben Muraköz és vidékén tartandó lóvásárok jegyzékét kívánatra szivesen küldöm. Elsőrendű referenciák rendelkezésre állnak! Czimem: idős Heinrich Mór lóvásárló ügynöksége Csáktornya (Muraköz) Sürgőnyezim: Heinrich Senior, Csáktornya. 6789

Bonyhádi friss fejős-tehenek és tenyész-bikák jutányos áron kaphatók minden héten kedden, szerdán és csütörtöki napokon. Istálló Kispesten, Üllői-ut 24. Telefon: Kispes 1. Levél- és sürgőnyezim: Flaschner Sándor 4743 tehénkereskedő Bpest, Ferencz-körút 40.

Bonyhádi faj vöröstarka ökr- és üszőborjukat 1-2-3 éves korban, továbbá hízalásra vagy járomba való tarka ökröket, ugyisintén hasas vagy friss fejős teheneket a legjutányosabb árban egyezség szerint bármily mennyiség szállítására vállalkozik Nelzer Antal, Dombóvár Tolna megye.

Alkalmi zongoravétel Bösendorfer Schweighoffer Korn-Wirtl kiváló mesterek gyártmányú 200 forinttól feljebb. Pianinók 100 ft, új zongora, vagy pianinó 250 ft-tól feljebb, minden árban. Zongora-, ezimbalomhangolások helyben és vidéken, szakavatott munkások által gyorsan és olcsón eszközöltetnek. **REMYNYI MIHÁLY** a Magyar Kir. Zeneakadémia szállítója, BUDAPEST, VI., Király-utca 68. 6472

Eladó lenkóró, 100 kat. holdon termelt, gőcséptelű lenkóró, továbbá 15 kat holdon termelt nyárt lenkóró Bérleti számtartás, Tolna-Orosz. 2188

Marhaméreg, Fairbank gyártmány, vakorított, aig használt 150 ftért eladó, eselög hídmsrlgre elcsesztetik. Gombosi gazdaság Nagyda. 2197

Eladó esőféveses: Róling, Szilankmenta, Vékonnyhaju, Casselas, minden mennyiségben kapható jutányosan. Puteáni báró esaliti gazdasága Balaton-Ederles. 2210

Világbíró szabadalom 18 államokban Stadel-Torkos földmérés-talga kapható Stadel gégyárban, Győrött.

Fiedler János lenfonógyára Komárom vesz nyers lenkórót szál-nyeréshez, valamint kaszált és géppel cséptelt lenszalmát, tetszés szerinti mennyiségben és elad eredeti (pernai) orosz lenmagot.

Bérlő-társ keresetük 50-60 ezer koronával egy 5000 n. bérzadaságba. A birtok nagyon jól asztált, jó vidéken van, jó termőföld, évi bérteség 47000 koroná. Czim a kiadóhivatásba kérem. 2180

Mezőgazdasági problémák. A mezőgazdasági érdekképv. esel: kérdéshöz. Irta: Patu Ödön. 2 kor. 20 fill. előlegre beküldése ellenében bérmentes küldi a "Patria" r-t gazdasági szakkönyvkereskedés, Budapest, IX., Üllői-ut 26.

Eladás Alkalmi zongoravétel Bösendorfer Schweighoffer Korn-Wirtl kiváló mesterek gyártmányú 200 forinttól feljebb. Pianinók 100 ft, új zongora, vagy pianinó 250 ft-tól feljebb, minden árban. Zongora-, ezimbalomhangolások helyben és vidéken, szakavatott munkások által gyorsan és olcsón eszközöltetnek. **REMYNYI MIHÁLY** a Magyar Kir. Zeneakadémia szállítója, BUDAPEST, VI., Király-utca 68. 6472

Eladó lenkóró, 100 kat. holdon termelt, gőcséptelű lenkóró, továbbá 15 kat holdon termelt nyárt lenkóró Bérleti számtartás, Tolna-Orosz. 2188

Marhaméreg, Fairbank gyártmány, vakorított, aig használt 150 ftért eladó, eselög hídmsrlgre elcsesztetik. Gombosi gazdaság Nagyda. 2197

Eladó esőféveses: Róling, Szilankmenta, Vékonnyhaju, Casselas, minden mennyiségben kapható jutányosan. Puteáni báró esaliti gazdasága Balaton-Ederles. 2210

Világbíró szabadalom 18 államokban Stadel-Torkos földmérés-talga kapható Stadel gégyárban, Győrött.

Fiedler János lenfonógyára Komárom vesz nyers lenkórót szál-nyeréshez, valamint kaszált és géppel cséptelt lenszalmát, tetszés szerinti mennyiségben és elad eredeti (pernai) orosz lenmagot.

Bérlő-társ keresetük 50-60 ezer koronával egy 5000 n. bérzadaságba. A birtok nagyon jól asztált, jó vidéken van, jó termőföld, évi bérteség 47000 koroná. Czim a kiadóhivatásba kérem. 2180

Mezőgazdasági problémák. A mezőgazdasági érdekképv. esel: kérdéshöz. Irta: Patu Ödön. 2 kor. 20 fill. előlegre beküldése ellenében bérmentes küldi a "Patria" r-t gazdasági szakkönyvkereskedés, Budapest, IX., Üllői-ut 26.

Préselt buzaszalmát és zabaszalmát szállít elsőrendű minőségben és legolcsóbban **Ehrenreich Béla** Bajmok (Bácska). 6808

Most jelent meg a! Tejgazdasági Zsebnaptár az 1908. évre. Szerkesztő: **Jasszenszky Pál** az OMGE. ügyvezető titkára. A tejgazdasággal (állattenyésztés, állategészségügy, takarmányozás, tejkezelés, vaj és sajtkészítés) kapcsolatos minden kérdést felöl. — Tejgazdasággal foglalkozóknak nélkülözhetetlen a Tejgazdasági Zsebnaptár. Bólti ára 4 K. — A "Patria" irodalmi vállalat (Budapest, Üllői-ut 25.) vagy a T. J. gazdasági szakkönyvkereskedésnél megrendelve, ajánlott küldéssel 3 K 65 fillér. ::

Mezőgazdasági kereskedelemtan. Irta: **KROLOPP HUGO**. Ezen, mezőgazdasági szakirodalmunkban hiányt pótló mű hivatva van arra, hogy, a gyakorlati gazdát a gazdasági termények és termékek beszerzési és értékesítési módjaival megismertesse. Bólti ára 10.- kor. Megrendelhető a "PÁTRIA" r-t. gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. szám.

Magyar királyi államvasutak. 230800/907. F.I. szám. HIRDETÉMÉNY. A m. kir. államvasutak budapest-szegedi vonalán Czepléd és Nagykörös állomások között, Czeplédől 10, Nagyköröstől 8 kilométernyire fekvő „Nyársapát” feltételes megállóhely állomássá kibővítették, mint ilyen f. é. október 1-én, előszállítmányok kivételével az össz-forgalomra megnyílt. Budapest, 1907. évi november hó 4. Az igazgatóság.

Magyar nők szakácskönyve Saját tapasztalatai után összegyűjtötte és szerkesztette **Szopori Nagy Jolán** Ára 4 kor. Megrendelhető a "Patria" r-t. gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. szám.

Vétel Minden mennyiségű v. sz. sz. ajánlatok kéretnek **Spitzer Jakab**, VI., Laudon-utca 5. 2186

Birtok 1500 hold, bérletre 1500-3000 holdig. Mielőbbi ajánlatok kéretnek „Sürgős” jelleg alatt e lap kiadóhivatásba. 2187

Lenmagot minden vidéki állomáson, legmagasabb árak mellett vásárol 5887

Krausz Hugó terménykiváltó üzlete Budapest, V. Szabadság-tér 6.

Bórlot Bérbe veszek 6-800 holdas birtokot platanos kőszelvasút mellett, termékeny vidéken, megfelelő lakással és gazdasági épületekkel. Szives ajánlatokat e lap kiadóhivatásba „H. V.” jelleg alatt továbbít. 2092

Atadó albérlőre egy 350 kat. hold birtok Hajdu megyében, mind prima első osztályú szántóföld, esetiég szőlősg termelése is használatos. van még rajta 7 év. Ugyanott van mindennem 6-6 és holtleltár eladó. Tudatkozódhat a kiadóhivatásban. 2189

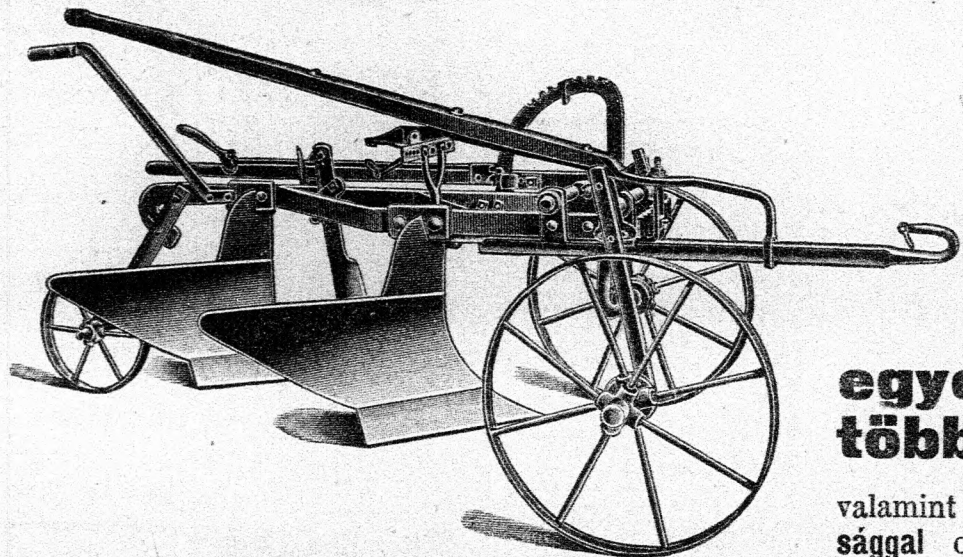
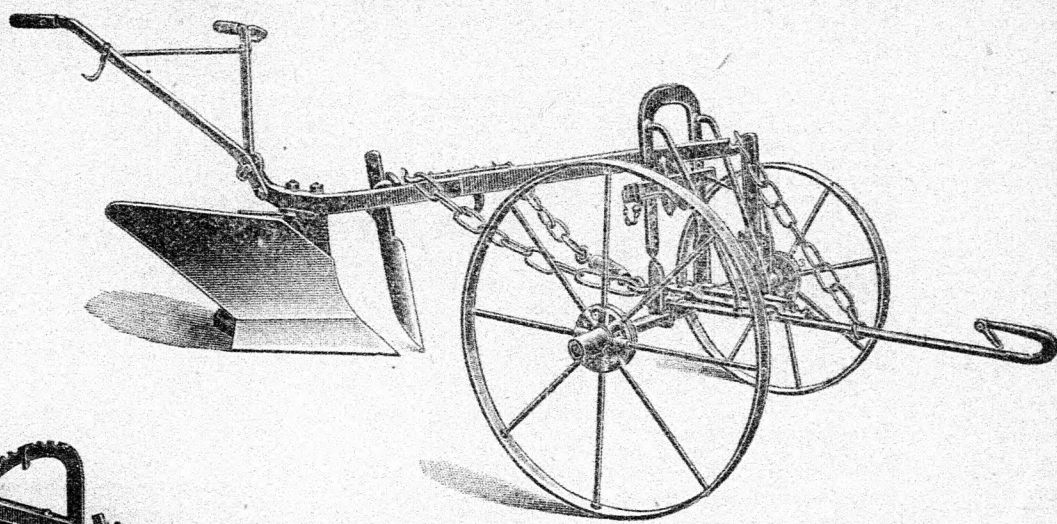
Magyar királyi államvasutak. 230800/907. F.I. szám.

HIRDETÉMÉNY. A m. kir. államvasutak budapest-szegedi vonalán Czepléd és Nagykörös állomások között, Czeplédől 10, Nagyköröstől 8 kilométernyire fekvő „Nyársapát” feltételes megállóhely állomássá kibővítették, mint ilyen f. é. október 1-én, előszállítmányok kivételével az össz-forgalomra megnyílt. Budapest, 1907. évi november hó 4. Az igazgatóság.

SVÁJCZEROS, kinek általa felveendő és alkalmazandó 8 nőtlen svájci legényekkel kellene 80 darab fejőstehen-állomány körüli munkát ellátnia, azonnal felvétetik. A svájczeros a következő illetményeket kapja évenként: 144 K készpénz, 1% részesedés a fejt tej bruttóbevételeiből, 800 kg. buza, 300 kg. rozs, 280 kg. kukorica, 730 liter tej, 12 köbméter tűzifa, 1 hold föld, 100 m. kert, legelő 5 darab disznó részére. Egy svájczeros legény évenként kap 128 K bért, 800 kg. búzát, 320 kg. rozsot, 280 kg. kukoricát, 365 liter tejet, 12 köbm. tűzifát, 3/4 hold földet, 100 m. kertet és szabadlegelőt 5 db disznó részére. A svájczeros köteles a legényeket élelmezni és ezt illetőleg velük megegyezni. 2188

Gustav Graf Normann v. Ehrenfelsische Domänen-Direction, Bizovac.

ACZÉL EKÉK.

Ajánlom a legjobban bevált szerkezetű, teljesen aczélanyagból, pánczél aczél kormányokkal, tégelyaczélból készült ekefejjel

egyes egyetemes és többvasu ekéimet, ::

valamint talajmivelő eszközeimet teljes szavatsággal olcsó ár és kedvező feltételek mellett.

BACHER RUDOLF kizárólagos ekegyára.

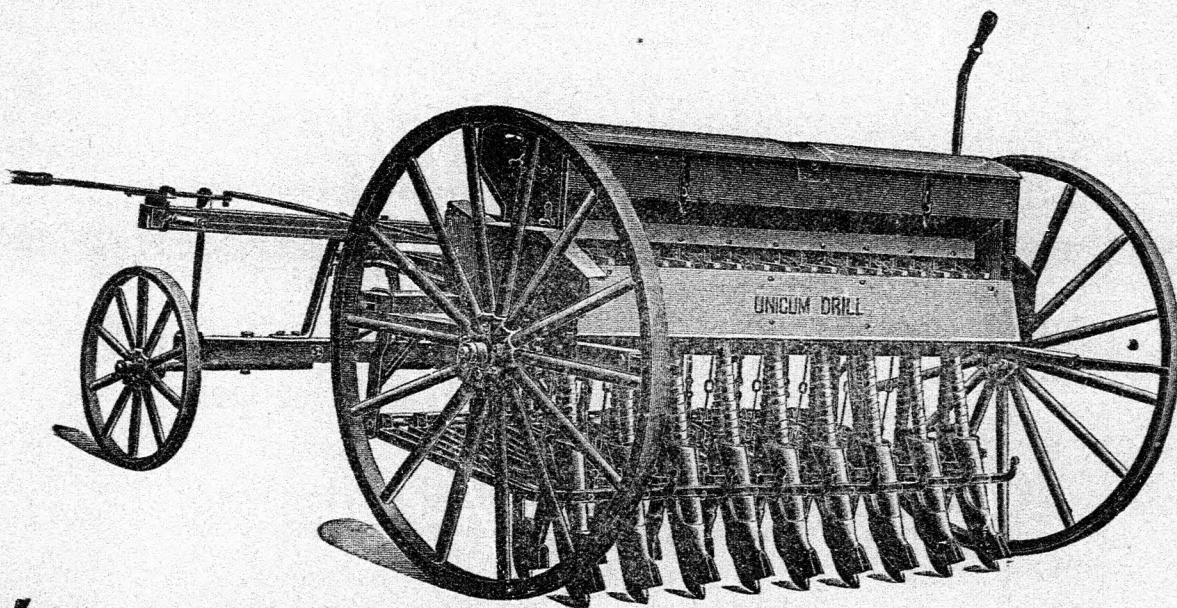
Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND**

Budapest, VI., ker. Nagymező-utca 68. szám.

Mielőtt vetőgépet vesz, érdeklődjön az „UNICUM-DRILL“

vetőgépek iránt gazdátársainál.

Ezen vetőgép az egyedüli, melylyel sík és hegyes talajon egyenletesen lehet vetni, mely a magot nem sérti és szabályosan elosztja. Több mint 26000 darab ily vetőgép van az egész világon elterjedve, melyekről ezer és ezer elismerő nyilatkozat áll a t. gazdaközönség rendelkezésére.

MELICHÁR FERENCZ kizárólagos vetőgépgyára.

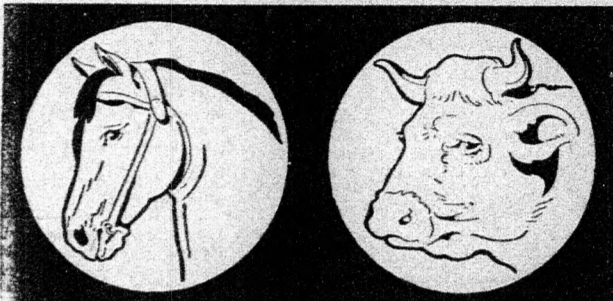
Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND**

Budapest, VI., ker., Nagymező-utca 68. szám.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével
hajlandó vagyok elvállalni; épügy
mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.
Érdeklődők kéretnek, hogy alantí czímemhez forduljanak.
WOLFF ERNŐ, gőzsztántási vállalkozó
BUDAPEST-KELENFÖLD.

Lovak és marhák **legjobb**
nyirhatók a

„Stewart” gyorsnyirógéppel

Ára 90 korona. 6772 Tíz évi jótállás.

KRÁSA RUDOLF, Wien, VII. Kirchengasse 177.

Legolcsóbb szakkönyvek !!

Pataki Béla: A méhészet
vezérelvei. Ára: 30 f.

Pállinkás Béla: A szőlő
ellenségei. Ára: 30 f.

Szász János: Utmutató a
gyümölcsstenyész-
tésről és a fák ne-
veléséről. Ára: 30 f.

A három füzetet együtt-
véve 90 fillér előleges
beküldése ellenében ber-
menítve szállítjuk.

„PÁTRIA” r.-t. gazd.
szakkönyvkereske-
dése, BUDAPEST, IX.
ker., Üllői-ut 25. sz.

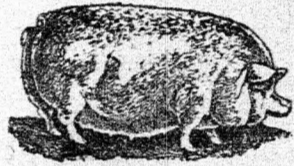
Sertéseladások és vételek **legjobb** és **legpontosabban** eszkö-
zötteknek sovány ugy hízo t állapo ban

URL REZSŐ

sertésbizomány nál Buda-
pest, VIII., Birkocsis-u. 12.

Telefon: 97-05 Interurbán.

Felvilágosításraal kés-
séggel szolgál.

Gazdasági könyvviteli
nyomtatványokat
levélpapírokat
borítékokat és egyéb

nyomdai munkákat

jutányosan és csinos
kivitelben készít

„PÁTRIA”
IROD. VÁLLALAT
ÉS NYOMDAI R.-T.

BUDAPEST
IX., ÜLLŐI-UT 25. SZ.

Költségvetéssel kész-
séggel szolgálunk.

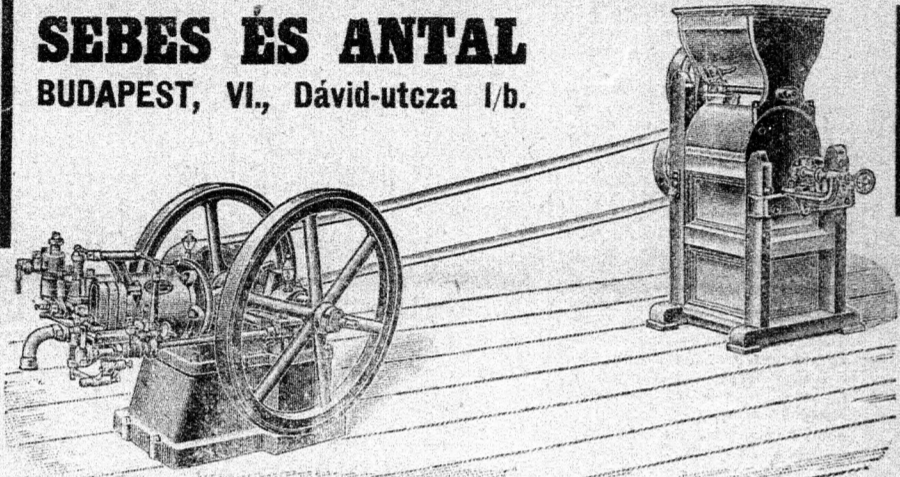
Szalmát, szénát, muhart és zabos-bükkönyt

bármily mennyiségben veszek és eladok.

SCHREIER BÉLA „TAKARMÁNY-
NAGYKERESKEDŐ
BUDAPEST, VIII., NÉPSZÍNHÁZ-UTCZA 22.

SEBES ÉS ANTAL

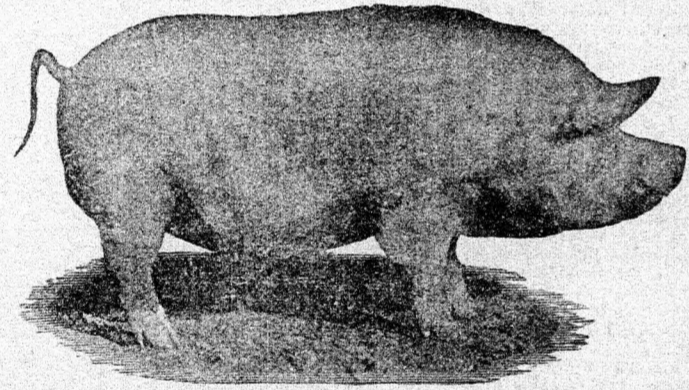
BUDAPEST, VI., Dávid-utca 1/b.

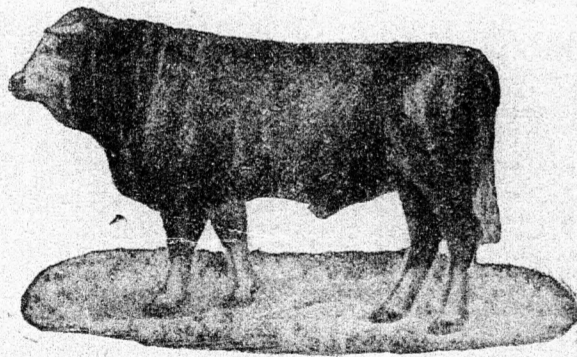
Ajánljuk

eredeti **RENAUER**-féle motorjainkat
és függőleges köves darálóinkat.

Árjegyzékkel szívesen szolgálunk.

Nagy fehér nemesített Yorkshire fajsertés
törzstenyészetem ajánlja állandó készletét elsőrendű fiatal
tenyészkocák és kanoknak, idősebb állatokra előjegyzések
szükségesek, ugyszintén állandóan kapható hizlálásra alkalmas
fiatal malacz.

Továbbá **berni törzstenyészetemből** állandó készlet
van fiatal hágóképes berni fajbikákból. — A tenyészetek
országos törzskönyvelve vannak és az eddig látogatott kiál-
lításán I. díjat nyertek. A tenyészet megtekintése szívesen
engedélyeztetik.

Eckstein Fülöp, Lugos-bolduri gazdaság.